

Департамент освіти
Вінницької міської ради
КУ «Міський методичний кабінет»
КЗ «Дошкільний навчальний заклад №71 ВМР»

Естетико-екологічне виховання в дошкільному закладі

Номінація «Навчально-методичний посібник»

Автори:

Артемчук В.Ф., вихователь-методист
тел.+38(067)-424-97-56

Дажук В.С. «9 т.р.», вихователь
тел.. +38(097)-442-20-67

Карпенко Н.В., вчитель-дефектолог
тел.. +38(063)-371-54-65

**Вінниця
2017**

Автори: **Артемчук Валерія Феодосіївна**, вихователь-методист КЗ «Дошкільного навчального закладу №71 ВМР», **Дажук Вікторія Степанівна**, вихователь КЗ «Дошкільного навчального закладу №71 ВМР», **Карпенко Наталія Вікторівна**, вчитель-дефектолог КЗ «Дошкільного навчального закладу №71 ВМР».

Артемчук В.Ф., Дажук В.С., Карпенко Н.В. Естетико-екологічне виховання в дошкільному закладі. Навчально-методичний посібник./ В.Ф.Артемчук, В.С.Дажук, Н.В.Карпенко - Вінниця: КЗ «ДНЗ №71 ВМР», 2017. – 189с.

Рецензенти:

Лимаренко Н.Г – завідувач КЗ «ДНЗ №71 ВМР»

Просєкова О.В. – завідувач КЗ «ДНЗ №7 ВМР»

Запропонований методичний посібник спрямований на реалізацію завдань естетико-екологічного виховання дошкільника. В посібнику представлено робочу програму гуртка «Клуб юних естетів природи» з розробками конспектів уроків милування, конспекти занять художньо-педагогічного спілкування за творами живопису (пейзажами і натюрмортами), збірки віршів «Пори року», «Барви райдуги веселі».

Для вихователів-методистів, вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків вихованців.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕСТЕТИКО-ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
1.1. Формування естетичного ставлення до природи у дітей дошкільного віку.....	7
1.2 Організаційно-методичні вимоги до проведення уроків милування природою....	9
1.3 Художнє пізнання природи дитиною через твори живопису.....	11
1.4. Роль художнього слова в естетико-екологічному вихованні дошкільнят.....	15
РОЗДІЛ II РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ЕСТЕТИКО-ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ В ПРАКТИКУ РОБОТИ ДНЗ	
2.1. Робоча програма гуртка «Клуб юних естетів природи»	17
2.2 Конспекти занять гуртка «Клуб юних естетів природи».....	36
2.3. Конспекти художньо-педагогічного спілкування за творами живопису.....	125
ДОДАТОК 1 Фотодобірка «уроків милування природою».....	144
ДОДАТОК 2 Збірка віршів «Пори року»	148
ДОДАТОК 3 Збірка віршів «Барви райдуги веселі»	169
ДОДАТОК 4 Презентації до «уроків милування природою»	187
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	188

ВСТУП

Часто ми, дорослі шукаємо відповідь на запитання: чому сучасна дитина буває вкрай жорстока? Чому діти байдужі до навколишнього світу? Відповідь одна – голод душі. Виховати розум дитини нелегко, скажете ви. Але набагато важче виховати її серце й душу. Навіть могутній інтелект не є заміником розвиненої емоційно-чуттєвої культури. Холодний розум, не опертий на почуття і милосердя, стає страшним і руйнівним по відношенню до навколишнього світу. [8,4]

Найбільшу насолоду і радість, найпалкішу любов до рідного краю, до життя викликає спілкування з природою. Пісня весняного струмочка, шепіт лісу, щебетання дзвінкоголосих пташок, пахощі квітів, срібні струни дощів – все це дорога серцю, ні з чим незрівняна природа рідного краю. Спілкування з природою, навіть просто її споглядання, приносить нам радість. Травинка, що вперто пробивається крізь асфальт, політ бджоли. Нічні трелі солов'я, барвіста веселка в небі, біла піна квітучих садів – все це несе в собі невичерпний заряд краси. І все це близьке і дороге людському серцю. Світ природи сповнений дивовижних барв, чудових звуків, досконалих рухів і форм.

Природа – це Батьківщина. Наш дім. Ми маємо навчитися жити у цьому домі так, щоб у ньому завжди вистачало місця всім: і пташці в небі, і звірям у лісі, і черв'ячку в землі, травинці і квітці, високому дереву і маленький стеблинці і, звичайно ж, людині. І щоб у цьому домі панували мир та злагода, любов і добро. Навчитися самим і навчити цього дітей. Відкрити перед ними красу навколишнього світу, а в цій красі навчити бачити духовне благородство, сердечність, і на основі цього утверджувати прекрасне в собі. Виховувати бажання охороняти й примножувати все, чим багата рідня земля. [4,ст.4]

Ніщо не допоможе краще у вихованні душі, ніж її величність Природа.

Тому починаючи з раннього дитинства, варто закладати міцний фундамент дитячої любові до навколишнього середовища, розвивати естетичне відчуття світу природи.

Однак практика показує, що навчити «говорити із сонцем й небом» дуже непросто. Куди легше «озброїти» дітей основами природничих знань. Але ж знання

про природу – річ, хоч і необхідна, проте недостатня, оскільки не завжди визначає ставлення до неї. Життя вимагає сьогодні ширше дивитися на екологічне виховання дітей, враховуючи багатоаспектність цього процесу.

Таким чином, екологічна культура дитини розвивається водночас на кількох рівнях – раціональному, емоційно-чуттєвому, художньому. Величезного значення при цьому набуває естетичний чинник – відчуття краси природи, захоплення нею. [7,ст..3]

Краса природи – це не просто суб’єктивний витвір художнього мислення. Це внутрішньо зумовлена, цілком об’єктивна реальна властивість навколишнього світу. Прекрасне в природі існує у вигляді комплексу матеріальних ознак. Йдеться не про конкретні матеріально-речовинні особливості об’єкта, зумовлені певними фізичними, хімічними, біологічними та іншими властивостями. Естетичне народжується із зовнішнього образу, що сприймається чуттєво – зором, слухом, дотиком, нюхом як цілісна форма в її гармонійному співвідношенні зі змістом. Це сукупність інформативно насичених ознак, серед яких можна відокремити такі вагомні «структурні компоненти» краси та виразності навколишнього світу, як розмаїтість форм, звуків і запахів, світло і колір, пропорцію, симетрію ритм ті ін.. Ці ознаки не можна вважати формальними, адже вони змістовно інформують про зв’язки у природі, про характерні особливості існування та розвитку природних об’єктів. [3, ст..183]

Краса, виразність, гармонія навколишнього світу мають стати об’єктами шанобливої і неформальної оцінки. Це поступово підведе дітей до висновку, що природа існує не тільки як об’єкт наукового вивчення та практичної діяльності людини. Вона повинна постати перед ними як Дивосвіт – казково принадна симфонія барв, форм, запахів, звуків тощо.

Отже, естетичне ставлення до природи, народжене подивом і захопленням, зміцнить знання дитини про навколишній світ, збагатить мотивацію щодо необхідності його берегти.

Пропонований у посібнику матеріал спрямований допомогти педагогам в організації естетико-екологічного виховання дошкільників.

Цей методичний посібник містить матеріали з досвіду організації гурткової роботи естетико-екологічного спрямування. У посібнику вміщено робочу програму гуртка «Клуб юних естетів природи», конспекти «уроків милування природою». В основі гурткової роботи лежить «Технологія естетико-екологічного виховання» Г.С.Тарасенко та творче бачення даного питання автора. Крім цього у практичній частині представлені заняття художньо-педагогічного спілкування за творами живопису. У додатках вміщені збірки авторських віршів Н.В.Карпенко «Пори року», «Барви райдуги веселі», що допоможуть педагогам розкрити красу природу через художнє слово.

Даний посібник не вичерпує всіх питань естетико-екологічного виховання старших дошкільників, але він допоможе вихователям дошкільних закладів посіяти в дитячих душах зерна любові до природного довкілля, розвинути естетичне відчуття світу природи.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕСТЕТИКО-ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Формування естетичного ставлення до природи у дітей дошкільного віку.

Чи спроможна маленька дитина відчувати красу навколишнього світу? Безумовно. Діти жваво й безпосередньо реагують на природу, прекрасне в ній. І роблять вони це щиріше й безпосередніше, ніж дорослі. Тонкий співець природи письменник Костянтин Паустовський влучно зауважив, що в дитинстві й сонце жаркіше, й трава густіша, й дощі рясніші, та й небо яскравіше. Справді, що менша дитина, то природніший гармонійний баланс у її спілкуванні з природою, яка сприймається як радісне, сповнене барв, звуків, рухів єдине ціле.

В дитячій свідомості спонтанно формується суб'єктивний образ природи, що є результатом емоційно-чуттєвих контактів з навколишнім світом. Проте досвід цей є здебільшого хаотичним нагромадженням вражень. Завдання педагога - виховати в дітей культуру естетичного сприймання природи, допомогти їм зрозуміти такий складний феномен, як естетична виразність Всесвіту. Дуже важливо, щоб діти усвідомили: **природа - не лише об'єкт практичної діяльності людини, а й предмет безкорисливого споглядання та милування.**

Милування природою - досить складний процес. Це не просто спостереження її об'єктів та явищ, не лише фіксація змін. Милуватися красою - означає робити її предметом особливої, захопленої уваги, духовно єднатися з нею. **Милування природою – це інший спосіб пізнання природи, в основі якого лежить емоційно-чуттєве сприймання та образна оцінка гармонії природи.** Милування народжується з афективної (тобто максимальної за інтенсивністю емоцій) реакції людини на природу. При цьому обов'язково передбачається момент оцінки, в якій домінують естетичні параметри.

Естетичне народжується із зовнішнього образу, що сприймається чуттєво (зором, слухом, на дотик, нюх) як цілісна форма у гармонійному співвідношенні зі

змістом. Це сукупність інформативно насичених ознак. Серед них можна виділити такі вагомні структурні компоненти краси й виразності навколишнього світу, як розмаїтість форм, звуків та запахів, світло й колір, пропорція, симетрія, ритм тощо.

Природа з усім різноманіттям форм, фарб, звуків є багатющим джерелом розвитку словника і естетичних переживань дитини. Правильно визначити величину, форму, симетрію, кольору, їх гармонійне поєднання і контраст кольорів, або дисгармонію, визначити відтінки кольорів при різного ступеня освітленості в різні періоди дня, сезону і т.д. дитина може тільки при гарній естетичній сприйнятливості, яку в нього треба систематично розвивати як образи прекрасного.

Тому, організовуючи милування природою, слід подбати про належну культуру сенсорного, тобто чуттєвого сприймання вихованцями навколишнього.

Поступово і терпляче вчитимемо дітей тонко відчувати природу на дотик, смак, запах. Це особливо актуально у вихованні міських дітей, оскільки розвиток сенсорного апарата маленьких мешканців міста дещо загальмований, що пов'язано з певними об'єктивними умовами. Так, у колірній гамі міст переважають ахроматичні тони, що негативно позначається на розвитку зорового сприймання кольорів. Постійний шумовий фон призводить і до зниження гостроти слуху. Педагог має обов'язково домагатися точної диференціації дітьми кольорів та відтінків, форм, запахів, звуків у природі, дбати про активізацію у вихованців зорових, слухових, нюхових, дотикових, смакових аналізаторів. [7, ст.9]

Водночас педагогу треба пам'ятати про те, що сенсорне пізнання природи не розв'язує всіх проблем її естетичного освоєння. Гнучка сенсорика, безумовно, сприяє накопиченню у досвіді дитини естетичної інформації. Але цей процес навряд чи можна вважати власне милуванням природою, оскільки милування природою не можна спрощувати до спостереження за її об'єктами та явищами, до фіксації змін у навколишньому середовищі та пояснення їх з точки зору причиново-наслідкових зв'язків. Милування обов'язково передбачає момент оцінювання. Та найважливіше те. Що в цьому оцінюванні домінують естетичні параметри. Формуючи у своїх вихованців навички естетичного оцінювання природи, вихователь підводить дітей до розуміння цінності її об'єктів та явищ з погляду їх неповторної краси та

унікальності. Це значно розширить ціннісні орієнтації сучасної дитини. В яких під впливом соціуму все більше місця посідають прагматичні мотиви ставлення до природи. Милування ж народжує безкорисливе захоплення природою, її життєдайною силою. Така оцінка не спонукає до агресивного втручання у природу – навпаки, породжує потребу зберігати природну гармонію такою, яка викликає найбільшу насолоду.

Організація оцінної діяльності дошкільників повинна враховувати психофізіологічні особливості їх розвитку. Милування природою не передбачає високу інтенсивність переживання її краси. З цією метою варто піднести дитяче світосприймання на належний емоційно-образний рівень. Розбудити почуття вихованців неважко, якщо володіти певним арсеналом педагогічних засобів впливу на кожную особистість. У пригоді стане яскравий художній матеріал, спеціально дібраний до такого випадку. Допоміжну роль зіграють творчі завдання, доречно введені в процес безпосереднього контакту дітей з природою. [3, ст.184]

Уміння бачити, розуміти і створювати прекрасне в природі збагатить духовне життя маленької людини, зробить її багатшою, цікавіше, дасть йому можливість відчувати найвище духовну насолоду

1.2 Організаційно-методичні рекомендації щодо проведення уроків милування природою

Серед видів освітньої діяльності у дошкільному закладі, які спрямовані на вирішення завдань освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі», важливе місце має посідати милування природою

Організація милування природою під час прогулянок, екскурсій, занять мають свою специфіку. Тут набувають значенні особливі форми не утилітарного освоєння дітьми навколишнього світу, які спонукають вихованців ДНЗ до чуйного реагування на будь-які прояви природно-прекрасного і допомагають досягнути дивовижну виразність усіх форм природного буття. Під час уроків милування природою діти мають змогу накопичити досвід естетичного сприймання та оцінювання її об'єктів

та явищ, а також вчаться співставляти уявлення про цінність людського життя із самоцінністю інших форм життя у природі.

Навчити дітей милувати красою – нелегке завдання. Навіть досвідченому вихователю потрібна для цього попередня вдумлива і копітка підготовка. Саме тут пройде перевірку найголовніша функція педагога – виховна, оскільки вплив на естетичну свідомість дитини потребує майстерного добору «інструментів дотику» до дитячої свідомості. Педагогу, готуючись до уроків милування природою потрібно попередньо осмислити естетичну своєрідність різних об'єктів природи та знайти відповіді на такі питання: «Що саме в даному об'єкті природи чи порі року є носієм естетичної інформації? Що зумовлює цю естетичну виразність? Який комплекс чуттєвих ознак можна вважати «естетичним змістом»?».

Організуючи уроки милування природою, вихователю слід дотримуватись наступних порад:

* Технологія милування природою має відрізнятися від звичайного спостереження способом інформативного домінування - у процесі милування **має переважати емоційно-образна інформація** про природу на тлі постійного звертання вихователя не лише до інтелектуальної, а й до емоційно-чуттєвої сфери дітей.

* У створенні ситуацій милування слід повсякчас **активізувати чуттєві аналізатори** вихованців, забезпечуючи належну гостроту колірному зору, слуху, диференціацію запахів, тактильних та смакових відчуттів.

* Дитяче сприймання слід підносити на належний емоційно-образний рівень, організуючи оцінну діяльність вихованців. Забезпечити високу інтенсивність переживання краси довкілля, пробудження образного мислення допомагають **оцінно-творчі завдання**.

* У ситуаціях милування природою варто виходити за межі статичного споглядання об'єктів довкілля, надавши цьому процесові **необхідного динамізму**. Тобто застосовувати активні форми емоційно-естетичного пізнання природи: ігри, змагання, конкурси, трудові справи тощо.

* Важливу роль відіграє **експресія світоглядної позиції вихователя**: яскраве емоційне слово, виразність пантомімічних реакцій, доречна сугестія (навіювання) і, як наслідок, потужна трансляція власного ставлення до природи.

* **Не можна перетворювати милування на щоденні "чергові" вправління!** Дитячі оцінки неминуче втратять свіжість, природність і стануть умисно пишномовними, що зрештою породить фальш, нудьгу та байдужість.

* Ситуації милування **доречно організовувати "презентативно"**, тобто пов'язувати їх зі своєрідним станом природи, як-от: листопад, перший сніг, перші струмки, повінь, квітування садів тощо.

* **Підготовку до милування природою розбити на етапи**: визначити об'єкти милування і осмислити їх естетичну виразність, дібрати питання оцінного характеру, продумати творчі завдання, розшукати відповідний художній матеріал для активізації емоційно-образної уяви дітей (вірші, загадки, пісні тощо) [9, ст.13]

1.3 Художнє пізнання природи дитиною через твори живопису

З метою формування естетичного ставлення до природи дітей старшого дошкільного віку слід використовувати твори живопису, а саме пейзаж і натюрморти. Така робота спрямована на розвиток естетичних почуттів у дітей та формування на їх основі естетичного ставлення до природи і передбачає реалізацію наступних завдань:

- викликати в дітей емоційне ставлення до природи, що зображена в пейзажних творах живопису, натюрмортів;
- розвивати естетичне бачення реальних об'єктів та явищ природи;
- розвивати уяву, творчість, уміння вирізняти такі засоби виразності як колір, форма, перспектива тощо;
- активізувати словник дітей;
- сприяти виникненню асоціативних зв'язків між змістом картини та життєвим досвідом дітей;

- розвивати здатність отримувати естетичне задоволення від сприймання краси природи, спонукати бажання повторної зустрічі з творами живопису, підтримувати інтерес до подальшого сприймання краси природи.

Звертаючись до художнього образу природи, педагог має знайти найголовніше почуття, яке цей образ виражає. Діти повинні відчувати, що художній образ природи – не просто ілюстрація чи її мертва копія, а насамперед почуття: подив, захоплення, співчуття, гнів, заклик чи будь-що інше. За зображенням дерева чи квітки дитина повинна побачити ту думку, відчувати ті почуття, заради яких вони дістали саме таке мистецьке втілення, а не інше. Осмислити твір мистецтва допомагає система задалегідь продуманих запитань. Саме в такий спосіб найкраще спонукати дітей до активного пошуку естетичної та екологічної суті цього образу.

Добірка орієнтовних творчих запитань для роботи з картиною

Як ви здогадалися, що художник змалював осінню (зимову, весняну, літню) природу?

Які почуття відчував художник, коли писав картину?

Який настрій був у художника?

Що хотів розповісти нам художник?

Яку погоду зобразив художник? Як ви здогадалися?

Якими кольорами передано осінь (весну літо, зиму)?

Чому на картині так багато жовтого (білого, зеленого, сірого, синього) кольору?

Які кольори дібрав художник для передачі настрою картини?

Які кольори переважають на картині? Чому?

Якими кольорами можна передати радість, смуток, гнів?

Що тебе радує на картині?

Що тебе засмучує на картині?

Що ти знаєш про це дерево (кущ, тварину)?

Яку назву цій картині дав би ти?

Що вам подобається у цьому куточку картини?

Що ти можеш розповісти про...?

Чому падає листя з дерев?

Що б ви хотіли додати на картині? Що забрати? Чому?

Про що перемовляються між собою берізки (дуби, яблучка, полуниці, ведмеді, ялинки під снігом, листочки на деревах тощо)?

Що відбулося раніше?

Що може бути пізніше?

По чому видно, що погода вітряна (сонячна, дощова, морозна, тепла, холодна, похмура)?

Про що нам розповідає ця картини?

Які кольори переважають на картині? Чому?

В якому куточку картини тобі хотілося б зупинитися (посидіти, присісти, відпочити, пострибати)?

Що відбувається з листям на деревах (травною, бурулькою, квітами)?

Чому осінь називають золотою?

Що ти можеш сказати про воду в річці (засніжену ялинку; персики на столі; квіти у вазі)

Як передано могутність води?

Що найбільше тобі подобається на картині?

Що найбільше привернуло твою увагу?

Що саме на картині художник зобразив частково, не повністю? (річка, дерево, дорога, кущ, небо, озеро і т.д.)?

Що художник не намалював, а воно є? (сонце, блискавка та ін.)? Як ти здогадався? (бо тінь біля дерева; бо у дівчинки розтріпане волосся і гнуться дерева тощо).

Чому сумує небо?

Про що він мріють дерева в осінньому лісі?

Який сон сниться берізці в зимову ніч?

Чому сумує восени ялинка? Чому для неї осінь не підготувала свою сукню?

Про яку таємницю розповів ялинці вітерець?

Що відчувають долоні, коли торкаються стовбура (листочка, снігу, води)?

З якими ж творами пейзажу та натюрмортів проводити роботу? – виникне запитання. На це запитання відповіді допоможе чинна освітня програма «Дитина», в якій в розділі «Дитина у світі культури», в підрозділі «Образотворча майстерня» подано перелік творів, зокрема: К.Білокур «Кавун. Морква. Квіти», О.Шовккунено «Букет троняд», І.Грабар «Лютнева блакить», І.Айвазовський «Буря», А.Куїнджі «Місячна ніч над Днепром» та інші [2, ст..188]

Роботу з творами живопису доцільно поєднувати з художнім словом, музикою, виконанням творчих завдань з зображувальної діяльності. У вас виникне наступне питання: де і коли це робити? Відповідь проста – було б бажання. Екскурси через твори мистецтва можна «вкрапляти» у будь-які заняття художньо-естетичного циклу. Вони можуть існувати і як окремі заняття, і як форма виховної роботи. І проводяться такі заняття у формі художньо-педагогічного спілкування.

*Фото 1. Ознайомлення з творчістю К.Білокур.
Натюрморт «Квіти. Кавун. Морква»*

1.4. Роль художнього слова в естетико-екологічному вихованні дошкільнят

Знайомлячи дітей з природою, ми повинні не тільки повідомляти їм конкретні знання, але й викликати в душі кожної дитини емоційний відгук, пробуджувати естетичні почуття. Емоційне ставлення до природи, любов до неї народжуються не тільки тоді, коли дитина гуляє лісом, слухає звуки природи, а й тоді, коли слухає

поетичне слово. Для формування у дітей усвідомлено правильного ставлення до природи, виховання любові до всього живого доцільно використовувати художнє слово про природу.

Дитяча книжка про природу використовується педагогом насамперед у виховних цілях. Будучи видом мистецтва, вона впливає не тільки на свідомість дитини, але і на його почуття. Образний опис пишного цвітіння садів, різнобарв'я лук, химерних дерев допомагає формувати естетичне ставлення дитини до природи, любити її. Природознавча книга дає багатий матеріал для виховання пізнавального інтересу, спостережливості, допитливості. Вона ставить перед дітьми нові питання, змушує їх придивлятися до навколишньої природи.

В руках вихователя дитяча книга про природу має велику пізнавальну цінність. Вона виводить за межі спостережуваного і тим самим розширює уявлення дітей, знайомить з тими явищами, які безпосередньо сприйняти неможливо. За допомогою книжки можна дізнатися про явища природи, про життя рослин і тварин інших кліматичних зон, уточнити і конкретизувати наявні уявлення про предмети, явища. Природознавча книга розкриває дітям явища неживої природи, допомагає встановлювати зв'язки і відносини, що існують в природі.

Як бачимо, виховна роль дитячих книг про природу надзвичайна велика. Це зумовлено впливом творів художньої літератури на емоційну сферу дітей. Сприймаючи художні твори, вразливі дошкільники проймаються ставленням письменників і поетів до природи, навчаються бачити в ній незвичне, цінити красиве, глибше відчують настрій у природі.

Серед різних жанрів художньої літератури особливого значення для естетико-екологічного виховання має поетичне образне слово.

Поетичне слово посідає дуже важливе місце в житті дитини не тільки тому, що це один з найефективніших засобів засвоєння мови свого народу, смислової систематизації слів, а передусім як спосіб задоволення нагальної потреби інтелектуального і духовного зростання особистості.

Читання або вивчення віршів сприяють збагаченню мови дітей, формуванню уміння образно висловлювати свої думки. Поетичні образи формують у дітей

конкретні уявлення про найвиразніші картини природи в різні пори року, життя рослин, тварин, явищ природи. Художні твори допомагають підсумувати побачене, доповнити, поглибити спостереження, бесіду, спрямувати увагу дітей на подальше сприйняття природних явищ. Образна мова їх допомагає виділити особливості явища, певні якості предмета, посилити естетичне сприйняття природи. Використовуючи поетичне слово вихователь може закріпити, поновити естетичні враження, набуті у процесі спілкування з природою.

Світ поезії чарівний і неповторний. Він може схвилювати дитину, пробудити в душі різні почуття й переживання. Особливо, коли поетичне слово створене так, що може торкнутися струн дитячої душі. Прикладом такої поезії є збірки віршів вчителя-дефектолога Карпенко Наталії Вікторівни КЗ «ДНЗ №71 ВМР». При написанні власних творів Карпенко Н.В. дотримується наступних вимог:

1. Відомості, які подаються у художньому творі, мають бути правильними, реалістичними.
2. Зв'язки і залежності повинні розкриватися у доступній дітям формі.
3. Художні твори для дітей мають бути цікавими, привабливими.
4. Мова художніх творів повинна бути виразною, поетичною
5. Відображено естетичну цінність природи.

В творчому доробку Наталії Вікторівни є різні віршовані твори та збірки, зокрема «Пори року» та «Барви райдуги веселі» (Додаток 2,3). Вірші з цих збірок активно використовуються при проведенні «уроків милування природою».

Фото 2.
Книги Н.В.Карпенко

Отже, читаючи художні твори, відчуваючи красу і силу поетичного слова, ми (педагоги або просто дорослі) переконуємо дітей в тому, що людина і природа - нероздільні, що спілкування з природою робить нас добрішими, духовно багатшими, природа потребує уважного до неї ставлення.

РОЗДІЛ II

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ЕСТЕТИКО-ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ В ПРАКТИКУ РОБОТИ ДНЗ

Одним із шляхів реалізації завдань естетико-екологічного виховання в дошкільному закладі є гурткова робота. Це дозволяє систематично здійснювати відповідну роботу і не перевантажувати навчальний процес.

2.1. Робоча програма гуртка «Клуб юних естетів природи»

*Керівник гуртка:
вихователь КЗ «ДНЗ №71 ВМР»
Дажук В.С.*

Пояснювальна записка

У цілісній педагогічній системі важливу роль відіграє тема пізнання світу природи. Спілкування з природою відкриває значні можливості для інтелектуального розвитку дитини, зокрема мислення, розумових процесів, удосконалення різних видів уваги та пам'яті, уміння спостерігати, зосереджувати. Але сформувати екологічну культуру лише на інтелектуальному рівні неможливо, оскільки вона базується насамперед на глибоких переконаннях, які є сплавом раціонального мислення, емоцій та волі. В основі формування в дошкільнят любові й бережливого ставлення до природи лежить один із чинників: виховання емоційно-позитивного сприйняття природного довкілля. От і виходить, що екологічні переконання народжуються лише тоді, коли пройдуть крізь призму почуттів людини, будуть оцінені нею, а відтак стануть вольовим актом.

Отже, в ієрархії цінностей одне з першорядних місць має посісти естетична цінність природи. Естетичними властивостями природи є розмаїтість форм, звуків, запахів; світло і колір; пропорції, симетрії, ритм; гармонія і дисгармонія; єдність різноманіття, цілісність; характерна структура поверхні; доцільність тощо.

Естетичне – це не лише красиве, а й виразне. Все в природі є естетично цінним. Усвідомлення естетичних переживань стосовно природи доступно вже дітям старшого дошкільного віку. У дошкільників потрібно цілеспрямовано формувати ціннісні естетичні критерії. Відкриваючи найвиразніше в собі, природа звертається до людей візуальними ознаками (світлові властивості, форма, розміри, колір, симетрія, ритм, пропорції, рух, звуки тощо), і треба якомога раніше навчити малят сприймати їх.

Розвивати дитячу спостережливість, яка тісно пов'язана з багатьма якостями особистості. Вона поєднує у собі допитливість, цікавість. Увагу, вміння, бачити взаємозв'язки і в той же час народжує ці якості в людині, робить їх більш досконалими. Спостережлива людина більше побачить, а це значить, більше дізнається. Навколишній світ вона буде сприймати життєрадісно, емоційно. Такий настрій сприятиме народженню таких моральних якостей як чуйність, милосердя, доброта і справедливість.

Отже, милування природою має бути невід'ємною часткою морально-естетичного виховання сучасної дитини, засобом екологізації її мислення, шляхом до розуміння гармонії всесвіту. Відчуття краси рідної землі стане могутнім джерелом ствердження та розвитку української духовності.

Мета:

сприяти естетико-екологічному вихованню дітей дошкільного віку.

Завдання:

активізувати знання та досвід дітей про природу;

збагатити знання дітей емоційно-образною інформацією про природу;

розвивати сенсорний апарат та сенсорну культуру;

розвивати вміння давати естетичну оцінку об'єктам та явищам природного довкілля;

сприяти активізації словника прикметниками, дієсловами, порівняннями, словами-ознаками;

виховувати культуру естетичного сприймання природи

Основні форми і методи роботи

Екскурсії

Цільові прогулянки

Заняття

Спостереження

Демонстрування

Порівняння

Бесіди

Розповіді

Читання художніх творів

Ігри та вправи

Творчі завдання

Умови організації гурткової роботи

1. «Уроки милування природою» проводяться 1 раз в тиждень в I або II половину дня як в приміщенні групи, так і на вулиці. (в залежності від теми, погодних умов, тривалості дня)
2. Тривалість – 25-30хв.
3. Кількість дітей – до 15 дітей.
4. Перспективний план проведення гуртка доцільно коригувати в залежності від погодних умов.

Очікуваний результат

1. Розвинута дитяча спостережливність.
2. Збагачені знання дітей емоційно-образною інформацією про природу.
3. Розвинута сенсорна культура.
4. Збагачений словник дітей.
5. Сформована культура естетичного сприймання природи.

Перспективний план роботи гуртка

Місяць	Тема заняття. Форма організації	Мета	Зміст	Матеріал
вересень	<p>«Осінні дарунки»</p> <p><i>Екскурсія в природу</i></p>	<p>Закріпити знання дітей про «осінні дарунки». Ввести в активний словник слова – назви фруктів та ягід. Розвивати вміння їх описувати, нюхові та смакові аналізатори. Виховувати інтерес та любов до природи.</p>	<p>1.Конкурс на кращого знавця «дарунків» осені</p> <p>2. Складання описів про фрукти та овочі.</p> <p>3.Вправи «Чим пахне осінь?», «Назви улюблений фрукт», «Який найсмачніший, найзапашніший?»</p> <p>4.Гра «Відгадай за запахом та смаком»</p> <p>5.Трудова справа «Осіння комора»</p>	<p>фрукти та овочі для гри «Впізнай за запахом і смаком», кошики, вірші Н.Карпенко «Осінь запасає, осінь пригощає», Д.Мегелика «Сливи»,</p>
	<p>«Картопля – бараболя»</p> <p><i>Заняття</i></p>	<p>Розширити знання дітей про картоплю, особливості її вирощування. Привернути увагу дітей до традиційного овочу України Розвивати зв'язне мовлення, збагачувати словник епітетами, дієсловами, назвами страв з картоплі. Виховувати інтерес до української фольклорної спадщини.</p>	<p>1.Загадка</p> <p>2.Вправа «Якою буває картопля?»</p> <p>3.Вправа «Як можна приготувати картоплю?»</p> <p>4. Скласти розповіді «Як картопля потрапляє до нас на стіл»</p> <p>5. Вправа «Які страви з картоплі готують»</p> <p>5. Вивчення приказок, прислів'їв, скоромовки</p> <p>6. Читання та бесіда за змістом казки про картоплю.</p> <p>6. Творче завдання. створення чоловічків.</p>	<p>сюжетні картини на тему: "Як виростити картоплю", різні картоплини (формою, кольором, розміром), вірш Г.Червень «Бараболя», казка про картоплю</p>

ЖОВТЕНЬ	<p>«Перше золото осені»</p> <p><i>Експедиція в природу</i></p>	<p>Формувати вміння бачити красу, виразність і гармонію природи; вчити помічати перші осінні зміни рослинного світу: зміна кольору листя. Розвивати словесну творчість, колірний зір. Виховувати бажання спілкуватися з природою, бачити її красу.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загадка про осінь. 2. Милування краєвидом, виділення барв осінньої палітри 3. Придумування казки «Як осінь золото розсипала» 4. Конкурс на кращу гірлянду з осіннього листя. 5. Вправа «Осінь яка?...» 	<p>вірш Н.Забіли «Жовтень», В.Сосюри «В далечинь холодну...»</p>
	<p>«Калина – символ України»</p> <p><i>Цільова прогулянка</i></p>	<p>Розширити знання дітей про народний символ українського народу – калину. Збагатити словник слова – характеристиками для опису калини. Розвивати образне мислення, нюхові та смакові аналізатори. Виховувати повагу до звичаїв українського народу.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загадка. 2. Вправи «Яка краса калини?», «Який колір ягід?», «На що схожий кущ калини?». 3. Вправа «Яка на запах?», «Яка на смак?» 4. Слухання пісні про калину 5. Вправа «Продовж речення» 6. Хоровод «Ой у лузі калина...» 	<p>Кущ калини, кетяги калини, вірш В.Познаньської «Калинонька».</p>
	<p>«Грибне королівство»</p> <p><i>Заняття</i></p>	<p>Розширити уявлення дітей про гриби, середовище їхнього зростання. Вчити добирати слова-ознаки. Розвивати вміння бачити красиве і неповторне в різних об'єктах природи, мову, пам'ять. Виховувати пізнавальний інтерес до живого довкілля.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загадка. 2. Розповідь вихователя про будову гриба. 3. Вправа «Які гриби?», «Де ростуть гриби?». 4. Вірші про гриби. 5. Казка «Куди сховалися гриби», бесіда за її змістом. 6. Гра «Збирання грибів» 	<p>ілюстрації "Гриби в лісі", казочка І. Прокопенко "Куди сховалися гриби", вірш Н.Карпенко «Вмиті дощиком...» муляжі грибів, кошики.</p>
	<p>«Білий птах з чорною ознакою»</p>	<p>Розширити знання дітей про лелеку: його зовнішній вигляд, спосіб життя, лелеку-оберіг, лелеку-</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Слухання аудіо запису курликання журавлів. 2. Загадка. 	<p>аудіо запис курликання журавлів, малюнок лелеки,</p>

	<i>Заняття</i>	символ. Ввести в словник дітей назви лелек – чорногуз, бусол, лесики. Розвивати естетичне сприйняття краси птаха, мову, пам'ять. Виховувати доброзичливе ставлення до пернатих друзів, повагу до звичаїв українського народу.	3.Опис птаха характерними ознаками 4. Читання легенди «Лелека» 5. Вивчення прислів'їв, прикмет. 6.Рухлива гра «Лелеки»	вірш І.Неходи «Лелеки».
Листопад	«Осінь по землі крокує» <i>Заняття</i>	Закріпити з дітьми знання про характерні ознаки осені. Познакомити дітей з утворенням слова листопад. Продовжувати вчити дітей добирати дієслова, що передають рух листя; утворювати складні прикметники – назви кольорів листя; добирати прикметники, на позначення форми листя. Розвивати зв'язне мовлення, колірний зір, вміння милуватися красою природи восени. Виховувати любов до природи.	1.Відеопрезентація 2.Вірш - загадка 3.Вправи «Якого кольору листя?», «Опиши рух листя» 4.Гра – емпатія «Уяви себе листочком» 5. Викладання палітри кольорів з листя. 6.Вправа «входження» в картину. 7. Розмова від імені дерев. 8.Нетрадиційне малювання «Осіннього пейзажу» - штампування листям.	відео презентація «Осінь по землі крокує», листя, матеріал для зображувальної діяльності.
	«Танок осіннього листя» <i>Екскурсія в природу</i>	Закріпити знання дітей про дерева та їхнє листя. Вчити дітей добирати дієслова, що передають рух листя. Розвивати увагу, пам'ять, словник дітей. Виховувати інтерес до природи.	1.Милування красвидом дерев в осінньому вбранні. 2..Вправа «Мій листочок дуже схожий на ...» 3. Гра «З якого дерева листочок» 4. Вправа «Що робить листя?»	вірш А.Камінчука «Останній листочок», кошик з листям

		<p>5. Танок дітей.</p> <p>6. Вправа «На що схоже листя, що падає?»</p> <p>7. Вправа «Осінні листочки подібні до яскравих метеликів, тому що...»</p> <p>10. Створення мелодії</p> <p>11. Творче завдання – «Збір букетів».</p>	
<p>«Прощальна пісня осені»</p> <p><i>Екскурсія в природу</i></p>	<p>Закріпити знання дітей про ознаки пізньої осені. Вправляти дітей в умінні добирати порівняння, слова-ознаки. Розвивати звуковий аналізатор, зв'язне мовлення, активізувати відчуття дітей. Виховувати інтерес до природи в осінню пору року.</p>	<p>1. Милування краєвидом</p> <p>2. Вправи «Які звуки чути?», «Добери дієслова», порівняй листя».</p> <p>3. Складання розповіді «Осінні розмови»</p> <p>4. Спостереження за небом і хмарами</p> <p>5. Вправа «Який характер осіннього дощу», «Опиши осінній дощовий день»</p> <p>6. Творче завдання - малювання дощу по мокрому.</p>	<p>вірш М.Познанської «Ідуть дощі», Н.Карпенко «Упало листя пожовтіле...», аркуші паперу, фарби, пензлики, вода</p>
<p>«Гості з далекого півдня»</p> <p><i>Заняття</i></p>	<p>Уточнити та розширити знання дітей про тропічні фрукти: банан, апельсин, мандарин, лимон. Збагачувати словниковий запас дітей епітетами, образними словами. Розвивати колірний зір, смакові аналізатори, зв'язне мовлення. Виховувати пізнавальний інтерес до природи.</p>	<p>1. Уявна подорож на кораблі</p> <p>2..Гра – емпатія «Я-...фрукт»</p> <p>3. Викладання палітри кольорів жовтого та помаранчевого фруктами.</p> <p>4. Гра «Упізнай фрукт за смаком»</p> <p>5. Розповідь «Банановий рай».</p> <p>Бесіда за змістом.</p> <p>6. Дидактична гра «Що зайве?»</p>	<p>тропічні фрукти (або муляжі в достатній кількості), іграшка-мавпочка, загадки. Фрукти для гри «Впізнай за смаком», картки для гри «Що зайве»</p>

Грудень	<p>«Пташине містечко»</p> <p><i>Заняття</i></p>	<p>Закріпити знання дітей про зимуючих птахів; формувати вміння впізнавати їх за голосом, за зовнішніми ознаками, вміти описувати птахів; продовжувати вчити добирати дієслова, утворювати складні прикметники. Розвивати фонематичний слух, пам'ять. Виховувати турботливе ставлення до птахів.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гра «Впізнай птаха за співом» 2. Гра «Хто як голос подає» 3. Гра «Склади ознаку» 4. Гра «Відгадай за описом» 5. Гра «Що у птаха, що у людини» 6. Народні прикмети 7. Трудова справа – підгодовування птахів. 	<p>аудіо запис співу птахів, слайди з зображенням птахів, корм птахам, вірш А. Камінчук «Годівничка»</p>
	<p>«Кришталевий дзвін зими»</p> <p><i>Екскурсія в природу</i></p>	<p>Розширити і поглибити знання дітей про ознаки зими. Вчити добирати слова – характеристики для зимових явищ. Розвивати уяву, фантазію, слуховий аналізатор. Виховувати працелюбність, естетичні почуття, позитивні емоції.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Бесіда про звуки зими 2.Вправи на добирання слів – ознак, слів – дій, слів – характеристик. 3. Гра на бурульках. 4. Вправа «Відтвори голос хурделиці» 5.Трудова справа - розчищення доріжок від снігу. 5.Зимова розвага – ліплення сніговита. 	<p>вірші П.Мостовий «Гриць та мороз», <i>О.Олесь</i>, лопатки, бурульки і палички.</p>
	<p>«Бабусині улюбленці»</p> <p><i>Заняття</i></p>	<p>Закріпити знання про свійських тварин та птахів; активізувати словник дітей дієсловами. Удосконалювати вміння утворювати пестливі слова Розвивати вміння виділяти характерні ознаки тварин та птахів, артикуляційний апарат. Виховувати уміння бачити прекрасне в світі тварин.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Монолог від імені тварин. 2. Вправа «Хто як ходє» 3. Вправа «Хто краще співає» 4. Вправа «Назви лагідно» 5. Вправа «Вручення нагород» 	<p>макет бабусиною подвір'я, маски, медалі із зображенням свійських тварин</p>

	<p>«Дві красуні зимові»</p> <p><i>Цільова прогулянка</i></p>	<p>Закріпити знання дітей про дерева взимку, зокрема – ялинку та горобину, про їхні особливості, що виокремлюють їх серед інших дерев. Збагачувати словник епітетами. Розвивати кольорове сприйняття природи взимку, уяву, спостережливість. Виховувати почуття прекрасного.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розгляд ялини. Вправа «Кого нагадують?», «Яка ялинка?» 2. Складання казки за віршем «Як ялинка отримала наряд». 3. Розгляд хвоїнок, шишок, відчуття запаху. 4. Загадка про горобину. Вправа «Який стовбур?», «Які ягоди?». «Якого кольору?», «Що нагадують?». 5. Слухання історії про ялинку і горобинку. 6. Творче завдання – розмальовка ялинок і домальовування намиста з горобини (в групі) 	<p>Загадка, розмальовки.</p>
Січень	<p>«Сніжинки - балеринки»</p> <p><i>Екскурсія в природу</i></p>	<p>Поглибити та систематизувати знання дітей про явище снігопаду. Розвивати вміння висловлювати свої думки; збагачувати словник дієсловами, епітетами та порівняннями, вміння бачити крісу сніжинки, її неповторність. Виховувати почуття прекрасного.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вірш. Вправа «Який рух сніжинок?» 2. Пластичний етюд 3. Вправи «Який настрій виникає?», «Хто розсипає сніг» 4. Вправи «Назви рух снігу», «Який настрій від хуртовини?». 5. Вправа «Продовж речення» 6. Розгляд будови сніжинки. 7. Складання чотиривіршів. 8. Творче завдання (в групі) – вирізання сніжинок. 	<p>вірші О.Олеся «Метелики», Н.Карпенко «Летіли з хмаринки...», «З вітруганом їхала».</p>
	<p>«Подорож у Карпати»</p>	<p>Формувати уявлення дітей про різні види місцевості, зокрема про гори Карпати. Привернути увагу дітей до</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Складання пазлів з зображенням гір. 2. Демонстрування слайдів з 	<p>слайди із зображенням гір, смерекових лісів,</p>

<p><i>Заняття</i></p>	<p>багатства та краси рідної природи. Розвивати спостережливість. Виховувати і почуття прекрасного, інтерес до різних куточків рідної країни.</p>	<p>горами. Розповідь. Опис. 3. Демонстрування слайдів з озером Синевир. Розповідь. Опис. 4. Демонстрування слайдів з смерекою. Розповідь. Опис. Слухання аудіо запису пісні про смереку. 5. Демонстрування слайдів з квіткою едельвейс. Розповідь. Опис. Вірш. 6. Пластичний етюд «Зобрази смереку, едельвейс» 4. Творче завдання - малювання гір</p>	<p>едельвейса, аудіозапис пісні про смереку, конверт з пазлами «Гори», художнє слово, матеріали для зображувальної діяльності.</p>
<p>«Зимові портрети дерев» <i>Екскурсія в природу</i></p>	<p>Продовжувати вчити дітей розпізнавати дерева за формою крони, розташуванням гілок та бруньок, кольором кори. Розвивати позитивно – емоційне ставлення до природи, сприяти формуванню таких якостей особистості, як спостережливість, допитливість. Виховувати почуття прекрасного.</p>	<p>1. Почерговий розгляд дерев: берізки, ясена, клена, липи. Опис характерних особливостей гілок. 2. Вправа «Впізнай дерево за гілочкою». 3. Пластичний етюд «Покажи дерево», а інші мають відгадати.</p>	<p>іграшкові отоапарати (рамочки)</p>
<p>«Якого кольору зима» <i>Екскурсія в природу</i></p>	<p>Сприяти активізації чуттєвого сприймання світу, вчити відчувати природу на колір, добирати образні слова, порівняння, епітети, синоніми до явищ зими. Розвивати культуру сенсорної реакції на доквілля, мислення, мову дітей. Виховувати екологічну культуру.</p>	<p>1. Вірш – загадка. Милування. Знаходження кольорів 2. Вправа «Якого кольору сніг?». Загадки про колір снігу. Вірш 3. Знаходження червоного та зеленого кольору (горобина, ялинка). 4. Творче завдання - малювання</p>	<p>вірші-загадки, вірші, матеріал для зображувальної діяльності.</p>

			портрету зими.	
Лютий	<p>«На балу у звірів»</p> <p><i>Заняття</i></p>	<p>Удосконалювати вміння виділяти характерні ознаки тварин, збагачувати активний словник дітей прикметниками, які характеризують зовнішність та вдачу відповідної тварини, дієсловами, що називають дії цього звіра. Розвивати вміння помічати красу і неповторність кожного звіра. Виховувати зацікавлене, позитивне ставлення до звірів дикої природи.</p>	<p>1. Загадки про тварин. 2. Гра «Який...» 3. Вправа «В кого найкраща шуба?» 4. Вправа «Хто що робить?» 5. Гра «Зобрази тварину» 6. Творчі завдання - складання казки про бал звірів, розмальовки.</p>	<p>загадки, слайди із зображенням тварин, відеоролики з життя тварин, розмальовки, олівці.</p>
	<p>«Зима – красуня, біла чарівниця»</p> <p><i>Екскурсія в природу</i></p>	<p>Вчити дітей милуватися неповторною, нерухомою зимовою красою. Розвивати уяву, фантазію, вміння добирати слова – ознаки. Виховувати бажання творити та бачите прекрасне в природі.</p>	<p>1. Милування зимовою красою. Зима-скульптор. Вправи «Які купи снігу?», «Який сніг на дотик?», «Яка бурулька?» 2. Створення крижаних прикрас. 3. Розгляд ілюстрацій з деревами в інеї. Продовж думку 4. Зима-художниця. Малювання парою на вікні 5. Творче завдання – «Майстерня Снігової королеви».</p>	<p>вірші Н.Карпенко «Заметіль вночі гуляла», «Вправний морозенко...», загадки про лід, іній, ілюстрації дерев в інеї.</p>
	<p>«Пливуть по небу хмари».</p> <p><i>Заняття</i></p>	<p>Поглибити знання дітей про хмари, зокрема їх види (шаруваті, перисті, купчасті); формувати уявлення про різний колір неба в залежності від пори року. Стимулювати інтерес і допитливість у пізнанні природи. Розвивати уяву, фантазію,</p>	<p>1. Загадка про хмари. Демонстрація слайдів неба в різні пори року. Визначення кольору. 2. Вправа «Підбери відповідний колір» 3. Демонстрація слайдів з різними видами хмар. Розповідь про хмари.</p>	<p>слайди неба в різні пори року, круги з паперу різних кольорів, слайди із зображенням різних хмар, художнє слово, кольорові олівці та</p>

		спостережливість. Виховувати естетичне сприймання об'єктів природи.	4. Перегляд уривка мультфільму «Трям, здоровуйте». 5. Вправа «На що схожі хмари». 6. Вивчення народних прикмет. 7. Творче завдання – малювання хмар.	папір, мультфільм «Трям, здоровуйте»
	«Вода - еліксир життя на Землі» <i>Заняття</i>	Розширити уявлення дітей про воду. Удосконалювати вміння добирати влучні слова-ознаки, дієслова, що передують рух води. Розвивати слухову культуру, словник дітей, пластичність рухів. Виховувати естетичні почуття та дбайливе ставлення до водних ресурсів.	1. Демонстрування слайду льодохід. Вправа «Добери дієслова», «Передай рух і звуки». 2. Демонстрування слайду струмок. Вправа «Добери риму». Складання казки «Куди поспішає струмок» 3. Демонстрування слайду джерело. Вправа «Що робить?». 4. Слухання шуму дощу. Гра на металофоні. 5. Гра «Додай слово» 6. Екологічна хвилинка.	слайди – льодохід, струмок, джерело, аудіо запис шуму води, вірші Н.Карпенко «В морозяній тиші..», М.Сингаїського «Жива криниченька», І.Гувола «Вода – прекрасна рідина»
Березень	«Йде весна широким кроком» <i>Екскурсія в природу</i>	Вчити дітей бачити красу рідної природи ранньою весною, передавати свої відчуття від пробудження природи. Розвивати спостережливість, колірне сприймання об'єктів природи. Виховувати культуру естетичного сприймання природи в різні пори року.	1. Вправа «Гостре око» 2. Вправа «Яке весняне небо?» 3. Вправа «Які кольори. Ще можна побачити ранньою весною?» 3. Вправа «Яка перша зелень?» 4. Вправа «Яке весняне сонце?» 5. Гра з дзеркальцями в сонячні зайчики.	Н.Карпенко «У весни бадьорі кроки!», «Розплющило сонечко вічка..», Надія Красоткіна «Сонце», дзеркальця
	«Котики вербові»	Розширити знання дітей про прикмети ранньої весни – цвітіння	1. Вірш, розповідь про цвітіння верби	гілочки вербових котиків, ілюстрація

<p><i>Заняття</i></p>	<p>верби. Збагачувати словник дітей епітетами, образними словами. Розвивати вміння розуміти і сприймати красу весняної природи, творчі здібності. Виховувати любов до природи та повагу до народних традицій.</p>	<p>2. Бесіда за віршем. 3. Легенду «Звідки взяли котики» 4 Вправа «Яка верба?». Розповідь про вербу. 5. Народна гра з вербою 6. Творче завдання - виготовлення вербових котиків</p>	<p>верби і вербових котиків, матеріал для зображувальної діяльності, легенда про вербові котики. Вірші Л.Костенко «Вербові сережки», А.Камінчук «Вербові котики».</p>
<p>«Найперші квіточки малі несуть красу і суть Землі»</p> <p><i>Заняття</i></p>	<p>Уточнити і розширити уявлення про перші квіти весни, вчити милуватися квітами, що ростуть, бачити та сприймати їх красу, берегти чудові творіння природи; намагатися викликати почуття вдячності природі за те, що вона дарує нам чудові квіти; збагачувати словниковий запас. Виховувати естетичний смак та дбайливе ставлення до природи.</p>	<p>1. Бесіда «Прийшла весна» 2. Загадка про підсніжник, розповідь, опис, вірш 3. Етюд 4. Загадка про пролісок, розповідь, опис, вірш 5. Загадка про мати-й-мачуху, розповідь, опис, вірш 6. Правила «Збережемо первоцвіти» 7. Творче завдання - малювання квітів за вибором дитини. Організація виставки.</p>	<p>слайди з зображенням перших квітів, матеріали для малювання, загадки, вірші Н.Карпенко «Пролісок тендітний», «Довкола сніг лежить». А.Костецького «Все прокидається поволі».</p>
<p>«Жайворонки – птахи співучий»</p> <p><i>Заняття</i></p>	<p>Продовжувати знайомити дітей з птахами, зокрема з жайворонком. Розвивати слуховий аналізатор. Вміння добирати влучні епітети, образні слова, порівняння. Виховувати інтерес до природи, бажання її берегти, повагу до народних звичаїв.</p>	<p>1. Вірш. розповідь, слухання співу. 2. Читання оповідання та бесіда за змістом. Вправи «Який жайворонок?», «Яка його пісня?», «Що робить?» 3. Народні прикмети 4. Вправа: «Закінчи фразу» 5. Творчі завдання - складання</p>	<p>вірш, прислів'я, зображення жайворонка, аудіозапис співу жайворонка, оповідання В.Сухомлинського «Які вони бідні»,</p>

			розповіді «Про що співає жайворонок», виготовлення печива.	тісто для печива
Квітень	<p>У гості до травички</p> <p><i>Цільова прогулянка</i></p>	Закріпити знання дітей про молоду траву, як ознаку ранньої весни: про жука-сонечка та равлика як мешканців травички. Сприяти розвитку мовлення під час примовлянок. Розвивати спостережливість, інтерес до світу природи. Виховувати естетичне сприймання різних об'єктів природи.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спостереження за травичкою. Вправи «Якого кольору?», «Що нагадує?», «Яка на дотик?», «Які відчуття?». Примовлянка 2. Розгляд ілюстрації жучка-сонечка. Опис. Примовлянка 3. Розгляд ілюстрації равлика. Опис. Примовлянка. 4. Народна гра «Ми на луг ходили» 	ілюстрації із зображенням жучка-сонечка, равлика, вірші Т.Г.Шевченка «Встала весна», В.Ладижець «Травонька, травонька...», І.Нехода «Сонечко-жучок», Н.Забіла «Равлик»
	<p>«Чарівна музика весняної природи»</p> <p><i>Екскурсія в природу</i></p>	Продовжувати вчити дітей слухати звуки природи, зокрема весняної природи. Загачувати словник дітей слова. Що влучно передують звуки та рух весняної природи. Розвивати культуру слухового аналізатора, вміння добирати влучні слова, образне мислення. Виховувати культуру естетичного сприймання природного довкілля.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вірш про весну. Вправа 2Які звуки чуєте?», «Чому весна найгомініша?», «Хто пробуджується весно?». 2. Звуки лісу. Добір слів. 3. Звуки птахів. Вправа «Відтвори спів пташки». «Про що співають птахи навесні?» 4. Загадка про грім і блискавку. Гра на музичних інструментах. 5. Вправа «Яка весна?». 6. Веснянка «Ой ти весна, ти весна». 	загадка про грім і блискавку, вірш М.Людкевич «Грім», вірші.

	<p>«Барви райдуги веселі»</p> <p><i>Заняття</i></p>	<p>Продовжувати формувати уявлення дітей про явища неживої природи – веселку. Удосконалювати вміння порівняння. Розвивати колірне відчуття навколишньої дійсності. Виховувати бажання більше дізнатись про об'єкти неживої природи.</p>	<p>1. Загадка. Який настрій від веселки 2. Як з'являється веселка? Вправи «Яка райдуга?», «Які кольори?», «Де можна зустріти кольори в природі?», «З чим можна порівняти веселку?». 3. Творчі завдання: «Складання чотиривірша». « Малювання веселки»</p>	<p>загадка, матеріал для образотворчої роботи. Вірші Н.Карпенко «Хочеш райдугу знайти», «Хто у небі в ясну пору...», «Барвисті стрічки», «Вийшла райдуга гуляти...»</p>
	<p>«Конвалія – панянка»</p> <p><i>Цільова прогулянка</i></p>	<p>Розширити знання дітей про конвалію, закріпити знання про весняні квіти. Активізувати словник назвами весняних квітів, образними словами, Розвивати колірний зір, відчуття звуків. Виховувати любов до природи, бажання нею милуватися та берегти.</p>	<p>1. Запрошення до куточка лісу. 2. Милування конвалією. Вправи «Яка квітка?», «На що схожа?» 3. Легенда про конвалію 4. Читання оповідання В.О.Сухомлинського «Як бджілка знаходить квітку конвалії». Бесіда за змістом. 5. Гра на музичних дзвіночках. 6. Дидактична гра: «Вгадай квітку за кольором» 7. Вправи «Яка квітка найкраща», «Яка конвалія?», «Які викликає почуття?» 8. Екологічна хвилинка.</p>	<p>квіти конвалії, ілюстрації весняних квітів, музичні дзвіночки, оповідання В.Сухомлинського «Як бджілка конвалію шукала», вірш Л.Українки «Із зеленої сорочки..», легенда про конвалію.</p>
<p>травень</p>	<p>«Подорож до підводного царства»</p> <p><i>Заняття</i></p>	<p>Розширити знання дітей про морських мешканців. Вчити розповідати про них. Збагачувати словник дітей епітетами, порівняннями, образними словами.</p>	<p>1. Слухання шуму моря. Перегляд слайдів. Вправи «Що уявляєте?», «Яким буває море?» 2. Вправи «Голос моря», «Як зустрічає море».</p>	<p>запис шуму моря, слайди із зображенням моря та його підводних мешканців, пісочниці</p>

		Розвивати мовлення, мислення, уяву. Виховувати цікавість.	3. Вправи «На що схожі мешканці?», «Які...?» 4. Монолог від імені мешканців моря. 5. Вправа «Який пісок?», «Які відчуття?» 6. Творче завдання - збудувати замок із піску.	з піском.
	«Пурхаюча квітка - метелик» <i>Заняття</i>	Розширити знання дітей про метеликів. Удосконалювати вміння описувати комах. Активізувати словник дітей назвами кольорів та метеликів. Розвивати спостережливість, образну мову, пластику рухів. Виховувати любов та бережливе ставлення до природи, естетичну культуру сприйняття об'єктів природи.	1. Загадка, вправа «Назви кольори», «Які метелики?». 2. Розповідь і демонстрація метеликів 3. Гра «Фотографія на пам'ять». 4. Читання оповідання. 5. Пластична імпровізація на тему "Метелики" 6. Творче завдання - малювання метеликів за допомогою кляксографії.	слайди із зображенням різних метеликів, матеріали для зображувальної діяльності, вірш В.Паронова «Народження метелика», О.Пчілки «Діти бігають, стрибать...», оповідання М.Сладкова «Кропив'янка і Лимонниця»

2.2 Конспекти занять гуртка «Клуб юних естетів природи»

Заняття 1.

Тема: «Осінні дарунки»

Мета: закріпити знання дітей про «осінні дарунки». Ввести в активний словник слова – назви фруктів та ягід. Розвивати вміння їх описувати, нюхові та смакові аналізатори. Виховувати інтерес та любов до природи.

Матеріал: фрукти та овочі для гри «Впізнай за запахом і смаком», вірш Д.Мегелика «Сливи», вірш Н.Карпенко «Осінь запасає, осінь пригощає», кошики.

Хід заняття

- Ось і настала найщедріша пора року!

Осінь запасає,
 Осінь пригощає.
 В кошику гадзині
 Соковиті дині.
 Перці, баклажани,
 Красені каштани.
 Жолуді в беретах,
 Брошки бересклету,
 Ягоди калини.
 Глоду й горобини.
 І солодкі сливи,
 І грушки звабливі,
 Яблука, горіхи.
 Буси обліпихи...
 Назбирала осінь
 Подарунків вдосталь. *(Наталя Карпенко)*

- Пропоную провести конкурс на кращого знавця «дарунків» осені. *Увага:* необхідно знайти в садку якомога більше плодів, ягід, що їх дарує осіння пора. (Діти збирають «подарунки», потім підраховують і визначають переможця)

- Спробувати описати їх своїми словами на зразок загадок.

Жупан смугасто – зелений,

А серце, немов кумач.

На смак, як цукор, солодкий,

А сам кругленький, як м'яч. (кавун)

Невеличке – з кулачок,

Та рум'янений бочок.

Доторкнешся – гладеньке,

А відкусиш – солоденьке. (яблуко)

- Осінь щедро напоює природу чудовими пахощами. Якими саме запахами, на вашу думку, сповнене осіннє повітря? Чим пахне восени в садку? (*опалим листям, грибною сирістю, травою, сіном, яблуками тощо.*)

- Чи знайомий вам запах заплілого листу, змішаний з димом осінніх вогнищ? Який настрої він викликав; чи не пов'язані у вас з ним якісь особливі спогади?

- Понюхайте осінні яблука, грушки. Чи можна назвати їхній аромат сильним? Доберіть слова, що точніше характеризують ці пахощі. (*Приємний, тонкий, стримано – гіркуватий тощо*)

А от поету Дмитру Мегелику восени пахне у садку сливами.

«Сливи»

Осінь дише зливами,

Осінь пахне сливами,

Що в росі купаються,

Соком наливаються.

Сливи поміж вітами

Сяють самоцвітами,

Виснуть над криницями

Синіми зірницями.

- Осінню пору справедливо вважають найсмачнішою. Чому? Чим нас гостинно пригощає осінь? (Діти називають фрукти, овочі)

- Назвіть свій найулюбленіший осінній плід. Назвіть найзапашніші плоди, що досягають восени. Які з них вам здаються найсолодшими, найсмачнішими? А давайте зараз все це перевіримо за допомогою гри.

Гра «Відгадай за смаком та за запахом»

Хід: діти заплющують очі. Вихователь по черзі роздає дітям шматочки овочів та фруктів і дізнатися їх на смак. Потім інші за запахом. А також описати характерні смакові та нюхові ознаки.

- Отже, який характер у осені? Чому її називають щедрою, багатою? Як би ви її назвали ще? (*Привітна, славна, стигла, родюча, гостинна тощо*).

- Осінь подарувала нам щедрі подарунки. А про кого ще не забула вона? (про птахів та звірів). А що вона приготувала для них? (ягоди горобини, калини. різне насіння з дерев)

- Я вам пропоную допомогти птахам зробити заготівки на зиму. Давайте організуємо трудову справу «Осіння комора». Ми зберемо ягідки калини, горобини. Засушимо їх і будемо підгодовувати птахів взимку.

Заняття 2.

Тема: «Картопля – бараболя»

Мета: розширити знання дітей про картоплю, особливості її вирощування. Привернути увагу дітей до традиційного овочу України Розвивати зв'язне мовлення, збагачувати словник епітетами, дієсловами, назвами страв з картоплі. Виховувати інтерес до української фольклорної спадщини .

Матеріал: сюжетні картини на тему: "Яку виростили картоплю", різні картоплини (формою, кольором, розміром), вірш Г.Червень «Бараболя», казка про картоплю.

Хід заняття

Вихователь читає вірш – загадку:

Що копали із землі

Смажили, варили,

Ще й у попелі пекли,

Їли та хвалили ? (Картопля)

- Так – це картопля? Яка буває картопля: за розміром (*Велика, середня, мала, дрібна* кольором (*біла, рожева, жовта, червона*), формою (*овальна, кругла, видовжена*).

- Як ми називаємо один плід картоплі? (*Картоплина*)

- А ласкаво? (*Картоплинка, картопелька, картоплиночка*).

- Навіщо нам картопля? (*Щоб готувати з неї різні страви, використовуємо як продукт харчування*).

- Як же можна приготувати картоплю? (*Зварити, підсмажити, потушкувати, запекти, нарізати, потерти, потовкти*).

- Пропоную вам за допомогою ілюстрацій скласти розповідь «Як картопля потрапляє до нас на стіл»

- За те, що картопля дуже смачна, поживна, люди здавна її називають "другим хлібом".

Не квасоля і не біб,

А картопля - "другий хліб".

З неї можна , так сказати ,

Безліч страв приготувати.

З цього – висновок простий:

Без картоплі стіл пустий.

- Як ми назвемо страви із картоплі? (*Картопляні страви*).

- Які картопляні страви ви знаєте? (*Пюре, деруни, зрази, картопля-фрі, картопляники, картопляний суп, смажена картопля, печена*).

- Картопля потрібна людям не лише для того, щоб з неї готувати різноманітні страви. Вона використовується і для виготовлення багатьох важливих речей: кіно – фотоплівки, лаків, якими фарбують літаки та кораблі, пластмаси, парфумів, ліків. Ось яка вона – картопелька.

Про картоплю чимало складено приказок та прислів'їв. Пропоную їх вивчити: «Картопля – другий хліб» .

«Картопля поспіла – час братись за діло» .

«У ледаря картопля не родить» .

А ще є весела скоромовка: «Пік біля кіп картоплю Прокіп». Спробуємо повторити

Картоплю іноді називають бараболею. Послухайте вірш Г.Червень

«Бараболя»

Я картопля – бараболя,

Розкушую серед поля.

А в землі росте моя

Бараболина сім'я.

- Колись, за часів сивої давнини, в нашому краї картоплі не вирощували. Її привозили з далеких країв як якесь диво. Квітами картоплі панянки прикрашали свої капелюшки та одяг. Тоді люди навіть не знали, що можна їсти картоплю.

Послухайте казку про картоплю.

«Смішна казка про картоплю»

Жила - була картопля. Росла вона собі і ні про що не думала. До сонечка тягнулася, міцніла і зацвітала в якій - то момент, як водиться. Стоїть. цвіте і посміхається.

Ось бачить картопля, як з круглої клумби квітка до неї нахиляється. Велика, красива, червона. Квітка каже картопельці:

- Здрастуй, незнайома рослина. А чого в тебе такі не яскраві квіти? Подивися, яка я яскрава і приваблива!

Нічого не відповіла картопля. Настала осінь. Червона квітка вже відцвіла, вона стояла сіра та похмура Давно нею вже ніхто не захоплювався, що не походжали поруч. А близько картопляної гряди народ юрбився з відрами, з мішками. Картопельку збирають, так нахваляють:

- Ах, яка славна вродилася, рівна, красива, гладка!

Почула це нею квітка, і сховалася глибше в землю .А картопля нічого не сказала. Їй більше подобалося посміхатися і жартувати. Добре сміється той, хто сміється останнім.

- Які квіти у картоплі? (червоні, гарні, немов зірочки)

- Яка виросла картопля? (*рівна, гладка, гарна*)
- Який врожай? (*великий, щедрий, багатий*)
- А зараз, я вам пропоную вам, використовуючи бараболю різну за розміром, кольором і формою та сірників створити кумедних чоловічків.

Заняття 3.

Тема: «Перше золото осені»

Мета: формувати вміння бачити красу, виразність і гармонію природи; вчити помічати перші осінні зміни рослинного світу: зміна кольору листя. Розвивати словесну творчість, колірний зір. Виховувати бажання спілкуватися з природою, бачити її красу.

Матеріал: вірш Н.Забіли «Жовтень», В. Сосюри «В далечінь холодну...»

Хід заняття

Вихователь загадує загадку:

Без пензлика, без олівця

Розфарбувала деревця. (*Осінь*)

- Ми отримали з вами запрошення на карнавал осінніх барв. Де він відбудеться? (*в лісі, парку, садку*). Так, і ми звичайно не можемо відмовитися від гостинного запрошення і негайно вирушимо на чудове свято. (Діти виходять на майданчик)

- Помилуйтеся краєвидом. Осінь – красуня, наче талановита художниця, розмалювала кущі, дерева, квіти. Назвіть барви осінньої палітри.

- Який колір осені подобається вам найбільше? Чому?

- Які відтінки надають осінній порі святковості, урочистості?

- Чому осінь часто називають золотою? Ось на це запитання відповіді нам допоможуть рядки з вірша

«Жовтень»

Подивись на видноколі

мов змінилися ліси.

Хто це їх у жовтий колір

так барвисто прикрасив?
 Ось край річки – жовті клени
 і берези золоті.

Ялинки лише зелені
 залишились в самоті.
 І пишаються дерева
 золотим своїм вбранням:

- Це якісь маляр, напевно,
 догодити хоче нам.

А маляр цей – місяць Жовтень:

у відерцях чарівних
 жовту фарбу перебовтав
 і розбризкує по них. *(Наталя Забіла)*

- А тепер пошукаємо «золото осені». Знайдіть жовто-зелені, руді, мідні, лимонні, жовтогарячі, бронзові, коричневі листочки. *(Діти шукають листя з вказаним кольором)*

- Давайте разом придумаємо казку «Як осінь золото розсипала».

- А гляньте: у золоту осінню гаму сміливо вплітаються червоні кольори з відтінками – багряні, пурпурові, бузкові, вишневі, фіолетово – червоні, бордові листочки. Пропоную вам влаштувати «Конкурс на кращу гірлянду з осіннього листя».

Умова конкурсу: листочки треба з'єднати так, щоб було видно поступовий перехід від зеленого до жовтого, або від жовтого до червоного кольорів. Ми ці гірлянди сфотографуємо, а потім засушимо. (Діти викладають, від зеленого до світло – жовтого; від зеленого до червоного)

- Отже, підсумуємо те, що побачили в Золотій осені. Яка вона? *(Барвиста, різноколірна, пишнобарвна, строката, пістрява, яскрава, ошатна, чепурна, урочиста, святкова...)*

- Ми прощаємося з ранньою осінню, бо, як помітило пильне око поета Володимира Сосюри

В далечінь холодну,
 без жалю за літом
 синьоока осінь їде навманя.
 В'яне все навколо,
 де пройдуть копита,
 золоті копита чорного коня.

- Чудові рядки! Чи не так? Сподіваюсь, ці гарні вірші народять у вашій фантазії нові яскраві образи...

Заняття 4.

Тема: «Калина – символ України»

Мета: розширити знання дітей про народний символ українського народу – калину. Збагатити словник слова – характеристиками для опису калини. Розвивати образне мислення, нюхові та смакові аналізатори. Виховувати повагу до звичаїв українського народу.

Матеріал: кущ калини, ягоди калини, вірш «Калинонька» В.Познанської.

Хід заняття

Зачаровує красою
 Мати Україна,
 Наче в лузі червоніє
 Пишняя ... (калина)

- Погляньте на червону калину, що, немов багаття, горить серед лісу, помилуйтеся нею. Споконвіку наші земляки поетизували, описували її в піснях, пов'язуючи червону калину з образом рідної української землі. Доберіть слова – характеристики, які влучно передавали б своєрідну красу калини. (*Вродлива, пишня, рясна, яскрава, прегарна, щедра, багата, розкішна, велична, горда та ін.*)

- Спробуйте якнайточніше визначити колір ягід калини. Що вони нагадують вам? (*Вогники, ліхтарики, намиста, коштовні камінці, краплинки крові тощо.*)

«Калинонька»

Ось калина над рікою

Віти стелить по воді.

Хто це щедрою рукою
Їй намистечко надів?

Червонясте, променисте –
Розцвітає, як вогні...

Дай хоч трішечки намиста,
Калинонька, і мені!

- Придивіться до калини уважніше. Восени весь кущ ніби наливається вогняними барвами. Листячко стає червонястим, яскраво палахкотять ягоди. З чим, на вашу думку, можна порівняти кущ калини? (*З вогнищем, багаттям, факелом, пожежею тощо.*)

- А тепер визначимо серед вас найуважнішого. Хто скаже як пахне калина? Охарактеризуйте її запах (*Приємний, тонкий, гіркуватий тощо.*)

- А хто з вас пам'ятає калину на смак? Обережно скуштуйте соковиту ягідку. Охарактеризуйте її смак. (*Гірко – кисла, приморожена, гірко – солодка.*)

- Придивіться уважно до кісточки, що сидить у середині ягідки. Що нагадує її форма? (*маленьке сердечко.*)

- Отже, червоний сік калини нагадує кров. Кісточка всередині ягідки подібна до людського серця, а сама вона, ніби жива істота простягає до нас віти, даруючи свою красу.

- Ось послушайте, як український народ у своїх піснях любовно розмовляє з калиною:

Червона калино,
Чого в лузі стоїш,
Чом не процвітаєш?
Чи сонця боїшся,
Чи дощу благаєш?
Сонця не боюся,
Дощу не благаю,
Стою та думаю, як я цвісти маю.

Зацвіту біленько,
 То всі мене знають,
 Зацвіту червоно,
 Пташки подзьобають.

- Як ви гадаєте, чим саме приваблювала калина народних поетів? Чому її часто називають символом України? (*з калини смачний і лікувальний чай, смачне варення, біля кожної хати росте калина*)

- Уособленням чого може бути калина для українського народу? (*Красоти, любові, здоров'я, багатства, родючості, честі, свободи, життєдайної сили тощо.*)

- Отже, вклонимось калині – окрасі рідної землі. Обережно візьміть її гроно та відчуйте його прохолоду і ваговитість.

- Продовжте думку: «Я торкаюся калини і відчуваю в серці...». Спробуйте передати, які почуття сповнюють вас у ці хвилини.

- А зараз запрошую вас в хоровод «Ой, у лузі калина...»

Заняття 5.

Тема: «Грибне королівство»

Мета: розширити уявлення дітей про гриби, середовище їхнього зростання. Вчити добирати слова-ознаки. Розвивати вміння бачити красиве і неповторне в різних об'єктах природи, мову, пам'ять. Виховувати пізнавальний інтерес до живого довкілля.

Матеріал: ілюстрації «Гриби в лісі», муляжі грибів, кошики, казка І. Прокопенко "Куди сховалися гриби", вірш Н.Карпенко «Вмиті дощиком...»

Хід заняття

Вихователь загадує загадку

Хто в гайку біля доріжки

Тут стоїть серед трави?

Без чобіт – єдина ніжка,

Капелюх – без голови.

Мабуть, хоче в козубок

Симпатичний цей ...*(грибок)*

(Вихователь демонструє ілюстрації). Гриб – це особлива рослина, у якої немає стебла, гілок, листя, квітів. Під землею знаходиться грибниця - своєрідне коріння грибів. Щоб побачити її, гриб слід обережно викопати і відмити нижню частину від землі. На кінці ніжки буде видно ніжну білу павутинку. Це і є частина грибниці. Грибниця всіх лісових грибів багаторічна. Щоб не руйнувати її, гриби не можна виривати: їх слід акуратно зрізати ножем, тоді впродовж кількох років можна буде збирати їх в одному й тому ж місці. На поверхні землі ми бачимо ніжки та капелюшки грибів.

- Як ви думаєте, що любляють гриби і де найчастіше ростуть? *(Найбільше гриби люблять теплий дощик і ростуть біля дерев, пеньків, під мохом).* Які гриби можна зустріти у лісі? *(діти називають)*

- Боровик можна зустріти лише по сусідству з сосною, ялиною, дубом, березою; підосичник – з осикою, підберезник – з березою, рижик – з сосною та ялиною. З такого сумісного проживання дерево та гриб мають спільну користь. Гриб бере потрібні органічні речовини від клітин коріння дерева і потім забезпечує коріння дерева вологою, азотними та іншими речовинами.

- Діти, а які бувають гриби? *(їстівні, отруйні).* Розгляньте зображення грибів та опишіть їх *(великі, маленькі, крилаті, тонконогі, маслянисті, рясні, стрункі, товсті тощо...)*

- До нас завітали грибочки. Ось зараз вони про себе розкажуть.

(Виходять по черзі діти в шапочках різних грибів):

Білий гриб – боровик.

Я до свого роду звик.

Грибника злякався –

В глицю заховався.

Ні очей, ні вушок –

Сам лиш капелюшок.

- Який боровик? *(великий, товстий, поживний, з коричневою головою)*

Я – підберезник, гриб чудесник,

Люблю я дух березовий.

Хто покуштує, не пожалкує,

Не гірший від боровика.

- Який підберезник? (*високий, красивий, міцний, ...*)

Ми опеньки, ніжки тоненькі,

Шиї мов цівки, круглі голівки.

І на пні, й коло пня

Нас велика рідня.

- Де ростуть ці гриби? (*біля пеньків*).

- Які вони? (*тонконогі, стрункі, близнюки, рясні, коричневі, смачні, ...*)

Я – мухомор, я- людомор,

Червоний, наче помідор.

Кашкет цяцькований, розлогий,

А сам – стрункий та довгоногий.

Серед урочища грибного

Не знайдеш красеня такого.

Та я отруйний, пам'ятай!

Мене побачиш обминай!

- Чи можна збирати мухомори? Чому?

- Які вони? (*отруйні, високі, красиві, тонконогі, яскраві*).

- На що схожі? (*на барвисті парасольки*).

«Вмиті дощиком...»

Там, де вирости дуби,

Заховалися гриби.

Притулились до травички

Помаранчеві лисички,

Жовто-бурі масляки,

Товстуни боровики.

Вмиті дощиком свіженьким

Підберезники й опеньки,

Зеленушки, печериці,
 Сироїжки круглолиці...
 Та чому це в лісі мухи
 Мухомори і свинухи
 За три стежки обминають,
 На поганки не сідають?
 Ці гриби отруйні дуже.
 Будь завжди обачним, друже! (Наталя Карпенко)

- А зараз послухайте казочку І. Прокопенко

"Куди сховалися гриби"

Якось червеневого світанку на лісовій галявині зібралися гриби. Чи то в них було свято, чи просто вирішили вони повеселитися, але зібралося їх видимо – невидимо. Кого тут тільки не було: і руді лисички, і чепурні сироїжки, і веселі масляки. Прийшов шляхетний боровик, навіть старий груздь не всидів вдома. Ну й весело ж було! В танку кружляли і старі, й малі.

- Веселіш, веселіш кружляйте! – гукав розпорядник, пишно вбраний мухомор, розмахуючи кістлявим капелюхом. - Рижки, запрошуйте опеньків! Заусміхалися опеньки. Вони були сироти, бліді, тоненькі, довгоногі, завжди боязко тулились одне до одного, але, підхоплені завзятими рижками, закружляли в танку.

- А сироїжки, оце так сироїжки! Так і миготять рожеві, зелені та червоні сарафани.

Взявши руки в боки, і пішов до танцю поважний боровик, а старий груздь притупував ногами так, що підстрибував його капелюх з бахромою на загнутих краях.

Розгомонілися гриби, розгулялися. Невідомо, скільки б тривали ці веселощі, як раптом десь вдалині пролунало протяжне: -А-у-у!А-у-у! - підхопила лісова луна.

-А-у!- озвалися з другого кінця лісу. Наче вкопані зупинилися гриби: знали, що означає це АУ!

- Рятуйтеся, хто може!- крикнув груздь і перший кинувся навтіки, в траві сховався. Боровик, забувши про свою статечність, помчав у хащу, заліз під ялинку й причаївся. За ним рушив рижик, теж у ялиннику сховався.

- Ой, леле!- розпачливо метушилися сиріжки, розбігаючись по всьому лісові – то тут, то там мигтіли їхні ошатні сарафани.

Сироти – опеньки цілою сім'єю до пенька притулилися. Ті гриби, що біля беріз поховалися, так і стали називатись підберезниками, що в осичнику – підосичниками.

- А я сховаюся в іншому місці, - прошепотіла печериця та й утекла з лісу на луки.

Якийсь дивак на дерево заліз, там і залишився. Це трутовик, він дереву шкодить, бо годується його соками. Маслюки юрбою кинулись під сосни та ялинки.

Не злякався один мухомор, залишився стояти на видноті. Знає він, що нікому не потрібен. З тих пір гриби не збираються у великий хоровод, а водять танки по – сімейному: маслюки з маслюками, боровики з боровиками.

Ці грибні танки у народі називають відьминими колами.

- Які гриби згадуються в казці? Яким було грибне свято? Хто був розпорядником на цьому святі? Який звук змінив поведінку грибів? Як ви гадаєте, хто гукав у лісі? Куди ховалися різні грибочки? Який гриб не став ховатися? Чому?

- Діти, кому з вас довелося побути хоч раз грибником? Що вдалося вам знайти? Зараз ми з вами трішки побудемо веселими грибниками.

Гра «Веселі грибники»

Хід: Вихователь роздає дітям іграшкові кошечки, під музику діти шукають муляжі грибів. Потрібно знайти якомога більше грибів в групі. Потім визначають переможців.

Заняття 6.

Тема: «Білий птах з чорною ознакою»

Мета: розширити знання дітей про лелеку: його зовнішній вигляд, спосіб життя, лелеку-оберіг, лелеку-символ. Ввести в словник дітей назви лелек – черногуз, бусол, лесики. Розвивати естетичне сприйняття краси птаха, мову, пам'ять. Виховувати доброзичливе ставлення до пернатих друзів, повагу до звичаїв українського народу

Матеріал: ілюстрації із зображенням лелеки, аудіо запис курликання журавлів, вірш І.Неходи «Лелеки».

Хід заняття

Розповідь вихователя супроводжується аудіо записом курликання журавлів:

- Настала осінь. Дні весь час коротшають, а ночі довшають, жовтіє на деревах і падає додолу листя. Часто сіються дрібні осінні дощі. Під ранок бувають заморозки. Холодно та голодно стало птахам. Тому більшість з них відлітає до вирію. Летять вони зграями і поодинці. Летять удень, вночі.

Відлітають за моря,

У краї далекі,

На будинках гнізда в'ють

Звуть же їх... (лелеки)

(*Вихователь демонструє ілюстрації*). Давайте опишемо особливості зовнішньої будови птаха (*довголапий, довгодзьобий, з довгою шиєю ...*). Доберіть слова, що характеризують поставу птаха (*поважний, тендітний, гордовитий, стрункий тощо*). Якого кольору пір'я? Як ще можна сказати? Тому про лелеку кажуть: білий птах з чорною ознакою.

Послухайте легенду про лелеку.

Легенда про лелеку

Давно це було, коли на українську землю напали орди кочівників. Налетіли, підпалили хати, вигнали худобу, забрали у полон жінок та дітей. А малюків кинули напризволяще на згаріщах. Це побачили лелеки і стукотом дзьобів почали кликати на допомогу. Але далеко були козаки, не почули. І тоді птахи, підхопивши на крила

потерпілих малюків, піднялися високо – високо над землею. Почули своїх дітей козаки і кинулися наздоганяти ворогів. А лелеки кружляли над ними, вказуючи дорогу. Наздогнали козаки завойовників і порубали шаблями. Відтоді кажуть, що лелеки малюків приносять. Навіть існує заклинка: «Бузьку, бузьку, принеси Маруську».

- Чи почули, діти, ви нову назву птаха? Яку саме? *(Лелек ще називають чорногузами).*

- З давніх-давен існує повір'я, що лелеки гніздяться лише біля осель добрих людей. Гніздо на хаті віщує щастя і достаток. Лелека в'є своє гніздо на хаті, на електричному стовпі, або на великих деревах – дубі чи липі, що ростуть на подвір'ї чи в саду. І в'є своє гніздо не на один рік. Якщо птахи оселяться десь, то живуть там багато років. Старі лелеки летять на свої гнізда, а молоді будують собі. Якщо хтось хоче запросити лелеку до себе на подвір'я, то треба покласти на хату чи дерево - колесо.

У народі кажуть: «Лелека хату від лиха береже».

- Повертаючись з вирію, лелеки відкладають 2 або 7, а найчастіше 4 білих яйця, які птахи по черзі висиджують. Через місяць з'являються безпорадні пташенята. В народі називають їх лесиками. Лесики дуже швидко ростуть, вони, на відміну від дорослих, мають голос – пищать. А дорослі лелеки клацають дзьобами. Вони голосу не мають.

- Давайте, пригадаємо, як ще називають лелек? *(бусел, бузько, чорногуз).*

- Як ви думаєте, а ще де, крім осель, подвір'їв, садів селяться лелеки? *(біля озер, річок, лісів, на болоті)*

- Так, вони гніздяться по лісах, поблизу озер, рік, боліт, полів, де багато жаб.

- А чому Бузько гніздується поблизу водойм? *(Там багато для них їжі – жаби, гадюки, вужі.)*

- Які прислів'я про цих птахів ви знаєте?

«Де лелека водиться, там щастя родиться»

«Лелека хату від лиха береже»

«Прилетіли лелеки – весну принесли здалека»

Пропоную вивчити прикмети про лелек

«Чорногуз приносить і забирає тепло назад у вирій».

«Активно тріскаче надвечір дзьобом – завтра буде сонячний день».

«Починає непокоїтись – на погану погоду».

«Якщо поважні птахи поспіхом вирушають на зимівлю – чекай сурової зими».

- Послухайте вірш І.Неходи

«Лелеки»

На старій вербі похилій, під дощем і спекою,

Жила собі лелечиха із лелекою,

На болото вдвох літали, жаб в болоті ловили,

Свого сина лелеченька жабами кормили.

Полетіла раз на лови вдень, як отепер би.

Де взялася шура – буря, похилились верби...

Зруйнувала шура – буря те гніздечко тихе.

Де синочок? Плаче батько, плаче лелечиха.

Діти знайшли лелеченька, відігріли: - Ач, ти!

Ось вам, кажуть, ваш синочок, нате і не плачте

Ще й нове гніздо їм звили – колосок до колоса,

А щоб буря більш не здула – то поклали колесо.

На старій вербі похилій, під дощем і спекою,

Живе й досі лелечиха із лелекою.

- Як люди відносяться до чорногуза? (*із добротою, любов'ю, щирістю, турботою*).

- За що особливо шанують люди лелеку? (*за вірність та любов до Батьківщини*)

Рухлива гра «Лелека»

- Діти стають в коло, беруться за руки і водять хоровод, а лелека з зав'язаними очима всередині. Співають: «Лелеко, лелеко, коли злетиш в небо?»(Зр). Зупиняються. Виходить один з гравців, говорить: "Лелеко, лелеко, вгадай, хто тебе випустить в небо?». Якщо вгадає, то той стає на його місце.

Заняття 7.

Тема: «Осінь по землі крокує»

Мета: закріпити з дітьми знання про характерні ознаки осені. Познакомити дітей з утворенням слова листопад; вчити утворювати складні прикметники – назви кольорів листя; добирати прикметники, на позначення форми листя. Розвивати зв'язне мовлення, колірний зір, вміння милуватися красою природи восени. Виховувати любов до природи.

Матеріал: відео презентація «Осінь по землі крокує», листя, матеріал для зображувальної діяльності.

Хід заняття

Відкривається відео презентація «Осінь по землі крокує».

Вихователь читає вірш – загадку:

Уночі, як вам ще не спиться,
 Ходить, знаю, чарівниця?
 Ходить садом, полем, гаєм,
 Все у шати одягає.
 Стає гарно навкруги,
 В золоті сади, луги.
 Одяг хто подарував?
 Хто їх так розмалював? *(Осінь)*
 Хто мандрує по гаях
 З диво – пензликом в руках.
 Все прикрасить на путі,
 Деревя стануть золоті.

- Погляньте, яка гарна картина. Хто цей художник? *(Осінь)*

- Чому ви думаєте, що це осінь? Я вважаю, що ця фея – Зима. Якщо ви не згодні зі мною, то доведіть, що цю картину намалювала саме осінь, а не зима. *(Деревя одягли нове вбрання – жовті сукні, трава пожовкла, зав'яли квіти).*

- Погляньте, що це за стежина? Вона незвичайна. Чим її прикрасила осінь? *(Листочками).*

- Звідки вони взялися? (*Опали з дерев*).
- Як називається таке явище? (*Листопад*).
- А з яких двох слів утворилось слово листопад знаєте? Давайте подумаємо листо від листя, пад – падає. Отже листя падає – листопад.
- Чи спостерігали ви колись, як падає листя? Придивіться до листопаду: якого настрою надає він пейзажу? (*Сумного, журливого, задумливого, замріяного, сонного, загальмованого тощо*).
- Якого кольору тут листочки? (*Червоні, жовті, зелені*).
- Як ще можна сказати? (*Золоті, різнокольорові*). Зверніть увагу на листя, що має два кольори. Назвіть мені ці кольори (*жовто-зелений, жовто-червоний, червоно-коричневий тощо*).
- Опишіть листочки, порівнюючи їх за формою (*округлий, видовжений, зубчастий, голчастий тощо*).

Гра – емпатія «Уяви себе листочком»

1.З якого дерева ти листочок?

2.Якого кольору?

3.Якої форми?

4.Якого розміру?

5.Що ти вмієш робити?

6.Кого ти любиш?

7.Кого боїшся?

8.Про що мрієш?

- А тепер візьміть листочки. Вдихніть запах осіннього листя, що він вам нагадує? (*пахне лісом, грибами, сіном тощо*)

- Давайте викладемо палітру кольорів червоного, жовтого, коричневого від темного до світлого. (Діти викладають)

- У нас утворилися стежинки, які ми об'єднаємо і по нашій довгій стежині і «опинимося» в картині. (*Діти встають, заплющують очі і повільно йдуть по листю. На екран виводиться картина Левітана «Золота осінь»*)

- Розплюште очки. Що ви бачите навколо? Опишіть.

- Що подобається? До чого хочеться доторкнутися?

- Уявіть, що ви дерева, живі істоти, які відчують все так, як ми, люди. Прислухайтесь до їхньої розмови. *(Звучить фонограма шуму лісу).*

- Як ви гадаєте, про що вони розмовляють? *(дерева мріють про спокій, про тихе життя у лісі, про те, щоб не ламали гілок, не розводили багаття, про спів пташок ...)*

- А зараз повертаємось з картини і я пропоную взяти вам на згадку листочок який більше всього сподобався. Заплющуємо очі і повертаємось.

- Я вам пропоную бути помічниками Осені. Запрошую вас у художню майстерню. Ми з вами теж створимо неповторний пейзаж. Візьміть свої листочки, переверніть їх, розфарбуйте використовуючи кольори осені. І прикладайте до паперу. *(Діти шляхом нетрадиційне малювання листочками – штампуванням створюють колективну роботу).*

Заняття 8.

Тема: «Танок осіннього листя»

Мета: закріпити знання дітей про дерева та їхнє листя. Вчити дітей добирати дієслова, що передають рух листя, порівняння. Розвивати уяву, пам'ять, словник дітей. Виховувати інтерес до природи.

Матеріал: вірш Анатолія Камінчука «Останній листочок», кошик з листям

Хід заняття

- Помилуймося разом граційними рухами осені – ось вона неквапно лине по землі, обтрушуючи дерева та кущі...

- Як краще сказати: осінь ходить по гаях чи блукає, біжить, скаче? Який вираз найвлучніше відображає пластику рухів в осінній природі? *(ходить).*

- Послухайте вірш Анатолія Камінчука.

«Останній листочок»

Листя падає

Додолу.

Засипає

Гай і поле.
 На вербі
 Один
 Листочок.
 До зими
 Один
 Деньочок!

- Дивіться: на землю тихо впав осінній листочок. Давайте уважно роздивимося його та порівняємо з іншими. Оберіть собі листочок, який вам подобається найбільше. Чому? Продовжте думку: «Мій листочок дуже схожий на...»

- Пропоную вам знайти дерева з яких впало листя.

Гра «З якого дерева листочок»

Хід: діти беруть листя і знаходять відповідне дерево. Повинні знайти всі дерева, щоб в кошику не залишилось листя.

- Зараз дерева скидають листя, поступово оголюючи своє гілля. Як ви гадаєте, що вони відчують, втративши золоте вбрання? (*сум, журбу*)

- Візьміть листочки в руки, підкиньте їх. Що вони роблять в повітрі? (*летить, падає, кружляє, танцює, в'ється, пурхає, вальсує*).

- Коли ж політ осіннього листя стає схожим на танок? (*Коли сильний вітер*)

- Придивіться, як легко злітає з дерева листок, плавно погойдуючись у повітрі від найменшого подуву вітру – спробуйте повторити його рух, придумайте танок осіннього листя (*діти танцюють, кружляють*).

- З чим можна порівняти листочки, що падають з дерев? (*Із золотим дощем, із слізьми, з метеликами, птахами, з парашутиками та ін.*)

Чути шелест легкий, осипається сад

Килимочками листя лягає.

Вітерець у танок запросив листопад,

Колискову деревам співає.

Наталя Карпенко

- Уважно придивіться до польоту осінніх листочків і спробуйте продовжити думку: «Осінні листочки подібні до яскравих метеликів, тому що...»

- А тепер уявіть себе композиторами і спробуйте почути музику листопаду. Давайте разом створимо мелодію до слів «Жовте листячко летить, під ногами шелестить».

- Пропоную вам зібрати різні букети з осіннього листя, добираючи їх за певною ознакою: за формою, кольором, розміром і т.д.

Заняття 9.

Тема: «Прощальна пісня осені»

Мета: закріпити знання дітей про ознаки пізньої осені. Вправляти дітей в умінні добирати порівняння, слова-ознаки. Розвивати звуковий аналізатор, зв'язне мовлення, активізувати відчуття дітей. Виховувати інтерес до природи в осінню пору року.

Матеріал: загадка, вірш М.Познанської «Ідуть дощі», Н.Карпенко «Упало листя пожовтіле...», аркуші паперу, фарби, пензлики, вода.

Хід заняття

- Де б ми не були: в парку, садку, лісі, всюди вбирає погляд барвисту красу. Звичайно, нею не можна не замилюватися, вона чарує зір. Але цього разу в нас інша мета: ми слухатимемо осінь. Зупиниться, замріть, заплющте очі, зосередьтеся. Що ви чуєте? Які звуки можна вважати характерними для осінньої пори? (*Шарудіння листя під ногами, крики відлітаючих птахів, шум осіннього дощу тощо.*)

- Доберіть дієслова, що передають характер шуму листя під ногами. (*Шумить, шелестить, шарудить, тріщить, хрустить, скрипить, шепочеться*)

Відгадайте загадку: То шерехне, то хрусне, то трісне

Килимок під ногами барвистий.

- Так, ви відгадали. Це – опале листя.

- Дуже часто опале листя порівнюють з барвистим килимом. Які порівняння вам ще спадають на думку? (*Золоті монетки; різноколірні краплинки; яскраві цукеркові обгортки тощо.*)

- Як ви думаєте, про що шепочуться листочки під нашими ногами? Давайте разом придумаємо казку «Осінні розмови».

- Прислухайтесь до тиші осіннього парку. «Прислухатися до тиші?» - здивуєтеся ви. – Так, бо лісова тиша особлива, вона – жива. Час від часу вона порушується характерними звуками: хрусне гілка, впаде шишка чи жолудь, несподівано подасть голос поодинокий птах тощо.

- Прислухайтесь, чи чути восени дзижчання комах? (*Майже не чути*)

- Чому осінь називають вередливою, плаксивою? (*Тому що часто ідуть дощі*)

- Чому про осіннє небо кажуть, що воно насупилося? (*тому що воно часто сіре, дощове, таке враження, ніби воно «опустилось» майже до землі*)

- Що нагадують осінні хмари? (*бегемотів, слонів, вони такі ж великі і важкі» тощо*)

- Спробуйте визначити словами характер осіннього дощу. (*Сумний, журливий, понурий, монотонний, тоскний, плаксивий тощо*)

- Які почуття викликає монотонний звук осіннього дощу? (*сум, враження, що він ніколи не закінчиться*)

- Заплющте очі і намалюйте картину дощового осіннього дня. Можливо вам у цьому допоможе вірш Марії Познанської. (діти описують свої відчуття)

«Ідуть дощі»

Йдуть, і йдуть, і йдуть дощі.

Стали чорними кущі,

І дерева чорні стали,

Бо листочки всі опали.

Тільки дуб стоїть у листі

І калинонька в намисті.

- Сумна музика осінньої пори нагадує прощальну пісню – спів, схожий на колискову, під звуки якої засинає природа.

Упало листя пожовтіле,

Мовчить оголений садок,

Птахи у вирій відлетіли,

Чорніє поле, спить ставок.

Зів'яли квіти і травичка,

Втинає дні осіння тьма.

Надворі висне сіра мжичка,

У двері стукає зима.

Наталя Карпенко

- Намалуйте на одній половині аркуша дощик, що танцює, а на другій – осінній дощик, що сіє мокроту. (Малювання по мокрому)

Заняття 10.

Тема: «Гості з далекого півдня»

Мета: уточнити та розширити знання дітей про тропічні фрукти: банан, апельсин, мандарин, лимон. Збагачувати словниковий запас дітей епітетами, образними словами. Розвивати колірний зір, смакові аналізатори, зв'язне мовлення. Виховувати пізнавальний інтерес до природи.

Матеріал: тропічні фрукти (або муляжі в достатній кількості), іграшка-мавпочка, загадки, фрукти для гри «Впізнай за смаком», картки для гри «Що зайве»

Хід заняття

- Діти, давайте пофантазуємо і уявимо що ми на чарівному кораблі, у якому капітан...Хто? (показує іграшку). Так, мавпочка

Сюди до нас з чужих земель,

По морю пливе корабель.

Там мавпочка за капітана,

Вантаж везе нам непоганий.

У неї, чуєш, друже, ти:

Повненькі трюми смакоти...

– Так. І ось наш казковий кораблик поспішає через безкрає море, щоб привести для нас смачний вантаж із тропічних садів. Що ж доставить він для нас у дитсадок? (*Фрукти*).

- Які? (*Банан, лимон, мандарин і т.д.*)

- Чи можуть ці фрукти вирости у нас? (*Ні*)

- Чому? (тому що вони ростуть в жарких країнах)

(Вихователь роздає дітям фрукти і пропонує уявити себе ними. Потім викликає по черзі дітей і кожен розповідає про фрукт). Наприклад

- Я – великий апельсин. Я круглий як м'яч, пахучий, солодкий, духмяний. Я ріс на невисокому апельсиновому дереві, мене лагідно пестили теплі сонячні промінчики, легко погойдував веселий вітерець...

- Я – смачний банан. У мене золотава шкірочка, довге тіло, схоже на місяць-серпик або на скибку ароматної дині. Я дуже поживний і корисний.

- А я – сеньйор лимон. Я жовтий як сонечко. У мене тонка шкірочка, дуже приємний запах. І хоч я кислий, зате дуже корисний і дуже до вас поспішав, щоб ви мене їли і ніколи не хворіли.

- А тепер розкладіть свої фрукти за кольором у відповідні кошики. (Діти кладуть). Розділіться на три команди і викладіть свої фрукти у ланцюжок від темнішого кольору до світлішого. (Діти викладають палітру кольорів жовтого та помаранчевого)

Гра "Упізнай фрукт за смаком".

Зараз будемо, малята,
Дивні фрукти куштувати.
Хто їх за смаком впізнає,
Хай одразу називає!

Опишіть смак свого фрукта.

- Діти, а чи знаєте ви, який найулюбленіший фрукт нашої казкової мавпочки?

Тільки темна ніч мине -
Мавпа весело стрибне,
І із дерева дістане
Смаковитого ... (банана).

Кожному з вас банани добре відомі . А чи знаєте ви, як ростуть банани?
Послухайте розповідь про це.

«Банановий гай»

Десь далеко на Півдні , в однієї із жарких країн , де цілий рік тепло і навіть спекотно та ніколи не буває зими , росте банановий гай . Він розрісся густою плантацією. Бананові дерева мають лапате, довге та широке, м'ясисте листя, що тягнеться до сонця. Стовбур бананових дерев не має кори. Він зелений, досить м'який і порожній всередині. Тому банани відносять до трав'яних рослин. Банани називають велетенськими травами. Але дерева бананів живуть не один рік, як більшість різних трав, а багато років. На бананових деревах великими купками дозрівають їх плоди. Вони досить важкі та великі. Плоди бананів є поживою не тільки для людей, а й для численних тварин та птахів, що мешкають у цій місцевості. Особливо банани смакують мавпочкам. Незрілі плоди бананів мають зелений колір , а коли вони досягають, то набувають яскраво – жовтого забарвлення. Чудові та корисні ці тропічні фрукти – банани!

- У яких країнах ростуть банани ?
- Чому бананові дерева називають травами?
- Хто живиться плодами бананів ?
- Які банани ?(великі, жовті, смачні , пахучі , корисні)
- На що схожі ? (на серпики, на маленькі човники , на скибочки,...)

Гра "Що зайве ?"

Хід: На картках зображені фрукти з тропічних країн і серед них фрукти, які ростуть у нас. Діти повинні відшукати їх, і пояснити, чому саме ці фрукти зайві.

- Діти, давайте подякуємо мавпочці за чудові фрукти, які вона нам привезла, нехай приїздить до нас частіше!

Заняття 11.

Тема: «Пташине містечко»

Мета: закріпити знання дітей про зимуючих птахів; формувати вміння впізнавати їх за голосом, за зовнішніми ознаками, вміти описувати птахів; продовжувати вчити добирати дієслова, утворювати складні прикметники. Розвивати фонематичний слух, пам'ять. Виховувати турботливе ставлення до птахів.

Матеріал: аудіо запис співу птахів, слайди з зображенням птахів, корм птахам, вірш А. Камінчук «Годівничка»

Хід заняття

- Птахи – це пісня і політ! Їхні голоси ми чуємо вдень і вночі. Часто ми можемо заслухатися чарівним пташинним співом. А чи взмозі ви їх розпізнати, друзі! Давайте пограємо в гру «Впізнай голоси птахів». Прослухавши уважно спів, спробуйте назвати птаха. Вихователь включає аудіо запис співу птахів. (*горобця, синиці, дятла, голуба, сороки..*)

- Про що співають птахи взимку? (*що їм холодно, що їм голодно, що скучили за сонцем*)

- Я вам роздам різнокольорові смужки. Ви ще раз уважно послухаєте спів кожної пташки. Вам потрібно до кожного співу підібрати смужку того кольору, яка на вашу думку підходить. (*Діти добирають кольори, обґрунтовують свою відповідь*)

- Пропоную пограти в гру «Хто як голос подає»

Ворона що робить? (*каркає*)

Синиця – (*тенькає*)

Сорока – (*скрекоче, тріщить*)

Горобець – (*цвірінькає*)

Дятел – (*стукає*)

Голуб – (*воркує*)

- Погляньте на екран (*на ньому з'являються зображення птахів*). Давайте назвемо особливості кожної пташки

Ігрова вправа «Склади слово»

У сороки білі боки, вона яка? (*білобока сорока*)

У снігура червона грудка, він який? (*червоногрудий снігур*)

У сороки довгий хвіст, вона яка? (*довгохвоста сорока*)

У ворони довгий клюв, вона яка? (*довгоклюва ворона*)

У синиці куций хвіст, вона яка? (*куцехвоста синиця*)

У горобця сірі боки, він який? (*сіроокий*)

У сови великі очі, вона яка? (*великоока сова*)

- А зараз я, пропоную вам, уявити себе одним із цих птахів і розповісти, не називаючи себе. А ми всі відгадаємо. А будете розповідати за такими запитаннями:

- Який ти за розміром птах?

- Якого кольору твоє пір'ячко?

- Як ти пересуваєшся?

- Чим любиш ласувать?

- Як співаєш? (якщо діти не можуть відгадати)

- Давайте пограємо в жартівливу гру «Що у людини, а що у птаха»

У людини голова, а у птаха (*голова*)

У людини руки, а у птаха (*крила*)

У людини ноги, а у птаха (*лапки*)

У людини волосся, а у птаха (*пір'я*)

У птаха хвіст, а у людини (*нема хвоста*)

- Спостерігаючи за поведінкою птахів можна дізнатися погоду. Тому існують народні прикмети:

- Снігурі туляться до оселі – на снігопад.
- Голуби туркочуть – тепло віщують.
- Якщо ворона вранці сидить на верхівці дерева і каркає – буде хурделиця.
- Галки збираються зграями і кричать – на мороз.

- Особливої допомоги птахи потребують узимку, коли сніг та лід вкриває усе.

Їм стає важко здобувати поживу, і найбільше пташок гине не від холоду, а від голоду.

Ой, мороз! Який мороз!

Всіх пташок проймає дроз.

Скачуть – плачуть горобці:

Дайте нам зерна, ців – ців!

А синички – невеличкі просять:

- Дайте рукавички!

Снігурі сидять вгорі,

зздять дуже дїтвори.

- Вам, дївчатка і хлоп'ятка,

Тепло, бо у вас є хатка.

А у нас нема хатинки,

Й на обїд – ані зернинки.

- Взимку птахам дуже важко знаходити їжу. Як ми можемо допомогти?

Як почув Василь пташок,

Одягнувся в кожушок,

Взяв пшона і хліба скибку,

На подвір'я вибіг швидко,

Всіх пташок нагодував,

І здалось, мороз – пропав:

Горобці защебетали,

І синичкам тепло стало.

- Якось восени ми з вами заготовляли ягоди горобини, насіння різних дерев.

Давайте візьмемо все це на прогулянку і насиплемо в годівнички.

Я ладнаю годівнички,

Для горобчика й синички,

Для малого снігурця

Крихт насиплю і пшонця.

Прилітайте, друзі милі,

Не лякайтесь заметілі.

А. Камінчук

Заняття 12

Тема: «Кришталевий дзвін зими»

Мета: розширити і поглибити знання дітей про ознаки зими. Вчити добирати слова – характеристики для зимових явищ. Розвивати уяву, фантазію, слуховий аналізатор. Виховувати працелюбність, естетичні почуття.

Матеріал: вірші П.Мостовий «Гриць та мороз», О.Олесь, лопатки, бурульки і палички.

Хід заняття

- Заплющте очі. Послухаємо зиму. Як ви гадаєте, чи можна назвати її беззвучною порою року? (Діти відповідають).

- Які звуки притаманні зимовій природі? (*рипіння снігу під ногами, галас дітей на гірці, завивання вітру*)

- Який же «голос» у зими – тихий чи голосний? (*тихий, голосний*)

- Від чого залежить його гучність?

- Прислухайтесь до того, як рипить сніг під ногами. Який настрої це навіює?

- Давайте пофантазуємо. Уявіть, що ви чуєте «голос» снігу. Про що він нам розповідає?

- А які звуки можна почути в лісі (парку) під час сильного морозу? Чому кажуть, що мороз «тріщить»?

- Спробуємо «заграти» на крижаних «цимбалах» зими і послухаємо, як дзвенить бурулька, якщо до них доторкнутися паличкою (дітям роздають бурульки і палочки). Якими словами можна охарактеризувати ці звуки? (*Чисті, ясні, ніжні, прозорі, кришталеві*)

- А тепер прислухайтесь до льодяного «співу» під ногами ковзанярів. Що він нагадує? (*Свист, скрегіт, стогін, сичання*)

- Отже, зима може бути й «голосною». Інколи її голос навіть лякає. Чи чули ви, як вітер рвучко піднімає сніг і стрімко жене його по землі?

- Як можна охарактеризувати звуки хурделиці? Доберіть слова – характеристики. (*Співає, виє, стогне, квилить, плаче, голосить, тужить*). Спробуємо передати ці звуки. -

- Прислухайтесь: чи чути взимку пташині голоси? (*Так*). Яких птахів можна почути у цю пору? (*Горобчиків, синичок, голубів, сорок, дятлів, снігурів*)

- Як ви думаєте, про що вони перемовляються між собою? (*Про мороз, про те, де б взяти корму для їди, де можна зігрітися*).

- Зимова природа може бути і мовчазною. Наче спляча красуня, вона тихо спочиває до тієї пори, поки гарячий сонячний поцілунок не розбудить її.

Безмежна тиша навкруги –

Ні голосу ні шуму...

На все навіяли сніги

Якусь глибоку думу.

О.Олесь

- Отже, зима може бути то беззвучною, то тихо зітхає, то жалібно голосить, то урочисто бринить кришталевим дзвоном... Які різні за характером звуки, але всі вони створюють єдиний образ природи взимку.

Спробуємо дібрати характеристики зимової краси. Продовжіть ряд: сувора, стримана, застигла... (*нашорошена, заціпеніла, велична, холодна, казкова, зачарована*)

- Ви мабуть, уже впевнились в тому, що в зими складний характер. Чому її називають суворою, злою, колючою?

- Покрита сніговою ковдрою земля, сиво-блакитна морозна далечінь, безмежна глибина неба – картина, гідна пензля великого майстра. Вона ніби звучить потужним мажорним акордом – вистоїмо, не здамося, переможемо!

- А кого, на вашу думку мороз «кусає» найдужче? Чи любить зима ледачих, неповоротких?

«Гриць та мороз»

Тихо падає сніжок

Білий та лапатий,

Прокладає стежку Гриць

Від воріт до хати.

Злий мороз щипнув за ніс,

В щоки дошкуляє,

Гриць лопатою жвавіш

Сніг пухкий жбурляє.

Перестав щипать мороз,

Відступив від Гриця –

Працьовитих малюків

І мороз боїться!

Петро Мостовий

- Отже, зимова пора не любить лінощів. Давайте організуємо трудову справу «Снігові доріжки», під час якої розчистимо сніг на нашому подвір'ї.

- А як ви гадаєте, чи буває зима веселою, дзвінкою, пустотливою? Коли?

- Що приносить зимова пора дітям? Перелічить свої улюблені зимові розваги?

А я пропоную зліпити сніговика.

Заняття 13

Тема: «Бабусині улюбленці»

Мета: Закріпити знання про свійських тварин та птахів; активізувати словник дітей дієсловами. Удосконалювати вміння утворювати пестливі слова. Розвивати вміння виділяти характерні ознаки тварин та птахів, артикуляційний апарат. Виховувати уміння бачити прекрасне в світі тварин.

Матеріал: макет бабусиноного подвір'я, маски, медалі із зображенням свійських тварин,

Хід заняття

(Вихователь виконує роль кореспондента)

- Увага! – Увага! Я веду репортаж з бабусиноного подвір'я, ось погляньте, що тут відбувається?! Бабусі не видно, всі тварини сваряться. Вирішують хто красивіший, хто потрібніший.

(Пропоную дітям обирати якою тваринкою вони хочуть бути і одягнути на голівку шапачку – маску)

- Давайте послухаємо, що вони про себе розповідають, як вихваляються!

Діти промовляють монолог за структурою.

- Ти хто?

- Якого кольору?

- Яка постава?

- Яку роботу виконуєш по господарству?

Наприклад:

Я – кінь. Статний, коричневий з білою зіркою на лобі. Я високий, у мене стрункі ноги, пишна грива, довгий хвіст. Я допомагаю господарю виконувати найважчу роботу по господарству.

Я – півень. Я не тварина, я – птах. В мене пишний, різнобарвний хвіст. Горда, величава постава. Кожен ранок, як годинник, я буджу господарів до праці.

- Як ви гадаєте хто переміг? Бачу знов ніхто нікого не переконав. Тоді вирішили подивитися у кого, яка хода? Влаштували подіум. «Як хто ходє?» (Діти імітують ходьбу тварин та птахів і описують її. Кінь скаче, собака бігає, качка - перевальцем і т.д.).

- Вихвалялись, вихвалялись. Так і не вирішили, хто з них кращий та потрібніший. Тоді давайте позмагаємось, хто краще співає. (корова (що робить?) мукає. Му – му – му., собака (що робить?) гавкає. Гав – гав – гав.

Кішка (що робить?) нявчить. Няв – няв – няв, свиня (що робить?) хрюкає. Хрю – хрю – хрю. і т.д.).

- І тут вони такий гармидер влаштували, що на цей шум вийшла бабуся.

Сказала, що всі вони їй дорогі і потрібні. І вирішила звернутися до них пестливими словами. Давайте зробимо це і ми. (качка- качечка, коза – кізонька і т.д.)

І щоб кожен відчув свою неповторність і необхідність вирішила нагородити їх медалями. Але хто її отримує повинні вирішити ви. Отже, почали

Отже нагороджується самий працьовитий... (кінь)

Нагороджується самий ранній... (півень)

Нагороджується за ласку...(кіт)

Нагороджується за відданість ...(собака)

Нагороджується за продуктивність ...(коза, корова, свиня).

Одного разу до людини

Прийшли знайомитись тварини.

Найнершим кінь почав просити:

"Іго-го! Я буду в полі все робити."

"Му-му!" - корова буде всіх кормити.

"Гав-гав" - собака хатку боронити.

"Бе-бе!" - а вівця шерсть вам віддавати -
 У теплий одяг одягати.
 "Ко-ко !" - нести яєчка курка обіцяла,
 "А хто ж будити буде зранку нас? " - спитала.
 "Куку-ріку! - озвався півень - буду я!
 Найперша пісенька моя!"
 І з того часу ці тварини
 Допомагають жить людині.

Заняття 14

Тема: «Дві подружки зимові»

Мета: Закріпити знання дітей про дерева взимку, зокрема – ялинку та горобину, про їхні особливості, що виокремлюють їх серед інших дерев. Збагачувати словник епітетами. Розвивати кольорове сприйняття природи взимку, увагу, спостережливість. Виховувати почуття прекрасного.

Матеріал: загадка, розмальовки

Хід заняття

- Серед білого снігу особливо помітний зелений портрет якого дерева? (Ялини). Кого вам нагадують зимові ялинки? (*Принцес, попелюшок, фей, красунь, королев*). Так, наша ялинка, мов у білих шубках
- Яка ялина? (*струнка, красива, пишна, у зеленому платтячку, у білій шубці...*)

Сива матінка-зима
 Молоду яличку
 Одягала крадькома
 В снігову спідничку.
 Обтрусило ялиня
 Снігову спідничку,
 Бо зелене убрання
 До лиця яличкам

Придумайте за віршем казочку «Як ялинка отримала свій наряд»

- Як називають листочки ялини? (*Хвоїнки*). З чим можна їх порівняти? (з голками, щетинками). Хвоїнки не бояться холоду, тому й залишаються на зиму на гілочках. Чому ж не ламаються під вагою снігу гілки? Хвоїнки вкриті восковим нальотом, через це сніг до них міцно не прилипає. Гілки ростуть під нахилом вниз. Пружинять, і через це сніг легко падає з них. - Зверніть увагу на верхні гілки. Що на них росте? (*Шишки*). Які вони у ялинки? (*Довгі, великі, тоненькі, коричневі*). У цих шишках є насіння. У ялини воно визріває взимку. Висипаються насінинки із шишок на сніг і ковзають на ньому навипередки. Там, де зупиняться, виростуть ялинки

- Діти, а як називається ліс, в якому ростуть лише ялини? (*хвойний*). Вдихніть запах ялинки. Що ви відчуваєте? Ялина добре очищає повітря. Тому раніше це дерево садили біля житла. Завдяки ялині повітря очищається і наповнюється ароматом хвої, цей аромат не просто пахощі – це справжня лісова лікарня. Людям, у яких є хвороби серця, чи дихальних шляхів, це повітря дуже корисне. Тому з хвої, кори, насіння виготовляють ліки, які застосовують в медицині.

- Ще одне дерево виділяється взимку поміж інших.

Загадка:

Зріст у неї, як в ліщини,

А плоди, немов в калини.

Взимку пташечок годує,

Ягідками їх частує. (*Горобина*)

- Так, це горобина. Давайте знайдемо її. (*Підходять до горобини*). Який стовбур? (*Гладенький, сірого кольору, рівний, товстий*). Які ягоди в горобини? (*Маленькі, кругленькі*). В що зібрані? (*гроно*). Що нагадують ягоди? (*намистинки, кульки, краплинки крові, каміння - смарагди, ізумруди, вогники*). А ще горобину називають деревом вогню. Як вигадаете чому?

- Я хочу вам розповісти одну історію:

Горобина і Ялина були окрасою зимового лісу.

Горобина - тендітне деревце. Її тонкий гнучкий стовбур гойдався від найменшого подиху вітру. На тоненьких гілочках горіли полум'ям червоні кетяги

ягід. Тремтіли і виблискували золотисті листочки. Цим вона хизувалася та вихвалялася серед лісових подруг.

- Подивіться, яка я красива, які у мене прикраси! Таких немає ні в кого!

- Поруч з нею росла сором'язлива Ялина. Її міцний товстий стовбур потопав у снігу. Він до самої землі вкритий широким пухнастим гіллям. У неї були зелені голочки, якими можна було б пишатися. Проте Ялина ніби й не помічала своєї краси. Тихо та замріяно стояла вона, милуючись красою Горобини.

- Раптом налетіла Хурделиця. Вона закружляла по лісу, кидала снігом. Хуга побачила Горобину і почала зривати з неї прикраси.

- Рятуйте мене! – жалісно закричала Горобина

Хіба могла Ялина залишити таку красуню в біді? Вона підняла свої віти-крила, пригорнула Горобину, заховала від злої метелиці.

В лісі стало тихо. Выглянуло сонечко. Ялина засяяла червоним намистом і золотими сережками. Це Горобина віддячила подрузі за порятунок.

- Ялинка подарувала вам свій портрет і просить його оздобити намистом з горобини. (Діти отримують розмальовки, в групі розмальовують ялинку і домальовують намисто з горобини)

Заняття 15.

Тема: «Сніжинки – балеринки»

Мета: поглибити та систематизувати знання дітей про явище снігопаду. Розвивати вміння висловлювати свої думки; збагачувати словник дієсловами, епітетами та порівняннями, вміння бачити красу сніжинки, її неповторність. Виховувати почуття прекрасного.

Матеріал: вірші О.Олеся «Метелики», Н.Карпенко «Летіли з хмаринки...», «З вітрюганом їхала».

Хід заняття

- Як гарно падає сніг! Простежте за польотом сніжинок. Кого вони нагадують під час свого уповільненого лету? Гарно сказав про це Олександр Олесь.

«Метелики»

Подивіться, погляньте, яка благодать!

Дивіться: метелики з неба летять!

Квітки повмирили усюди надворі,-

Морозець малює на шибках узорі...

Картинкою гарною стане віконце,

Як трошки поблискає золотом сонце.

Погляньте, погляньте, яка благодать:

Метелики з неба летять і летять.

- Як ви гадаєте, чому сніжинки часто порівнюють з метеликами, з пушинками?

Чи схожі вони на срібних бджілок або на білих мух?

- Доберіть дієслова для характеристики руху сніжинок у повітрі. (*летять, крутяться, кружляють, в'ються, спускаються, танцюють, пурхають та ін.*)

- Помилуйтеся своєрідним сніговим «балетом». Сніжинки, наче маленькі балеринки, легко кружляють у зимовому танку природи. Давайте ми спробуємо повторити їхні рухи і створимо пластичний етюд «Танок сніжинок».

- Снігопад надає природі особливої краси та виразності. Який настрій викликає у вас неквапливий рух снігу? (*Спокійний, урівноважений, світлий, задумливий, мрійливий.*)

- Подивіться, як тихо і повільно спадає на землю снігове покривало і спробуйте створити казку «Хто розсипає сніжинки?»

- А тепер скажіть, як змінюється танок цих білих метеликів, коли посилюється вітер?

- Як можна назвати такий рух снігу? (*Хуртовина, хурделиця, віхола, завірюха та ін.*)

З вістряганом їхала

Завірюха-віхола,

Привезла хурделицю.

Порошить метелиця.

Н.Карпенко

- Якого настрою надає природі хуртовина? (*Тривожного, занепокоєного, схвильованого, погрозливого, бентежного, зловісного, ворожого та ін.*)

- Але не завжди танок вітру і снігу має зловісний характер. Інколи ця картина сприймається інакше. Коли це може бути? Чи не траплялися такі випадки з вами? (*Під час зимових розваг; під час катання на конях; у святкові дні – новорічні, різдвяні та ін.*)

- Не струшуйте сніжинку, що впала вам на рукав. Пильно вдивіться у її будову і подумайте, що вона нагадує. Продовжте речення: «Ця маленька сніжинка дуже схожа на...» (*Квіточку, зірочку, мереживо, ватяну кульку тощо*).

- Форма сніжинки гранично виразна й правильна завдяки симетрії. Снігові зірочки, як правило, мають шість променів. Одна половинка у сніжинки є ніби відображенням другої..

Летіли з хмаринки
Маленькі сніжинки.
Летіли, кружляли,
На землю сідали.
Зірки білосніжні
Такі дивовижні –
Усі шестикутні,
Усі в різних сукнях.

Н.Карпенко

- Запам'ятайте будову сніжинок. Коли повернемося в групу, виріжемо з паперу витинанки, відтворюючи у них ці природні форми.

- Отже, сніжинки – справжнє чудо зимової природи. Їхній рух завжди приваблює, надихає на створення музики, віршів, танців. Спробуємо і ми присвятити кілька поетичних рядків снігопаду, використавши такі рими: сніжиночки – пушиночки; тихесенько – рівнесенько.

Заняття 16.

Тема: «Подорож у Карпати»

Мета: формувати уявлення дітей про різні види місцевості, зокрема про гори Карпати. Привернути увагу дітей до багатства та краси рідної природи. Розвивати спостережливість. Виховувати і почуття прекрасного, інтерес до різних куточків рідної країни.

Матеріал: слайди із зображенням гір, смерекових лісів, едельвейса, аудіозапис пісні про смереку, конверт з пазлами «Гори», художнє слово, матеріали для зображувальної діяльності.

Хід заняття

- Діти, сьогодні, коли я йшла до вас вранці, я знайшла ось цей таємничий конверт. Давайте подивимось, що тут. (*Діти складають з картинок з конверта зображення гірської місцевості.*)- Що це? (*гори*). Які вони? (*величезні, прекрасні, застигли, серйозні, високі, горді, ...*). Чи хотіли б ви відправитись в гори і помилуватися їхньою красою (*Так!*). Тож рушаймо.

Ми мандруєм, ми мандруєм,

Україною крокуєм.

Ось побачили Карпати!

Гарно тут відпочивати.

- На крайньому Заході України височать мальовничі гори – Карпати. (*демонстрація слайдів*). За одним гірським хребтом підіймається другий, за другим – третій... . Смарагдовою грядою обрамляють вони західні кордони України. Мало в Карпатах стрімких скель, глибоких урвищ. Округлі, похилі схили гір поросли темно-зеленими дубами, білокорими красунями березами, сизими-сизими смереками, могутніми буками.

- Яке повітря в горах? (*чисте, свіже*). Чому? (*багато дерев*). Як там дихається? (*легко, з задоволенням*)

Улітку в Карпатах досить тепло, часто йдуть дощі, і тоді гірські потоки виходять із берегів, із ревом перекачують через кам'яні брили, наповнюють водою гірські озерця, і серед них – озеро Синевир (показ слайдів).

На території Закарпаття розташоване 32 озера, але найпривабливішим і найчарівнішим вважається Синевир, яке одночасно є найбільшим і найглибшим високогірним озером України.

Озеро Синевир справедливо вважається найкоштовнішим природним скарбом Українських Карпат. Існує легенда, згідно якою мальовниче озеро утворилося від потоку сліз графської доньки Синь, на місце, де її коханого, простого верховинського пастуха Вира, було вбито камінною глибою за наказом підступного графа.

Краєвиди навколо водного дзеркала – надзвичайною мальовничі та величні. Опишіть ці краєвиди. (*Стрімкі схили, вкриті стрункими ялинами, вік спадають прямо до водної поверхні....*). Посередині ж озера розмістився, немов зіниця блакитного ока, невеликий острівець площею усього кілька метрів. Звідси і народна назва Синевиру – Морське око. А що вам нагадує це озеро? Яка вода? (*чиста, блакитна, як небо, як око, як сльоза...*).

- Продовжуємо нашу подорож. Напевно перше, з чим асоціюються Українські гори – це гори, вкриті смерековими пралісами, котрі сягають ген аж до обрію. І справді смерека – одна з найпоширеніших у Карпатах дерев. Смерека належить до довговічних дерев. Смерека вічнозелене дерево, середній вік хвоїнок – 7 років. Яка смерека? (могутня, статна, пишна, висока, схожа на піраміду). Послухайте пісню про смереку.

- Ще одне диво природи Карпатських гір – квітка едельвейс. У народів гір квітка едельвейс є символом щастя і любові. Яка вона? (*ніжна, тендітна, маленька, красива, білосніжна, схожа на зірочку*). Дивовижна життєздатність цієї рослини викликає повагу та захоплення. Ця рослина здатна витримувати добові перепади температури від нічних заморозків, до денної спеки.

Над горами минали літні ночі,
У лузі квіти спали мирним сном,
Все кліпали у небі зорі-очі,
Дрімав сріблястий місяць за вікном.
В одну із тих ночей ясних, улітку,

Упала з неба зіронька одна,
 Перетворилась на маленьку квітку,
 Що нині серед гір і скель зроста.
 О білосніжна квітко едельвейс!
 На скелі неприступній ти цвітеш,
 Здіймаючи пелюстки до небес
 Зорі ясної сяйво ти несеш.
 Ти символом моєї мрії стала,
 І вірю я, що збудеться вона.
 Зростай тепер, як і колись зростала,
 В тобі сховалась сила немала!
 Тримайся, едельвейс, міцним корінням,
 Тебе висока скеля захистить.
 Мов зірочка, своїм ясним промінням,
 До мрії шлях ти сможеш освітити.

- Уявіть себе едельвейсом. Покажіть. А тепер смерекою. Зобразіть. (*діти рухами, поставою, виразом обличчя передають рослини*). Які почуття у вас виникали?

- Узимку гори сплять під товстим шаром снігу і гомінкі юрби лижників з'їжджаються в Карпати покататися з пологих гірських схилів. На сонячних галявинах тут випасаються олені, козулі. Нагулюють на жолудях сало дикі свині. В гірських потоках ловлять рибу видри. Вигріваються на сонці верткі ящірки, блискучі мідянки, строкаті гадюки.

- А як ви думаєте, які гори взимку? (*сумні, величні, зажурені, засмучені, сплячі, сонні*)

Яюсь я зі своїм татом
 Їздив в гори, у Карпати.
 Там ростуть такі смереки,
 Що побачиш їх здалека.
 Ще димлять там сирі гори,

Дуже низько висять зорі.
 З гір течуть швидкі струмки,
 Всі танцюють залюбки,
 Пісні там про Україну.
 Линуть з гір на полонину.

- Давайте на згадку про нашу подорож гірською місцевістю зобразимо Карпати на папері.

(Під музику діти малюють гори, використовуючи і нетрадиційні способи малювання)

Заняття 17

Тема: «Зимові портрети дерев»

Мета: продовжувати вчити дітей розпізнавати дерева за формою крони, розташуванням гілок та бруньок, кольором кори. Розвивати позитивно – емоційне ставлення до природи, сприяти формуванню таких якостей особистості, як спостережливість, допитливість. Виховувати почуття прекрасного.

Матеріал: іграшкові фотоапарати (рамочки)

Хід заняття

- Помилуйтеся зимовим пейзажем. Яке все красиве сьогодні! Недарма зиму називають чарівницею. Вона ніби зачарувала всю природу, і все поринуло у зимовій сон. Ось перед вами перша картина - портрет білосного дерева. (*берези*)

- Чому ви здогадалися, що це саме берізки? (*у нього білий стовбур, тоненькі гілочки*). Чим припорошені гілочки берізки? (*сніжком*). Що це вам нагадує? (*мереживо*). Давайте «сфотографуємо» берізку. (Вихователь роздає фото рамки)

- Розгляньте уважно гілочку. Зверніть увагу – вона не гола, на ній є маленькі горбики. Що це? (*бруньки*). У них, немов у скринці, ховаються молоді листочки. У такий схованці вони не бояться ні морозу, ні вітру, ні снігу. Дрімає берізка, набирається сил, щоб знову зазеленіти весною. Берізка білосна, тому її так легко впізнати. Інші ж дерева дуже подібні одне до одного. Щоб їх впізнати, потрібно роздивитися плоди, гілочки, бруньки, кору.

- Ми підійшли до наступного дерева. Як воно називається? (*тополя*).

- Чи легко взимку впізнати тополю? Чому? Яка вона? (*вона висока, струнка, без листя схожа на свічку*).

- Як розміщені гілочки? (*одна біля одної, тягнуться вгору, притискаються до стовбура*). Роздивіться гілочку тополі. Які у неї бруньки? (*великі, вкриті великими лусочками*). Як розташовані бруньки на гілці? (*почергово: одна справа, інша вище – зліва, наступна – знову справа, і так до самої верхівки гілочки*). «Сфотографуйте» і тополю.

- Помилуйтеся тополею, яка вона гарна у своєму зимовому вбранні. Скажіть їй лагідні слова. (*тополька, тополечка, тополінка*)

- Переходимо до наступного дерева. Що ж це за дерево? Складно відповісти відразу. На що ви звернули увагу, коли підійшли до нього? (*на пучечки*)

- Саме за ними впізнають ясен. Ці пучечки – плоди, називаються крилатки. Якого вони кольору? (*жовтого*). Скільки їх у пучечку? (*багато*). Всю зиму висять крилатки на радість птахам. Поміркуйте, чому плоди ясен називають крилатками? (*вони мають крильця*). Роздивіться крильце, яке воно? (*тоненьке, легеньке, жовте, сухе*).

- А ось це потовщення спеціальний мішечок, де і знаходиться насінина. Крильця допомагають насіннячку перелітати на нове місце. Підхопить вітер крилате насіннячко, понесе його через будинки, дерева, вулиці. А потім покладе на землю, і буде воно спати до весни. А весною у насіння з'явиться важлива робота – рости новий ясенок.

Вивчимо скоромовку

Ясен – батько, я – синок.

Ясеновий Ясенок.

- Пригадайте, де в нас на майданчику росте клен? (Діти йдуть до клена). Чи важко його впізнати взимку? Чому? Клен впізнають по гілочкам. Які вони? (*великі, прямі, рівні*). А ще дуже міцні. Колись у давнину люди виготовляли з кленових гілок списи. Та й назва «клен» означає «гострий», «сильний». Будьте красиві і сильні як кленочки. «Сфотографуйте» і запам'ятайте і клен.

- Яке наступне дерево, ви здогадаєтесь, коли загадку відгадаєте:

Краса всього парку,

Людям - тінь, якщо жарко.

Дасть різьблену посуду

І полікує всім простуду. (*липа*)

- Як вона змінилась взимку? Що бачите на гілочках? (*плоди – горішки*). Які вони? (*маленькі, кругленькі, чорні, сухі*). Гнані вітром, вони несуться над землею разом зі снігом. Там де залишиться горішок – через пару років проростає молода липка. Взимку липка стає їдальнею для птахів. «Сфотографуйте» і липку.

- Зараз я перевірю чи добре ви «фотографували». Пропоную вправу «Впізнай дерево за гілочкою». (вихователь показує гілки, а діти пригадують дерева).

- Уявіть себе деревами і виконайте пластичний етюд «Покажи дерево», а інші мають відгадати.

Заняття 18.

Тема: «Якого кольору зима?»

Мета: Сприяти активізації чуттєвого сприймання світу, вчити відчувати природу на колір, добирати образні слова, порівняння, епітети, синоніми до явищ зими. Розвивати культуру сенсорної реакції на довкілля, мислення, мову дітей. Виховувати екологічну культуру.

Матеріал: вірші Н.Карпенко «Вкрита ковдрою сонна земля», О.Олесь «Ось вони – на сніг упали», вірші-загадки, , матеріал для зображувальної діяльності.

Хід заняття

Вкрита ковдрою сонна земля,

На прогулянку вийшли морози.

Заметіль засіває поля,

Усміхається їй крізь сльози.

Під ногами поскрипує сніг,

Чути здалеку крок пішохода.

Не впізнати садіб і доріг.

Грає сріблом засніжена врода. *Наталія Карпенко*

- Упізнали зиму? Ще вчора на вулиці була сльота. Похмуре небо відбивалося в чорних калюжах. Здавалося, що в природи немає інших кольорів, крім сірого, темно – сірого та чорного. А сьогодні, підійшовши до вікна, ми не змогли стримати захопленого вигуку. Небо світло – блакитне з рожевими полисками, сонячні промінчики тисячами діамантів відбиваються від сліпучо – білого, не займаного ще зранку покривала. Дерев у білих шатах не ворухнуться. Прийшла зима. Радісні й урочисті ми вибігаємо на зустріч з нею. Це нічого, що морозець пощипує вуха і ніс. Ми любимо зиму. Вона надає нам снаги та бадьорості.

- Помилуйтеся краєвидом – як світло і чисто навкруги! Які барви переважають зараз у природі? (*Білі, світлі, білосніжні*)

- Які ще кольори, крім білого, є у зимовій природі? Де їх можна побачити ? (*Голубе небо, зелена ялинка, червоне сонце*)

- Які поєднання кольорів у зимовому пейзажі подобаються вам найбільше? Чому? Пошукайте навколо себе поєднання білого із зеленим, червоним та блакитним кольорами по черзі.

- Як ви гадаєте, чи завжди сніг білий? Визначте його колір (відтінок) на сонці, у затінку. А чи змінюється забарвлення снігу вранці, ввечері, у відлигу?

- Коли сніговий покрив набуває рожевого відтінку? Блакитного? Фіолетового? Жовтувато-сірого?

Відгадайте загадки:

Він ще недавно голубів -

Застиг у сонній мрії.

Ось небокрай почервонів –

І він вже рожевіє. (*Сніг уранці*).

Як тільки сутінь настає

І ліхтарі мигають,

Він фіолетовим стає

І таємничо сяє. (*Сніг увечері*).

Спочатку він міцний і білий,
 Та коли сонце припікає,
 Він враз слабкішає, жовтіє,
 Чорніє, тане і тікає. (Сніг у відлигу).

- Чому сніг часто називають сріблястим? (тому що він білосніжний)

- Коли це буває? (коли світить сонечко на білий – білий сніг)

- Коли дерева стають «срібними»? (коли на них паморозь, іній, сніг притрусив гілочки)

Взяв мороз в долоні
 Кетяги червоні.
 Здивувався: звідки
 ягоди – блискітки?

- Бачите, як гарно написав поет Віктор Панченко про загальну улюбленицю - червону калину, а може десь і на горобині червоний кетяг зберігся?

- А чи повірите ви, що на снігу можуть розквітнути рожеві маки або червоні троянди? Таке диво колись побачив Олександр Олесь.

Ось вони – на сніг упали
 І розквітли, як квітки...
 На городах мак рожевий
 так завітчує грядки.
 Нагло враз табун крилатий,
 небезпечно щось зачув,
 вгору знявсь – і дуб гіллястий
 в кущ троянди обернувсь.

- Здогадались, хто ці живі квітки? Звичайно снігурі!

Зелену сукню має -
 Ніколи не знімає,
 Один – єдиний раз на рік
 Зірками прикрашає. (Ялина)

- Помилкових відповідей тут не буде. Усі знають, про кого йдеться. Адже без зеленої, стрункої ялинки не можна уявити собі новорічне свято. От і ще один «зимовий» колір – зелений.

- Отже, ми впевнилися, що зиму не можна вважати безбарвною порою року. Спробуємо пригадати її кольори. Сподіваємося: ви не забудете ні про золото, ні про срібло, ні про діаманти, ні про самоцвіти, якими так щедро обдаровує Мороз зимову природу. Ми побували у зими – художниці.

- Запрошую вас у художню студію і передайте всі кольори зими. (Діти повертаються в групу і створюють малюнки)

Заняття 19

Тема: «Бал звірів»

Мета: учити виділяти характерні ознаки тварин, відгадуючи загадки; збагачувати активний словник дітей прикметниками, які характеризують зовнішність та вдачу відповідної тварини, дієсловами, що називають дії цього звіра; розвивати вміння помічати красу і неповторність кожного звіра; виховувати зацікавлене, позитивне ставлення до звірів дикої природи.

Матеріал: загадки, слайди із зображенням тварин, відеоролики з життя тварин, розмальовки, олівці.

Хід заняття

- Діти сьогодні нам передала листа сорока-білобока. Ось що тут написано «Увага! Увага! В зимовому лісі відбудеться бал тварин. Запрошуються всі тварини прийняти участь.»

(Вихователь загадує загадки, на екрані з'являється зображення тварин)

- Зустрічайте учасників балу:

I учасник. Я маленький, я вухатий

Попелястий, волохатий

Я стрибаю, і тікаю,

Дуже куций хвостик маю. (Зайчик)

II учасник: Я сірий хижак лісовий,

Для звірів я дуже страшний.

Живу я в глибокій норі

Полюю і вию вночі. (Вовк)

III учасник: Жовта блискавка невпинна

Між деревами пролине

З гілки плигає на гілку

Ця мала, руденька ... (Білка)

IV учасник: В лісі молодиця гуляє

На всі боки поглядає

На ній шубка дорога

Вся горить, мов золота.

Хвіст пухнастий і м'який

Що за звір у нас такий? (Лисиця)

V учасник: Буркотливий, вайлуватий,

Ходить лісом дід кошлатий

Літом любить полювати

А зимою в лігві спати.

Як почує він весну

Прокидається від сну. (Ведмідь)

VI учасник: Гостроносий і малий

Сірий, тихий і не злий

Вдень ховається. Вночі

Йде шукать собі харчі.

Весь із тонких голочок.

Як він зветься? (Іжачок)

- Погляньте на наших учасників. Охарактеризуйте зовнішність та вдачу тварини.
- Який зайчик? (сірий, білий, пухнастий, боязкий, швидкий, невеликий, полохливий, довговухий, короткохвостий)
- Який вовк? (злий, зубастий, сірий, хижий, страшний)

- Яка білочка? (*руда, сіра, пухнаста, прудка, граційна, гарна, метка, запазлива, спритна*)
- Яка лисичка? (*руда, пухнаста, гарна, довгохвоста, хижа, хитра, злодійкувата, швидка, спритна*)
- Який ведмідь? (*бурий, клишоногий, великий, вайлуватий, сонний, могутній*)
- Який їжачок? (*повільний, підсліпуватий, сірий, колючий, чуткий, голчастий, маленький*)
- Як ми бачимо, кожна тварина неповторна по – своєму. Скажіть, в кого, на ваш погляд, саме гарне хутро? Чому? Доведіть.

- Ми побачили, як гарно одягнулись наші учасники балу

Вихователь демонструє невеличкі відеоролики.

- Які дії вміють виконувати наші конкурсанти?
- Що робить зайчик? (*стрибає, тікає, ховається, біжить, слухає, скаче*)
- Що робить вовк? (*полює, біжить, виє, нападає на здобич*)
- Що робить білочка? (*стрибає, господарює, метушиться, гризе горішки*)
- Що робить лисичка? (*полює, краде, бігає, хитрить*)
- Що робить ведмідь? (*бродить, ласує, спить, вештається, тиняється лісом*)

У нас дружні всі малята

У нас дружні всі звірята

Бо ніколи не сумують,

Дуже весело танцюють.

- А тепер, я пропоную вам показати, як ходять ці тварини. Але зробити це треба граційно, неповторно. (передача пластики)

- Давайте придумаємо казку про те як відбувався бал звірів.

- На згадку про цей чудовий бал залишимо «фотографії» звірів. (Діти отримують розмальовки тварини)

Заняття 20.

Тема: «Зима – красуня, біла чарівниця»

Мета: Вчити дітей милуватися неповторною, нерухомою зимовою красою. Розвивати уяву, фантазію, вміння добирати слова – ознаки. Виховувати бажання творити та бачити прекрасне в природі.

Матеріал: вірші Н.Карпенко «Заметіль вночі гуляла», «Вправний морозенко..», загадки про лід, іній, ілюстрації дерев в інеї.

Хід заняття

- Помилуйтеся нерухомою зимовою красою. Придивіться до того, як снігова ковдра огорнула землю, як дбайливо позакутувала кожну билиночку. Знайдіть цікаві форми, підкреслені снігом. На що вони схожі? *(відповіді дітей)*

Заметіль вночі гуляла,
Снігом землю застеляла.
Побіліло все довкола,
Стала вулиця казкова –
Кучугури на подвір'ї,
Сніжні шапки вкрили гілля,
Зодягли дерева светри.
Під парканами замети,
Білий чуб звисає з хати.
Снігу випало багато!

Наталя Карпенко

- А сніг усе йде і йде, засипає землю. Погляньте, скільки його намело – кругом намети, кучугури... Що нагадують вам ці великі купи снігу? *(Пухнасті перини, м'які подушки, ватяні ковдри, цукрові гори.)* Візьміть сніг рукою, стисніть його у кулачку. Запам'ятайте відчуття, що виникли в руці. Який цей сніг на дотик? *(м'який, колючий, мокрий, сухий, пухнастий, сипкий, липкий, дірчастий.)*

- Отже, зима – справжнісінький «скульптор». Погляньте на чудові витвори, які вона виліплює із снігу, вирізьблює з льоду – яка фантазія! А чи зможете ви самі створити «крижані прикраси» зими?

Загадка

Взимку скляр прийшов на річку

Наче склом накрив водичку.

Бавитися там не слід –

Бо крихкий на річці ... (Лід)

- Так, це лід. Ось я приготувала вам формочки і кольорову воду. Заллемо її у форми і залишимо на морозі.

- Придивіться до бурульок, що висять на гілках дерев, і знайдіть найтовшу (*найтоншу, найдовшу, найпрозорішу*). Що нагадують їхні форми.

- Погляньте, як гарно прикрасила зима дерева. Чим це запушені гілочки? Що нагадує це незвичайне оздоблення?

Загадка:

Рано вранці увесь світ

Вбрався в білий оксамит

А як вітер нападе –

Оксамит цей опаде.(Іній)

- Як ви гадаєте, чому іній вважають окрасою зимового пейзажу? Чи він подобається вам ?

- Продовжте думку: «Коли дерева вбираються в іній, то стають схожими на...»

- Отже, зима наче навмисне окреслює контури дерев, щоб дати нам можливість помилуватися пропорцією у природі – співвідношенням частин цілого між собою. Придивіться уважно до кремезних стовбурів, могутнього віття та тендітних гілочок. Що нагадує вам це плетиво?

- Але зима-чарівниця ще й талановитий художник. Де можна побачити її малюнки?

Вправний морозенко розписав шибки,

Квітами оздобив візерунки,

Пір'ячко жар-птиці, пальмові гілки,

Папороті листя на малюнках.

Де ховає майстер срібний олівець.

Хто йому вночі допомагає?
 Парою малює дужий морозець,
 Це вона на вікнах замерзає. *Наталія Карпенко*

- Давайте і ми спробуємо намалювати парою. (Помічник вихователя виносить гарячу воду. Вихователь проводить ємкістю біля вікна, пара залишається на ньому. Робить декілька раз). Подивіться, що сталося? На що схожий малюнок?

- Запрошую вас у «Майстерня Снігової Королеви». Наш фігурки вже замерзли. Викладіть візерунки на наметах. (діти викладають за бажанням. Для створення великої картини, бажано завчасно заморозити додаткову кількість).

Заняття 21.

Тема: «Пливуть по небу хмари»

Мета: поглибити знання дітей про хмари, зокрема їх види (шаруваті, перисті, купчасті); формувати уявлення про різний колір неба в залежності від пори року. Стимулювати інтерес і допитливість у пізнанні природи. Розвивати уяву, фантазію, спостережливість. Виховувати естетичне сприймання об'єктів природи.

Матеріал: слайди неба в різні пори року, круги з паперу різних кольорів, слайди із зображенням різних хмар, художнє слово, кольорові олівці та папір, мультфільм «Трям, здоровствуйте»

Хід заняття

Загадка:

Гляньте, діти, ви на небо,

Гляньте, ви, які дива!

Баранцями білими

Вкрились небеса.

- Що це за баранці з'явилися на небі? (*хмаринки*)

- А де живуть хмаринки? (*на небі*)

- Подивіться на екран. Якого кольору буває небо у різні пори року?

(*Навесні небо блакитне, чисте; взимку – сіре; восени – низьке, сіре, свинцеве; влітку – лазурне, блакитне, ясно – синє.*)

- Чи змінюються колір неба протягом дня? (*так*).

- У вас є кольорові кружечки. Я буду читати вірш, а ви спробуйте дібрати до кожного рядка відповідний колір.

Поглянь на неба колір вдень – це колір ніжної блакиті,

Коли його не застилають ні хмари, а ні дим.

Якщо на сході сонця на небо подивитись,

На ньому перемішаний рожевий з золотим.

Коли надходить вечір, і сутінок лягає,

Калиновою фарбою горять всі небеса.

Коли ж надворі нічка і місяць виглядає,

Який у неба колір, ти здогадайся сам!

- Скажіть, а хмари однакові чи відрізняються?

- Подивіться на екран і послухайте про хмари.

- А чи знаєте ви, що існують декілька видів хмар.

Перисті(або пір'ясті) - складаються з кристаликів льоду і на вигляд схожі на біле пір'я. Вони напівпрозорі і не затуляють ані сонце, ані місяць і зорі. Послухайте вірш

«Діалог з хмаринкою»

Забарвлена сонцем у небі хмаринка

Світилась, неначе жар – птиці пір'їнка,

Легка, серпанкова, поволі пливла,

Напрочуд красива хмаринка була.

І вабила зір, за собою манила.

«Хмаринко, людина – істота безкрила,

Не може піднятись у небо, як птах,

Літає вона лиш у мріях і снах».

Хмаринка у відповідь крильцем змахнула,

Ясною усмішкою в небі сяйнула

І зникла. Та пам'ять про зустріч жива.

Такі ось бувають на світі дива.

Купчасті - мають куполоподібний вигляд. Вони збираються купками. З таких хмар улітку випадають зливові, короточасні дощі, і взимку – лапятий сніг.

*Хмарка біла, волохата,
Ще й м'якесенька, мов вата,
В небі високо літає,
Сонцю пісеньку співає.
Сонце слухає, радіє -
Землю радістю зігріє.*

Шаруваті - сірі хмари суцільно закривають небо. Такі хмари несуть мрячку, зтяжну мжичку, а взимку сніг із дрібних крупинок.

- Хмари всі різні. Іноді в їх обрисах можна побачити щось знайоме, порівняти з певними тваринами, птахами. Ось і героям мультфільму вони теж когось нагадують. (перегляд уривка мультфільму «Трям, здоровствуйте»). З ким порівняли хмарки герої мультфільму? (з білокрилими конячками). Давайте зараз і ви пофантазуєте.

Вправа «На що схожі хмари»

Хід: вихователь демонструє різні слайди з хмарами, а діти описують на кого або що вони схожі

- Часто по хмарам можна визначити якою буде погода. Вивчимо народні прикмети:

* Хмари біжать низько – буде дощ.

*Хмари високо – день буде гарним.

*Хмари змінюють колір – зміниться і погода.

- Ми познайомились з різними видами хмар. А зараз я запрошую вас на прогулянку взяти з собою олівці, щоб визначити і замалювати, які хмари в нас сьогодні.

Заняття 22.**Тема: «Вода - еліксир життя на Землі»**

Мета: розширити уявлення дітей про воду. Удосконалювати вміння добирати влучні слова-ознаки, дієслова, що передують рух води. Розвивати слухову культуру, словник дітей. Виховувати естетичні почуття та дбайливе ставлення до водних ресурсів.

Матеріал: слайди – льодохід, струмок, джерело, аудіо запис шуму води, вірші Н.Карпенко «В морозяній тиші..», М.Сингаївського «Жива криниченька», І.Гувола «Вода – прекрасна рідина»

Хід заняття

(Вихователь демонструє слайд льодоходу. Діти дивлячись слухають вірш):

Повніє річка вглиб і вшир,
 Закручує шалений вир...
 Пливуть крижини по воді,
 Неначе білі лебеді.
 Шумить ріка: - Спішу! Спішу –у – у ! –
 Ламає все, крім комишу:
 Стоїть, старенький, над водою,
 Трясе рудою бородою.

- Таке явище в природі називається льодохід. Прислухайтеся уважно до шуму весняної води. Як можна його охарактеризувати? Доберіть слова, що влучно передають ці звуки. (*шумить, хлюпає, вирує, клекотить, булькотить, кипить*).
 Передайте рух і звуки льодоходу. А тепер спокійної води (діти імітують)

- Доберіть влучні вислови для передачі особливостей руху води та сили її течії (стрімка, рухлива, швидка, шалена, грайлива, швидкоплинна, могутня, сильна...)

- А ось де ще навесні ми можемо зустріти рух води, відгадайте загадку.

Прокинувсь – і відразу
 До сонечка біжить,
 Стрибає по камінчиках,
 Хлюпоче і дзвенить. (*Струмок*)

- А тепер подивіться на екран, як біжить струмок, передайте словами. Знайдіть потрібне слово і вставити у віршик, утворивши риму:

Весна до нас спішить –

Про це струмок ... (*шумить, дзвенить, бринить*)

Як радо щодня і вночі

Весняна водичка ... (*хлюпоче, дзюркоче, плюскоте, рокоче*)

- Давайте придумаємо казку «Куди поспішає весняний струмок?»

- Де ще в природі є вода (*в річці, морі, океані, криниці, джерелі*)

(показ слайду «Джерело», яке не замерзає взимку)

В морозній тиші між срібних ялин

Дзвенить невсипуще джерельце.

Народжене в надрах підземних глибин

Його життєрадісне серце.

Здіймається хмаркою подих тепла

Над жвавим потоком водиці.

Приходить напиться до джерела

І олень, і сіра вовчиця.

- Що робить джерело? (*біжить, тече, б'є, бурлить...*)

(включається аудіо запис). Прислухайтеся до шуму дощу. Який він? (*веселий, бадьорий, пустотливий, жвавий, моторний*). Спробуємо відтворити звуки дощу.

Гра на металофоні «Весняний дощик»

- Послухайте вірш М.Сингаївського

«Жива криничка»

За селом у нас криничка

неглибока, невеличка.

Клен шумить над нею листом,

в ній вода холодна й чиста.

Йдуть із поля трудівниці –

повертають до криниці.

Із відерцем ходить мати

чисту воду з неї брати.

Знають люди: як нап'єшся,

наче сили наберешся.

І говорять: то криниця,

у якій жива водиця.

- Пригадайте, як поет називає криницю? (*криничка*)

- Яка вона? (*неглибока, невеличка*)

- Яка вода в криниці? (*чиста, жива, холодна, освіжаюча, цілюща*)

- Давайте пограємо в гру «Добав слівце»

Розляглася земля неозора

а найкраща вода... (*прозора*)

На землі калинове намисто,

а найкраща вода ... (*чиста*)

Тут діброва шумить невмируща

а найкраща вода ... (*цілюща*)

Ось і день проминув. Ніч коротка,

а найкраща вода ... (*солодка*)

- Чи замислювалися ви над тим, чому в народі говорять: «Хліб – батько, вода – мати», «Будь здоровий, як вода!»? (*Відповіді дітей*)

- Вода-найдивовижніше і найпоширеніше природне з'єднання - джерело життя на Землі. Вона - невід'ємна умова існування, здоров'я і активної діяльності людини. Вода – найцінніший дарунок природи, без якого людина не може жити, вирощувати хліб, дбати про тварин, готувати їжу ... За її допомогою здійснюються всі процеси в живих організмах. Без води немає життя. Вода - колиска життя на землі, безцінний дар природи. Де немає води, там немає життя. Турбота про чисту воду на кожен день – одне з перших завдань людства.

Вода – прекрасна рідина,

Життя без неї неможливе.

Без запаху й смаку вона,

Корисна і завжди важлива.

Оазис там, де є вода.
 А де нема – пустеля дика.
 Там, де волога пропада.
 У тім краю біда велика.
 З водою квітка зацвіте.
 У небі райдуга весела.
 Вода – це є саме життя,
 Що живить і міста і села.

Іван Гувол

Заняття 23.

Тема: «Йде весна широким кроком»

Мета: вчити дітей бачити красу рідної природи ранньою весною, передавати свої відчуття від пробудження природи. Розвивати спостережливість, колірне сприймання об'єктів природи. Виховувати культуру естетичного сприймання природи в різні пори року.

Матеріал: Н.Карпенко «У весни бадьорі кроки!», «Розплющило сонечко вічка..», Надія Красоткіна «Сонце»

Хід заняття

Вихователь пропонує озирніться навколо.

- Які зміни несе з собою весна? Які барви характерні для ранньої весни? Давайте перевіримо в кого найгостріший зір. Назвіть кольори яких не було взимку і які вперше з'явилися у весняній природі. (Діти визначають)

- Як ви гадаєте, чому цю пору називають блакитною? Де можна побачити весняну голубінь?

У весни бадьорі кроки!
 Йде весна стрімким потоком
 Від веселого струмочка
 До широкого ставочка.
 Гарно й радісно довкола –
 За селом парує поле,

Височінь блакиттю грає,

Днина силу набирає.

Наталя Карпенко

- Помилуйтеся весняним небом. Опишіть його. Чому небо весною іноді називають усміхненим?

- Знайдіть власні характеристики. (*Чисте, вміте, прозоре, ясне, лагідне тощо*).

- Яких відтінків набуває сніг напровесні? Опишіть його колір? (*Бруднуватий, сіруватий, жовтуватий тощо*)

- Придивіться до голих дерев, чагарників. Весна огорнула їх фіолетово – сріблястим серпанком. Таловини вже не безбарвні. Природа поступово збагачує свою «палітру», і починається справжній вернісаж барв. Де можна побачити сірувато – коричневі відтінки? А чи помітили ви рудувато-червоні та сріблясто-блакитні? Знайдіть їх у навколишній природі.

Розплющило сонечко вічка,

Блакить віддзеркалює річка,

Гуляє подовжений день.

Співає горобчик пісень.

Прокинулась квіточка в полі,

Сережки висять на тополі.

Подався у мандри струмок

І визирнув з бруньки листок.

Наталя Карпенко

- Помилуйтеся першими весняними листочками. Якого кольору їхня зелень? (*Ясна, прозора, ніжна, несмілива.*)

- Погляньте, як яскраво світить весняне сонце! З чим можна порівняти його золотий диск? Що дарує всі сонце? (*світло, тепло*). Які почуття від весняного сонця? (*радісно, що все оживає; тепло на душі ...*)

- Підставте обличчя й долоні весняному сонечку. Як воно гріє? (*М'яко, ласкаво, ніжно, пестливо ...*). З чим можна порівняти тепло і ласку весняного сонця?

З'явилось сонечко і все живе радіє

І ніжитья в приємному теплі.

А Сонце промінці гарячі сіє
 І стало весело і радісно Землі.
 Земля співає і радіють люди,
 Рослини, звірі і пташки малі.
 Як Сонце є, тепло і світло буде.
 Життя цвістиме на усій Землі.
 Тепло і світло. Як без цього жити?
 Без світла і тепла життя нема.
 І доки буде Сонечко світити,

Мине нас холод і страшна пітьма.

Надія Красоткіна

- Подивіться навкруги – який прекрасний день! Все оживає, тягнеться до сонця та виграє під його промінцями різними фарбами. Тож пограємо з сонечком. (Дітям роздають дзеркальця і вони грають з ними в сонячні зайчики)

Заняття 24.

Тема: «Котики вербові»

Мета: розширити знання дітей про прикмети ранньої весни – цвітіння верби. Збагачувати словник дітей епітетами, образними словами. Розвивати вміння розуміти і сприймати красу весняної природи, творчі здібності. Виховувати любов до природи та повагу до народних традицій.

Матеріал: гілочки вербових котиків, ілюстрація верби і вербових котиків, матеріал для зображувальної діяльності, легенда про вербові котики. Вірші Л.Костенко «Вербові сережки», А.Камінчук «Вербові котики».

Хід заняття

Вихователь читає вірш:

Біля яру, біля стежки
 Одягла верба сережки.
 Головою хилитала,
 Потихесеньку питала:
 - Де ота біленька хатка,

Що гарнесенькі дівчатка?

Хай би вибігли до стежки.

Подарую їм сережки.

Ліна Костенко

- Діти, що це сережки? Як ще їх називають? (*це вербові котики*). Подивіться ось вони у нас стоять на вікні. (Демонструє)

- Ще довкола сніги біліють, але щойно сонце на весну поверне і трохи потепліє, одразу на верболозах біля річки, ставків та на узліссі з'являються ніжні пухнасті котики. Це верба цвіте. Вважають, що верба – рослина нетерпляча, так як цвіте ще до розпускання листя. Всі дерева стоять голі, а верби вже причепурилися, бо вкрилися великими сріблястими чи золотисто-жовтими кульками, так званими «котиками», які відомі кожному з нас. Ось як це явище описує поет Анатолій Камінчук

Сонце по діброві

Ходить, як лисичка.

Котики вербові

Жмурять жовті вічка.

Вже не хочуть спати,

Хоч і трішки сонні.

Гріють лапенята

На яснім осонні.

- Чому вони сонні? (*бо ще холодно, ще де не де лежить сніг, ще не вся природа прокинулася від зимового сну*)

- Які вербові котики? (*пухнасті, м'які, ніжні, теплі, ...*)

- На що схожі? (*на коlobки, на лапку котика, на пухнасту кульку*)

- Якого кольору? (*сіренькі*). А які за розміром? (*маленькі*).

- Із чого з'явилися котики на вербі? (*із бруньок – цупких лусочок*). У такий теплій шубці нічого не загрожує молодому вербовому листочку.

Послухайте легенду, звідки взяли котики.

Одного разу сіренький пухнастий котик побачив сусідську кицьку. Струнка, чорно-біла з рудими плямочками, зеленоока, з маленькими вушками, гарненьким ротиком – не кицька, а справжня красуня!

Котик той був дуже вчений, багато читав книжок і з них довідався, що для коханої потрібно співати пісні під гітару й дарувати квіти. Гітари він не мав, але не журився – адже вмів так голосно співати, що будь-яка гітара позаздрила б. От із квітами було гірше. І треба ж було котикові зустріти кицьку на початку березня, коли ще навколо сніг лежав і ніде не було жодної квітки. Три доби Мурчик думав, що йому робити. Врешті вирішив, що щаслива пригода допоможе йому, й почав ходити по гілках різних дерев, наспівуючи:

Дубе, дубе, скубни мене за чуба.

Дай квітку-зоряницю, щоб привітати кицю.

Але могутній дуб міцно спав і не чув його прохання. Тоді котик звернувся до ялинки:

Ялиночка, ялиночка, я дам тобі сніжинку,

Ще й снігову спідницю, дай квіточку для киці!

Тільки ялинка не могла зацвісти і лише стомлено мовчала. Отак ходив, ходив Мурчик і нарешті заліз на вербу, ступаючи обережно її гілочками, почав наспівувати:

Ой, вербичко - сестричко, вродливе твоє личко,

Дай квіточку маленьку, таку як я, сіреньку,

Пухку, як паляниця, щоб привітати кицю.

І так він розчулив вербичку, що сталося диво: де тільки не ступне котик лапкою, там з'являється щось маленьке, сіреньке, пухнастеньке: брунечка – не брунечка, гілочка – не гілочка, квіточка – не квіточка, але щось живе й дуже-дуже симпатичне. Зрадив котик. Заспівав на весь голос і поніс киці свій дарунок. Відтоді люди щороку дарують одне одному пухнасті вербові гілочки і називають їх лагідно: *котики*.

- Пригадайте лагідні слова з легенди. (маленьке, сіреньке, пухнастеньке, брунечка, гілочка, квіточка, симпатичне)

- Подивіться на дерево. Кого воно вам нагадує? (дівчину, що розпустила коси).
Яка верба? (*Верба гнучка, плачуча, ніжна, дуже цінна, красива, з пухнастими котиками*)

На вербі розквітли котики маленькі,
Мов веселі діти, ніжні та легенькі.
Гілочки вербичка сонцю простягає –
Березневий ранок радісно вітає.
Котики манюні – це вербове диво,
Їх весна – красуня рано розбудила.

- Ростуть верби понад річками, ставами, біля джерел, криниць. Своїм корінням верба укріплює береги, не дає їм обвалюватися. Коріння у неї дуже довге і міцне, тому їй не страшні ні хвилі, ні повінь. А ще люди впевнені, що верба росте там, де є у землі вода. Тому колись під вербами копали криниці.

- Вербу використовують по - різному. З лози плетуть кошики, меблі, виготовляють посуд, музичні інструменти, побутові знаряддя, колись з вербової лози плели колиски для маленьких дітей.

- У нас верба вважається священним деревом. Весною перед Великоднем велике християнське свято – Вербна неділя. Цього дня вербові лози освячують в церквах, а потім несуть додому.

Народна гра «Гра з вербою»

Ведучий легенько б'є по черзі стоячих в колі дітей, промовляючи:

Не я б'ю, верба б'є.
За тиждень – Великдень,
Будь великим, як верба,
А здоровий, як вода,
І багатий, як земля.

- Ми не будемо ламати вербового цвіту, а краще самі виготовимо гілочки верби з котиками. (Діти виготовляють гілочки верби з паперу та вати.)

Заняття 25.

Тема: «Найперші квіточки малі несуть красу і суть Землі»

Мета: уточнити і розширити уявлення про перші квіти весни, вчити милуватися квітами, що ростуть, бачити та сприймати їх красу, берегти чудові творіння природи; намагатися викликати почуття вдячності природі за те, що вона дарує нам чудові квіти; збагачувати словниковий запас. Виховувати естетичний смак та дбайливе ставлення до природи.

Матеріали: слайди з зображенням перших квітів, матеріали для малювання, загадки, вірші Н.Карпенко «Пролісок тендітний», «Довкола сніг лежить». А.Костецького «Все прокидається поволі».

Хід заняття

- А що змінилося з приходом весни? (*На вулиці стало тепліше, сніг тане, з'являються проталини*).

- Небо на весні яке?...

- Сонечко навесні що робить?...

- Птахи навесні що роблять?..

- Квіти навесні що роблять?..

- Навесні з'являються первоцвіти - це квіти, які першими розцвітають в лісах і на луках після зими. Це перші весняні квіти. Кожна квітка дивовижна своєю красою, а так само захоплює нас своїм тонким ароматом.

А я весна! Прийшла вже в Україну,

Несу проміння сонечка у світ.

Теплом і квітами я радую людину,

Несу й дарую щедро — первоцвіт.

Загадка:

Подивіться – на горбочку

Он біліє дивне очко.

Хто ж це дивиться так ніжно?

Дитинча весни - ... (Підсніжник)

(*Вихователь демонструє слайд з зображенням підсніжника*)

- Ця дивовижна квітка росте і розвивається зимою, під теплим сніговим покривалом, а на початку весни з'являється з-під снігу. Яке стебельце? (*світло – зелене, тоненьке, маленьке*). Квітка яка? (*біла*) Що нагадують пелюстки? (*великі краплини молока. білі дзвоники, білі сльози*) . У березні під яскравими сонячними променями підсніжники цвітуть, коли на деревах ще немає листя.

Все прокидається поволі,
 Зі сну зимового встає.
 Радіє гай, радіє поле,
 Земля поталу воду п'є
 Скресає і щезає крига,
 Бурульки падають з дахів
 І вітерець прозорокрилий,
 Додому підбання птахів
 А в лісі на галявині теплій,
 Поміж ялинок запашних
 Уперше спалахнув метелик

Тендітний вогничок весни. *Анатолій Костецький*

- З чим порівнюють підсніжник (*з метеликом, вогником весни*). Який він? (*тендітний, маленький, але сильний, сміливий*). Що він відчуває? (*подив, страх, радість*). Що нагадує квітка

- Діти, я пропоную вам відчути себе підсніжниками і показати як вони пробиваються крізь сніг. (*Звучить музика і діти уявляють себе підсніжниками, і імітують рухи, сміливо пробиваються через тонку кригу, тягнуться до сонця і світла, дивуються пробудженню природи в лісі, вітаються з жителями лісу*).

Загадка:

Хто на ніжці невисокій –
 Ніжнолиций, синьоокий-
 Крізь проталини-віконця
 Посміхається до сонця? (Пролісок)

- Ось наступний первоцвіт. Це пролісок . (*Вихователь демонструє слайд з зображенням проліска*)

Пролісок тендітний
 Сонечко стрічав.
 Оченьки блакитні
 Вгору підійняв.
 Сонце привітало
 Квіточку ясну,
 Щиро обійняло
 Зірку весняну.

Наталя Карпенко

- Якого кольору квіти? (*блакитні*). На що схожі? (*на зірочки*). Яке листя? (*довге, тоненьке, дволісте*). Що нагадує місце, де ростуть проліски? (*Небо, квітучий килим, мереживо, красиву ковдру*)

Загадка:

Чорна земля, голі поля

Золотом сяють квіти здаля. (*мати-й-мачуха*)

(*Вихователь демонструє слайд з зображенням мати-й-мачухи*)

- Правильно, мати-й-мачуха. Ця золота квітка росте на сонячних глинистих ярах і розпускаються раніше всіх трав. На що схожі квіти? (*на золоті монети, краплини сонця*). У цієї квітки невисоке стебло, покрите м'яким легким пушком, який захищає квітку від холоду, до стеблинки щільно притиснуті схожі на лусочки бурі гострі листочки. Велике темно-зелене листя з'являється пізніше. Мати-й-мачухою назвали цю квітку тому, що одна сторона листа тепла, як мама, а інша холодна, як мачуха. Коли квітка відцвітає, то вона перетворюється в білу пухнасту шапочку.

Довкола сніг лежить,
 Та природа вже не спить -
 Пробиваються з землі
 Перші квіти весняні.
 На галявині підсніжник

Показав голівку ніжну.
 Всюди проліска блакитна
 Посміхається привітно.
 Увібрала жовтий промінь
 Мати-й-мачуха з осоння.
 Тішать очі первоцвіти,
 Пахнуть веснонькою квіти. *Наталія Карпенко*

- Пізніше прокидаються і інші весняні квіти: ряст, сон, фіалки, кульбаба, конвалії (показ слайдів). Спробуйте їх описати.

- Але на жаль, життя первоцвітів недовговічне. Часто люди зривають перші квіти, не замислюючись про те, що вони дуже скоро загинуть. А як ви думаєте, що потрібно зробити, щоб квіти не загинули і радували нас своєю красою? (*відповіді дітей*).

- Якщо я зірву квітку, якщо ти зірвеш квітку, якщо всі: і я, і ти, якщо ми зірвемо квіти, то спорожніють всі поляни, луки, ліси і не буде краси.

Якщо ти любиш, то руками не займай,
 Красу довкілля серденьком приймай.
 Учись очима бачити красу,
 Жучка і квітку, і дзвінку росу.
 З довкіллям у гармонії живи,

- Щоб усім було приємно і радісно дивитися на весняні квіти і милуватися ними, я пропоную намалювати першу весняну квітку, яка найбільше сподобалася. (В кінці заняття – виставка малюнків. Діти розповідають, чому намалювали саме цю квітку і що нового вони дізналися)

Заняття 26.

Тема: «Жайворонки – птахи співочі»

Мета: продовжувати знайомити дітей з птахами, зокрема з жайворонком. Розвивати слуховий аналізатор. Вміння добирати влучні епітети, образні слова,

порівняння. Виховувати інтерес до природи, бажання її берегти, повагу до народних звичаїв.

Матеріал: вірш, прислів'я, зображення жайворонка, аудіозапис співу жайворонка, оповідання В.Сухомлинського «Які вони бідні», тісто для печива

Хід заняття

В небі жайворонки в'ються,
Заливаються – сміються,
Грають, дзвонять цілий день,
І щебечуть, і співають,
І з весною світ вітають
Дзвоном радісних пісень.

- Жайворонок – маленька, непоказна пташка, але дуже відома своїми срібними дзвінкоголосими співами. Здавна вважалося, що жайворонки на своїх крилах приносять весну, бо вони одними з перших повертаються із вирію. Ще сніг лежить навколо, мороз дме в обличчя перехожих, а в полі чути вже чудову пісню жайвора. Давайте послухаємо її (*аудіо запис*). Що нагадує спів? Які викликає почуття?

- Діти, послухайте оповідання В. Сухомлинського

«Які вони бідні»

Ще й не світало, ще й ранкова зірниця не зайнялася, як батько збудив Сергійка й сказав:

- Ходімо в поле. Послухаємо жайворонкову пісню. Сергійко швидко встав, одягся, і вони з батьком пішли в поле. Небо на сході стало рожевим, небосхил з кожною хвилиною світлів, зорі згасали. Десь з далекої ниви піднялася сіра грудочка й понеслася в височінь. Раптом вона спалахнула, ніби вогник серед блакиті, і в ту ж хвилину Сергійко почув дивну пісню. Немов над полем хто натягнув срібну, і вогняна пташка, доторкаючись до неї крильцями, розсипає над степом музику.

Сергійко затамував подих. Йому спало на думку: а якби ми з татком спали – жайворонок все одно співав би?

- Татку, - тихо прошепотів Сергійко, - а ті, хто зараз сплять, не знають цієї музики?

- *Не знають, - відповів батько пошепки.*

- *Які вони бідні...*

- *Куди пішли тато і син?*

- *Що почув хлопчик у полі?*

- *Яка пісня жайворонка? (весела, дзвінка, мелодійна, дивна)*

- *Що уявив хлопчик під цей спів?*

- *Як ви гадаєте, чому тато відповідав хлопчикові пошепки?*

- *Кого пожалів Сергійко? Чому?*

- *Діти, який же жайворонок? (маленький, співучий, сіренький, непоказний, проворний, ..).*

- *На що схожа його пісня? (на дивний передзвін, на легке перебирання струн, на дзвінки трелі, ...)*

- *З чим можна порівняти спів жайворонка? Якими словами можна описати його спів? Що він робить? (співає, щебече, дзвонить, звеселяє, пробуджує всіх від сну)*

- *Недарма з цим птахом пов'язано багато народних прикмет, наприклад:*

«*Жайворонок прилетів – скоро стане тепло*»

«*Ранній приліт жайворонків – на теплу весну*»

«*Жайворонки багато і довго співають – буде ясно*»

«*Якщо жайворонок вперше заспівав вранці й у хмарну погоду – літо буде дощове й урожайне*»

- *Малята, а яких співучих птахів, що також живуть у нашій місцевості, ви знаєте? Назвіть їх.*

- *Спів яких птахів ви чули?*

- *Як гадаєте, яким би став світ без пташиного співу? (сумним, невеселим, нудним, блідим, безрадісним).*

- *Що ми повинні робити, щоб було більше птахів? (берегти їх, не руйнувати їхні гнізда, берегти рідну природу).*

Ігрова права: «Закінчи фразу»

Вихователь розпочинає речення, діти їх закінчують.

Одного разу я вийшов у поле, і почув... .

Найбільше мені подобається спів... , тому що

Птахи – наші друзі, бо... .

Птахів слід берегти, тому що... .

Навесні в гаях чути пісню... .

«Що це за пташинонька?»

- Що це за пташинонька,

Голос, мов дзвінок?

- Це, моя дитинонька, жайворонок.

Простирає крилечка

Тай понад ланок,

Веселить Василечка жайворонок.

Плещить у долонечки,

Скочте у танок,

Дав вам весну, сонечко, жайворонок.

- Що для жайворонка – найголовніше, найдорожче?

- Де живе жайворонкова пісня?

- Коли розпочинає жайворонок співати?

- Давайте складемо розповідь „Про що співає жайворонок”.

(Діти складають і розповідають кожен свою розповідь)

- Давайте побажаємо жайворонку кожен своє побажання. *(щоб гарно співати; щоб вранці зустрічати ясне сонечко; щоб веселив щодня людей, ...і т.д.)*

- 22 березня відзначають День весняного рівнодення або свято Жайворонки. Вважалося, що в цей день повертаються на батьківщину жайворонки, а за ними летять і інші перелітні птахи. В давнину господині пекли з тіста печиво – «жайворонків» у формі птахів. Тож давайте і ми зробимо таке печиво.

Заняття 27.**Тема: «У гості до травички»**

Мета: закріпити знання дітей про молоду траву, як ознаку ранньої весни: про жука-сонечка та равлика як мешканців травички. Сприяти розвитку мовлення під час примовлянок. Розвивати спостережливість, інтерес до світу природи. Виховувати естетичне сприймання різних об'єктів природи.

Матеріал: ілюстрації із зображенням жучка-сонечка, равлика, вірші Т.Г.Шевченка «Встала весна», В.Ладижець «Травонька, травонька...», І.Нехода «Сонечко-жучок», Н.Забіла «Равлик»

Хід заняття

Читання вірша Т.Г.Шевченка «Встала весна»

Встала весна, чорну землю

Сонну розбудила.

Уквітчала її рястом.

Барвінком укрила.

І на полі жайворонок,

Соловейко в гаї

Землю, убрану весною,

Вранці зустрічають...

- Чим весна прикрашає землю? (*першими квітами, зеленим листям на деревах, зеленою травою*). Погляньте довкола. Зверніть увагу як з-під землі пробивається молода зелена травичка. Що вона вам нагадує? (*килим, ковдру, скатертину*). Якого кольору? (*зелена, салатова, світло-зелена*). Яка ще? (*тоненька, невисока, тендітна, молода*). Помилуйтеся зеленим оксамитовим килимком, доторкніться до травички, погладьте і скажемо разом (*діти промовляють разом з вихователем*):

Травонька, травонько, зеленись.

Золотому сонечку поклонись,

Щоби зелено було надворі.

Щоб гулялось весело дівторі.

В.Ладижець

- Яка травонька на дотик? (*ніжна, приємна, як ворсинки, м'яка...*). Які почуття у вас виникають? (відповіді дітей).

- З приходом весни, коли потеплішає, все на землі оживає: і жучок. І павучок, і мурашки, і різні комашки. А як називається ось цей жучок? (*Жучок-сонечко*). Опишіть його (*червоний із чорними цяточками*). Що він вміє робити? (*літати і повзати*). На кого схожий? Давайте його попросимо (*діти промовляють разом з вихователем*):

Сонечко червоне, сонечко-жучок,
 Полети з долоні в небо до хмарок,
 Відчини віконечко – хай всміхнеться сонечко
 До усіх діток.

І.Нехода.

Загадка:

Ішла Улита, черепком сповита.

Безрука, безнога. Чотиринога (Равлик)

(*Вихователь демонструє картинку равлика*) Чи схожий він на жучків? (*Ні. Він має черепашку*). Яка його черепашка? Що нагадує? (*кам'яні будиночки...*). Чи швидко він пересувається? (*Ні, дуже повільно*).

Я ходжу поволі,
 Не спішу ніколи,
 За нічліг нікого не прошу
 Хатинку маленьку, кругленьку.
 Чистеньку на собі ношу.

Н.Забіла

- Де живе? (*в траві, в ліс, на полі, в ставку*). Що це за ріжки у равлика? (це його очі). Давайте його попросимо:

Равлику-равлику,
 Вистав ріжки.
 Тобі два, мені два,
 Поділимося обидва.

- Багато цікавих мешканців можна зустріти в травичці. А тепер пропоную пограти в гру «Ми на луг ходили» (*Сл. Т. Волгіної, муз. А. Філіпенка*).

Заняття 28.**Тема: «Чарівна музика весняної природи»**

Мета: продовжувати вчити дітей слухати звуки природи, зокрема весняної природу. Загачувати словник дітей слова. Що влучно передують звуки та рух весняної природи. Розвивати культуру слухового аналізатора, вміння добирати влучні слова, образне мислення. Виховувати культуру естетичного сприймання природного довкілля.

Матеріал: загадка про грім і блискавку, вірш М.Людкевич «Грім», вірші.

Хід заняття

Коли помовчати хоч трохи

І зупинитися на мить –

Почути можна, як довкола

Чарівна музика дзвенить.

- Діти, вслухайтесь в музику весняної природи. (Малята дослухаються, заплющивши очі). Які звуки ви почули, чию пісеньку? (*я почула, як коник грає на скрипочці, я почув пісеньку вітерцях. Він хитав травичку і співав – ш- ш- ш- ш -ш, я почув, як дзюрчав струмок, я побачила, як метелики кружляли у таночку під пісеньку джмелика...*)

- Як ви гадаєте, чому весну називають «найгомінкішою» порою року? (*прокидається природа, прилітають пташки, просипаються звірі, все навкруги оживає*).

- Якими звуками супроводжується пробудження природи навесні? (*синичка на гілочці співає, дощові краплинки бринять на сонечку у водичці хлюпаються каченята, дзвіночок лісовий дзвенить, пташки у лісі співають, джерело дзюрчить, дощ іде, гуркоче грім...*)

Стільки радості, щастя і цвіту,

Стільки світла, любові й краси.

Це є весна розгулялась по світу.

І в природі звучать голоси.

Що бентежать, тривожать, хвилюють,

Заставляють забути про все.

І любов нам безмежну дарують –

Це весна свій дарунок несе.

- Зараз ми з вами підемо до лісу та почуємо його звучання. (діти йдуть до куточка лісу закладу).

- А й справді, діти, подивіться, який гарний ліс! Яке чудове тут повітря! Як можна сказати про ліс? (*Великий, густий, мовчазний, шумливий, зелений, казковий*).

- Що ліс може робити? (*шуміти, мовчати, дзвеніти, співати, хитатися, рости*).

- Чим може ліс пахнути навесні? (*Молодою травою, теплою вологою землею, талою водою, минулорічним листям, першими весняними квітами*)

- Коли ліс буває мовчазний? (*Рано-вранці, перед настанням зими, взимку, перед грозою, після дощук*).

- Які звуки можна почути в лісі ? (*Спів пташок, дзюрчання струмочка, шелестіння листя, стукіт дятла, шум вітерця...*)

- Коли ліс шумить, співає? (*Коли світить яскраве сонечко, коли співають пташки, коли сорока кричить перед бурею, коли ведмідь реве, коли дощик крапає...*)

- Скільки гарних слів ви, дітки сказали про ліс. Молодці, багато про нього знаєте. А зараз усі ваші гарні слова я поєднаю у віршик. Ось послухайте:

Стоїть тихий і спокійний

Перед нами ліс чарівний.

Пахне м'ятою, росою,

Молоденькою травою.

А як пісеньку вітрище

Заспіває і засвище -

Закружляють у таночку

Усі гілочки й листочки.

Коли ж сонечко захоче -

Промінцями залоскоче,

Все довкола оживає,
Пісню лісову співає.

- Прислухайтесь до гомону пташок: голоси яких весняних співаків ви чуєте? (*ластівка, горобець, сова, жайворонки, соловей..*). Доберіть слова, якими можна сказати про спів різних пташок. (*дзвенить, тьохкає, воркує, щебече, бринить, свистить, цв'юхкає, кує*). Уявіть себе пташкою і проспівайте її пісеньку. Про співають пташки навесні?

*Весна! Весна в п'янкім цвітінні!
В промінні сонця золотім!
І стільки щастя в небі синім,
І стільки радості у нім!
Пташиний спів довкіл лунає
І будить душу соловей.
І кожне серденько кохає –
Любов приходить до людей!*

Загадка:

Щось на небі гуркотить,
Наче звір страшний летить.
Сильний дощ на землю ллється,
Звір у руки не дається.
Очі світяться яскраво –
Всі у дім тікайте жваво! (Грім і блискавка).

- Так, правильно. Весною дощі супроводжують блискавкою, громом. Доберіть слова, що передають особливості руху такого дощу (*шумить, гримить, гуркотить, блищить, барабанить, йде стіною*). А ось послухайте як описує грим поетеса Марія Людкевич

«Грім»
Розколовся неба дзвін,
І гримить сердито грим.
Аж здригається наш дім.

По якому ходить він.
 То буркоче щось під ніс,
 То періщить патогом,
 То кидається бігом
 Утікати в темний ліс.

- Візьміть барабани, металофони, дзвіночки і відтворіть шум сильного дощу, грому. А тепер дощ і грім вщухає. Відтворіть.

- Як багато весняних звуків можна почути. То яка весна? (*гомінка, рухлива, дзвінка, життєрадісна, стрімка...*).- Я вам пропоную стати в хоровод, привітати ними весну - щебетуху і пригадати весняночку «Ой ти весно, ти весна».

Заняття 29.

Тема: «Барви райдуги веселі»

Мета: продовжувати формувати уявлення дітей про явища неживої природи – веселку. Удосконалювати вміння порівняння. Розвивати колірне відчуття навколишньої дійсності. Виховувати бажання більше дізнатись про об'єкти неживої природи.

Матеріал: загадка, матеріал для образотворчої роботи. Вірші Н.Карпенко «Хочеш райдугу знайти», «Хто у небі в ясну пору...», «Барвисті стрічки», «Вийшла райдуга гуляти...»

Хід заняття

Вихователь читає вірш-загадку:

Хвиля б'є у береги,
 В небі – дивні батоги.
 Сім веселих кольорів
 Піднялось з – за берегів.
 То ж у кого їх аж сім?
 Чи відомо вам усім?

- Здогадались, діти? Ви не раз бачили цей барвистий міст на небі. Що це? Так, веселка.

- Який настрій виникає у людей, коли на небі з'являється веселка? (*Щасливий, веселий, радісний*). Тому веселку ще називають райдугою.

- А в які пори року найчастіше буває веселка?

- Після чого з'являється веселка?

- А й справді, що ж таке веселка? Чому в повітрі виникло таке диво?

«Хочеш райдугу знайти»

Хочеш райдугу знайти

В теплу й мокру днину?

Стань лицем до хмарки ти,

Сонцю підстав спину.

Вона грає в небесах.

Коли сонце низько.

Лише зранку ця краса

Та й під вечір близько.

Сонце вказує на схід,

Дощ на захід рветься –

Веселковий самоцвіт

вранішнім зоветься.

А на захід сонце йде,

І дощить на сході –

Дивовижею цвіте

Надвечірня врода.

Наталя Карпенко

- Причина цього дива – сонячний промінець. Коли промені сонячного світла проходять через повітря, ми їх не бачимо, бо вони прозора – білі. Але ось на їхньому шляху зустрілася водяна краплинка. Проходячи крізь неї, сонячний промінь ділиться на кольори і малює веселку.

Хто у небі в ясну пору

Збудував місток чудовий?

Це промінчики грайливі

Наздогнали теплу зливу,

Обійняли чисті краплі
 І звели місток крилатий.
 По місточку ходить літо
 У яскравих самоцвітах. *Наталія Карпенко*

- Підберіть слова, щоб описати веселку. (*Яскрава, радісна, весела, гарна, світла, різнокольорова*)

- Скільки кольорів у веселки? (*Сім*). Запам'ятайте! Зовнішня частина веселки – червоного кольору, а нижня – фіолетового, між ними – всі кольори райдуги: оранжевий, жовтий, зелений, голубий, синій. Що нагадує кожний колір? Де «позичала» веселка свої барви? Ось послухайте про це вірш Н.Карпенко

«Барвисті стрічки»

В небі райдуга з'явилась,
 Коли дощ і сонце стрілись,
 Вони райдузі в косички
 Заплели барвисті стрічки.
 До красуні не дістати,
 В її стрічечках крилатих
 Бачу образи знайомі.
 Раз – це вишеньки червоні.
 Два – оранжеві морквиці.
 Три – кульбабки жовтолиці.
 А чотири – огірочки,
 Зелененькі парубочки.
 П'ять – блакить небес висока.
 Шість – волошки синьоокі.
 Сім – вдягнули баклажани
 Фіолетові жупани.
 Можна образів багато
 До цих стрічечок дібрати,
 Грають промені веселі

І надворі, і в оселі.

- Давайте спробуємо відшукати ці кольори і ми. (*діти називають колір і відповідні об'єкти природи*)

- Чи неправда, веселка – витончений витвір природи, як за кольором, так і за формою? З чим можна порівняти цю барвисту дужечку? (*З яскравою стрічкою, осяйним містком, смугастим рушником, барвистим віночком тощо*)

Вийшла райдуга гуляти
 Літечком погожим.
 Стала райдуга шукати
 Тих, хто з нею схожий.
 Бачить, ходить по подвір'ю
 Півень голосистий.
 На хвості у півня пір'я
 Мерехтить барвисто.
 Павича зустріла в лісі.
 Звідки феєрверки?
 Носить пташка у надхвісті
 Райдужну веселку.
 У дівчиноньки з віночка
 Стрічечки спадають,
 В'ються лагідним струмочком,
 Веселково грають.

Наталя Карпенко

- Пропоную вам придумати чотиривірш з такими римами: сім-всім, краса-небеса.

- Спробуйте ще раз перелічити барви веселки, зобразивши її в своєму малюнку. (Дітям пропонується самостійно обрати матеріал і зобразити веселку).

Заняття 30.

Тема: «Конвалія – панянка»

Мета: Розширити знання дітей про конвалію, закріпити знання про весняні квіти. Активізувати словник назвами весняних квітів, образними словами, Розвивати колірний зір, відчуття звуків. Виховувати любов до природи, бажання нею милуватися та берегти.

Матеріал: квіти конвалії, ілюстрації весняних квітів, музичні дзвіночки, оповідання В.Сухомлинського «Як бджілка конвалію шукала», вірш Л.Українки «Із зеленої сорочки...», легенда про конвалію.

Хід заняття

Вихователь читає вірш:

Дрібнесенькі дзвіночки,
 Неначе воскові,
 Нанизано рядочком
 На довгому стеблі.
 І ніжно – замашненькі,
 Найкращі із квіток,
 Конвалії біленькі
 Нас кличуть у лісок.

- Діти, ви здогадалися, хто запросив нас у гості? Отож вирушаємо.

(Під музику діти рушають до куточка лісу закладу, де ростуть конвалії)

- Подивіться, як гарно в весняному лісі! Яких кольорів тут найбільше? *(зеленого і білого)*. Так, і саме білий колір надає цій порі святковості.

Конвалія – багаторічна, тіньовитривала рослина. Часто утворює суцільні зарості, бо має кореневище з горизонтальними та вертикальними *(показую)* пагонами, тож займає величезну площу. Але якщо пошкодити бодай незначну частину кореневища, то може загинути вся сім'я.

- Розгляньте квіти конвалії. Які вони? *(ніжні, витончені, воскові, прозорі, красиві, ...)*

- На що схоже? *(на срібні дзвіночки, на кришталеві чашечки, серезжки, ...)*

- З тих пір як існує людство складено безліч легенд і оповідей про квіти і рослини. Сумні і ліричні, світлі і радісні, романтичні і чарівні ... Всі ці історії говорять про те, як сильно й натхненно впливають рослини на людину і її світовідчуття. Ніжно-білі квіти конвалії здавна оспівані у віршах та піснях багатьох народів. Міфи, легенди, повір'я пов'язані з цією рослиною, зустрічаються з середньовічних часів:

«Легенда про конвалію»

Діана – богиня мисливства – у своїх лісових мандрівках любила підійматися високо в гори. Одного разу її підстерегли злі боги лісів і полів. Вони вирішили полонити її. Та красуня врятувалася втечею. Бігла так швидко, що аж піт стікав з її лиця рясними краплинами. І де ці краплини падали, там проростали чарівні конвалії.

У казках розповідається, що квіти конвалії – це ліхтарики для лісових карликів-гномів, або це перлинки з намиста Білосніжки, що розсипалися, коли вона тікала від злої мачухи.

- А зараз послухайте, як описав конвалію В.О.Сухомлинський у своєму оповіданні

«Як бджілка знаходить квітку конвалії»

Вилетіла з вулика бджілка. Літає над пасікою й дослухається. Чує: десь далеко-далеко дзвенять голосні дзвіночки. Летить бджілка на музику дзвіночків. Прилітає до лісу. А то дзвонять квітки конвалії. Кожна квітка – маленький срібний дзвіночок. Усередині – золотий молоточок. Б'є молоточок по сріблу – лунає дзвін, аж до пасіки лине. Ото так конвалія кличе бджілку. Прилітає бджілка, збирає з квітки пилок і каже:

- Дякую квіточко...

А квітка мовчить. Вона тільки зніяковіло опускає голівку.

- Як ви думаєте, чому мовчала квітка?

- Як насправді бджілка та інші комахи відшуковують конвалію?

- До яких ще весняних квітів люблять прилітати комашки? Чому?

- Візьміть музичні дзвіночки і відтворіть як дзвенить конвалія. Опишіть який дзвін? (*Ніжний, веселий, тихий ...*)

- Ми з вами знаємо, що в лісі можна зустріти весною і багато інших квітів. Давайте їх пригадаємо.

Дидактична гра: «Вгадай квітку за кольором»

Вихователь називає будь-який колір. Діти називають відповідні назви весняних квітів. А вихователь показує ілюстрації.

Білий колір – *підсніжник, конвалія, нарцис.*

Жовтий – *мати-й-мачуха, кульбаба, зірочка, горицвіт.*

Синьо-блакитний – *пролісок, барвінок, сон-трава.*

Фіолетово-рожевий – *медунка, фіалка, ряс*

- Помилуйтеся квітковим різнобарв'ям, яке дарує нам весна. Яка квітка, на вашу думку, найкраща? Чому?

- Придивіться до нашої конвалії. Який, на вашу думку, характер у цієї квіточки? (*привітний, лагідний, усміхнений, ...*).

- - Чи подобаються вам квіти конвалії? Чому? Які почуття викликають у вас ці квіти?

- З конвалії роблять парфуми, а також виготовляють ліки. Її використовують як заспокійливий засіб та для лікування хворого серця. А от восени ця рослина стає отруйною, коли досягають її плоди – червоні кулясті ягоди.

- А от у вазі квіти не завжди живуть у злагоді одна з одною: у кожної свій характер. І найсварливіша, мабуть, конвалія. Вона завжди виходить переможцем. Інші ж квіти в'януть. От чому конвалія має стояти в окремій вазочці. А ще краще: милувати наше око в природі. Якою б привабливою не була конвалія в букеті, але особливо красива і витончена у лісовому середовищі, на галявині серед негустого лісочка.

Із зеленої сорочки,
Що зіткнув весною гай,
Білі дивляться дзвіночки,
Як зовуть їх – угадай?

Це конвалії у гаї
 На галявині цвітуть.
 І ніде-ніде немає
 Кращих квіточок, мабуть.
 В них так пахощів багато,
 Цвіту свіжого роси.
 Хай ростуть, - не буду рвати, -
 Шкода їхньої краси.

Леся Українка

Давайте попрощаємось з конвалією і побажаємо їй цвісти якнайдовше та радувати нас.

Заняття 31.

Тема: «Подорож до підводного царства»

Мета: розширити знання про мешканців морів; вчити розповідати про них; збагачувати словник дітей епітетами, порівняннями, образними словами. Розвивати мовлення, мислення, уяву. Виховувати інтерес до світу води та захоплення нею.

Матеріал: слайди із зображенням різного моря, риб, аудіозапис шуму моря, художнє слово, пісочниця з піском.

Хід заняття

(Звучить запис шуму моря). Вихователь читає вірш:

Хвильки піняться і грають,
 Камінці перегортають
 Шепіт гальки, шум прибою...
 Море голос подає! Миле море!
 Присипляє, колихає,
 Кличе, сили надає...

- Діти, що ви уявляєте під цю чарівну музику? *(плеск хвиль, шум вітру, хвилі розмовляють між собою, на хвилях колишуться маленькі рибки).*

Показ слайдів.

- Яким буває море? (*тихим, бурхливим, лагідним, спокійним, безкрайнім, неозорим, гостинним, суворим...*)

- Подивіться, що у мене в руках. Це – глобус. На ньому зображена вся наша планета Земля. Подивіться, якого кольору на глобусі найбільше? (*синього, блакитного*).

- А чи знаєте ви, що означає синій колір? Так, вода.

- Уявіть, скільки багато на землі річок, озер, морів та океанів! Чи хотіли б ви більше про них дізнатися? (*так*).

- Для цього потрібно відправитись у подорож до підводного царства. Ви згодні?

- А на чому можна туди потрапити? (*на човні, пароплаві, яхті, кораблі*).

- Якщо ми попливемо на цих видах транспорту, ми зможемо побачити все, що відбувається на воді.

- А який вид транспорту допоможе побачити нам те, що знаходиться під водою? (*підводний човен*)

- Отож, вирушаємо. (*Під музику діти сідають на човна імітують посадку*). Човен готовий до занурення, морські хвилі гойдають його (звучить шум моря). Чуєте? Це голос моря. Так, море теж має свій голос. Що воно робить? (*шепоче, шурхотить, мулить, гуде, рокоче, плеще*)

- А як зараз зустрічає нас море? (*веселим плюскотом хвиль, радісним криком чайок, теплим вітерцем, грайливим плюскотом рибок*).

- Для того, щоб ми побачили підводний світ, море запрошує нас зануритись. Отож, занурюємось на невелику глибину (під музику).

Показ слайдів.

- Давайте подивимось, хто тут мешкає.

- Кого ви бачите? (*медузи, дельфіни, кити, черепахи, водорості*).

- На що схожі медузи? (*на гриби, парасольки, на купол, блюдця*).

- Чи можна до них торкнутися? Чому ні?

- А з чим можна порівняти кита? На що він схожий? (*на потяг, гору, човен, на невеликий острівцець...*)

- Діти, а кит-це риба ? (Ні, це морська тварина)
- А яка ще морська тварина плаває у верхньому шарі моря? (*Дельфін*)
- Якими словами можна його описати? Який він? (*великий, веселий, жвавий, прудкий, грайливий, довірливий, дружлюбний, гладкий*)
- Як дельфіни спілкуються між собою? (*свистять, пищать, стогнуть, гавкають*)
- Щось ми затримались на верхньому поверсі. Давайте опустимось трохи нижче (під музику опускаються).
- У середньому шарі моря темніше, ніж у верхньому. Чому? (*тому що менше попадає сонячного проміння, над нами велика товща води.*)
- Хто тут мешкає?(*акула*).
- Яка вона? (*хижа, велика, зубата, страшна, злюща, ненаситна, ненажерлива*).
- На що схожа? (*на ракету, на гору, на пилку, на машину-гонку*)
- Так справді, акула – найлютіша морська жителька. Вона безперервно рухається і поїдає все, що зустрічається на її шляху. Давайте швидше зануримося ще нижче, щоб акула нас не дістала (під музику занурюються)
- Ми знаходимося у нижньому шарі моря. Тут ще темніше, сюди взагалі не потрапляє сонячне проміння, але тут дуже багато морських жителів.
- Подивіться, яка краса на дні моря! Скільки тут водоростей! На що вони схожі? (*на кропиву, на довгі язики, на деревце, на квіти, на травичку, на стрічки, на ялинку*). А це хто?

Ось-красунечки морські,
 Плавають живі зірки!
 Краб товстющий поспішає,
 Риб лякає й розважає.
 В мушлях мідії живуть,
 Не вилазять, так повзуть,
 Так їдять вони, і сплять,
 І на дні суден висять.

- Подивіться, серед водоростей хтось ховається. Хто це? (*морський коник*).
Який він? (*спритний, хитрий, вертлявий, непосидючий, вправний*).

- А чому він хитрий? (*може змінювати своє забарвлення*). Так він захищається від ворогів.

Хвостиком обняв травинку

За зелену серединку,

На кораловий пенюк

Сісти хоче цей конюк.

Коливається водичка,

Коливається травичка,

І не сяде він ніяк,

Ось так!

- Давайте уявимо, що кожен із вас-мешканець моря. І розповість про себе.

- Ти хто?

1– Я маленький крабик. У мене твердий панцир і сильні клешні, якими я хапаю здобич. По березі і по дну я рухаюсь боком.

- А ти хто?

2 – Я величезний кит. Я не риба, а морська тварина, тому що у мене не має зябрів. Живу на верхньому поверсі моря, бо люблю часто виринати і вдихати повітря. А ще я люблю випускати рештки води фонтанчиком.

- А ти хто?

3 – Я дельфін.

– Де ти живеш? (у морі)

– Ти риба? (ні, я морська тварина)

– Що ти любиш їсти? (маленькі рачки і водорості)

– Чи холодно тобі в морі? (ні)

– Чому? (у мене під шкіркою товстий шор жиру)

– Ти плаваєш один? (ні, з друзями)

– Як ви спілкуєтесь? (я люблю пиццати, свистіти, стогнати, іноді, гавкати)

– А ти хто?

4 – Я маленька рибка.

- Тобі не страшно потонути?

– Ні, у мене є зябра і плавальний міхур. Вони допомагають мені дихати, тому я не тону.

– Яка ти?

– Я швидка, весела, грайлива. Люблю плавати та гратися з хвильками.

Є різні риби у воді:

Товсті, тоненькі і худі,

Дрібненькі риби-мальки,

А є й великі-отакі!..

Набравши в ротики води,

Вони мовчать. Мовчать завжди:

В воді не можна говорити,

Тож риби мусять мовчки жити.

- Діти, подивіться на дні моря з'являється все більше і більше медуз. Що це означає? *(скоро може початися шторм)*.

- Давайте вибиратися з моря, щоб не потрапити в шторм *(під музику підіймаємось на гору)*

- Ось ми і на березі. Опустіть руки у пісок. Що ви відчуваєте? Який пісок? *(сухий, теплий, сипучий, міленький)*

- А тепер переверніть долоньки. Чи змінились відчуття? Що тепер ви відчуваєте? *(пісок пестить наші ручки, холодить пальчики, масажує їх)*

- Проведіть по піску ребром долоньки, пропливла рибка. Яка рибка може так пропливти? *(оселедець, скумбрія, хек, ставрида, камбала)*

- А хто ще живе на піщаному березі моря? *(молюски, краби комахи. Вони закопуються у пісок, ховаючись від вітру, сонця і голодних хижаків)*

- Давайте зараз всі разом побудуємо з піску замок для цих мешканців. *(діти під музику будують замок з піску)*.

Заняття 32.

Тема: «Пурхаюча квітка - метелик»

Мета: розширити знання дітей про метеликів. Удосконалювати вміння описувати комах. Активізувати словник дітей назвами кольорів та метеликів. Розвивати спостережливість, образну мову, пластику рухів. Виховувати любов та бережливе ставлення до природи, естетичну культуру сприйняття об'єктів природи.

Матеріал: слайди із зображенням різних метеликів, матеріали для зображувальної діяльності, вірш В.Паронова «Народження метелика», О.Пчілки «Діти бігають, стрибать...», оповідання М.Сладкова «Кропив'янка і Лимонниця»

Хід заняття.

- Пора масового цвітіння рослин у травні – справжнє торжество краси і пахощів у природі. В лісах та на луках, у парках. Ніби на ярмарку, виставили трави ніжні барвисті дзвіночки й кошики, зірочки й китички. І серед цього різноманіття квітів є особливі. (Вихователь загадує загадку)

На дорозі лежить квітка

Пелюстки згортає .

Я хотів її підняти –

А вона літає .(*Метелик*)

(На екрані з'являються зображення метеликів)

- Діти, як ви думаєте, чому метеликів часто порівнюють з квітами? (відповіді дітей). Стародавні римляни навіть були переконані, що метелики походять від квітів, які відірвалися від стебла. Вважалося, що метелик – то насправді «пурхаюча квітка»

- Придивіться уважно до крил метелика. Природа не пошкодувала барв для їхньої краси. Спробуйте назвати ці барви.(діти називають).

- Які метелики? (*барвисті, кольорові, легкі, яскраві, легкокрилі, миловидні, веселі ,...*)

- Мабуть немає такої людини, яка б не всміхалася, побачивши навесні першого метелика. Проте, чи усі знають, звідки він з'явився? А чи знаєте ви як народжується метелик. В цьому розібратися вам допоможе вірш В.Паронова:

«Народження метелика»

Гусінь довго-довго спала.

Аж весна надворі стала.

Поки спала – щось змінилось –

В неї крильця появились.

Тісно з крильцями у хатці,

Треба швидше вибиратись,

І з'явивсь на білий світ

Незвичайний диво-цвіт:

Не на ніжці виростає,

А над квітами літає.

- Метелики є денні та нічні. Особливе захоплення викликають денні метелики з дивовижним забарвленням крил: зовнішній бік у них яскравий, різнокольоровий, часто імітує колір і візерунок кори, листя, пелюсток квітів тощо. Давайте і ми помилуємося. (на екрані по черзі з'являються зображення метеликів)

Гра «Фотографія на пам'ять»

Умова: якомога швидше і уважніше роздивитись крила метеликів і намалювати словами їх "портрет".

- Капусниця – крильця ніжно - білі з жовтуватим відтінком та чотирма цятками схожими на очі.
- Лимонниця – яскраво - жовті, як лимон, із чотирма малопомітними червоними цятками.
- Кропив'янка – коричнево-шоколадні із жовто-чорними плямами і темно-оксамитовою оторочкою.
- Павичеве око – яскраві, коричнево-червоні із чотирма синьо-блакитними плямами та жовтими обводами.
- Адмірал – темні, як ніч, з яскравими жовтогарячими смужками. Дуже схожі на адміральські лампаси. По краях – невеличкі білі "погончики".
- Аполлон – білі з чорними, червоними та білими плямами.
- Парусник махаона – жовті. у краях з чорною смужкою і візерунком.

- Як бачимо всі вони різні: мають різні імена, забарвлення. Ось послухайте розмову двох метеликів:

«Кропив'янка і Лимонниця»

- *Терпіти не можу незрозумілих імен! Чому ти – лимонниця, якщо у нас лимони навіть не ростуть?*

Ось я: у мене на кропиву апетит, тому я – кропив'янка. У нього на капусту апетит – він Білан Капустяний. Все просто і зрозуміло!

- *А мене Лимонницею не за апетит назвали, а за красу. У мене платтячко чудове.....*

- Як ви гадаєте якого кольору плаття у Лимонниці? Так, жовтого. Або ще як можна сказати? (*лимонного*)

- *Поспостерігайте за легкокрилими метеликами. Що вони роблять? (літають, пурхають, танцюють, кружляють, веселяться,...)*

- Спробуйте повторити ці рухи у пластичних імпровізаціях на тему: "Метелики".

- Як ви гадаєте, що надає цим комахам такої чарівності та принадливості?

Більшу частину року метелики прикрашають нашу природу. Вони запилюють квітки, ними живляться птахи. Ловити метеликів не можна, бо на крилах, стирається пилок, мнеться крихке тіло метелика. Він не полетить, загине. Щоб цього не сталося, краще будемо милуватися його красою на рослинах.

Діти бігають, стрибають ,

Далі весело гукають :

- Ах, метелик !.. подивіться!..

Ось він, ось він метушиться !

Та який же гарний, гожий !

Наче квітка, прехороший !

Олена Пчілка

- А зараз діти, пройдемо до нашої майстерні і спробуємо створити власних метеликів за допомогою. (Діти створюють метеликів за допомогою нетрадиційного малювання - кляксографії)

2.3 Конспекти художньо-педагогічного спілкування за творами живопису

*Автор: вихователь-методист
КЗ «ДНЗ №71 ВМР»
Артемчук В.Ф.*

Тема: І.К.Айвазовський «Буря»

- Ім'я художника Івана Костянтиновича Айвазовського нерозривно пов'язане з морем. Він народився в Криму, у Феодосії і провів все своє дитинство біля хвиль, то ласкавих, то бурхливих, то каламутних, то іскристих на сонці. З дитячих років ця стихія, вчинена в своїй мінливості, вабила його. Хлопчиськом сидячи на березі, він вбирав і запам'ятовував, володіючи чудовою пам'яттю художника, щоб потім уже дорослим стати визнаним живописцем-мариністом, мабуть, одним з найбільш відомих художників.

Маленький Іван виявився дуже здібним до малювання і до гри на скрипці. Йому подобалося малювати море. Коли хлопчику було вісім років, батько здивував його розповіддю про те, що бувають такі місця, де є тільки суша, а моря немає. Хлопчик не міг його зрозуміти: "А як же тоді кораблі? Адже вони тільки по воді можуть плавати". Іван вважав, що світ не може існувати без моря. У цьому ж віці він почав розмальовувати самоварним вугіллям вибілені стіни сусідських будинків. Тоді батько подарував йому папір для малювання, і це було для дитини вершиною щастя.

Сьогодні ми розглянемо одну з картин Айвазовського «Буря».

- Що ви бачите на картині? (На картині зображено море під час бурі)
- З чого видно що на морі буря? (Небо темне, похмуре, хмари темні, важкі, непривітні. Море неспокійне, бурхливе з високими хвилями).
- Що зображено в центрі картини? (Корабель, який зазнав катастрофи, тому що на морі буря. Його штормом викинуло на мілину. Уламки ще й досі гойдаються на високих хвилях.)
- Якими кольорами користувався художник, зображуючи море, небо, корабель? (Кольори темні, холодні, металеві, тривожні, відтінки сірого та синього. Хвилі то білі, то сірі, то фіолетово-рожеві, то сріблясті, то зелені).

- Але подивіться, на березі моря ті, кому пощастило врятуватися з корабля. Але, вони і досі потерпають від стихії. Які ж вони маленькі порівняно з хвилями.

- Морська піна іскриться від сонячних промінців, які змогли проникнути крізь важкі темні хмари. На морі утворилася сонячна доріжка. Що символізує сонце? (Це надія. Надії людей, що потрапили в тенета стихії, на порятунок. Буря скоро скінчиться).

- Кого ви ще бачите на картині? (Неподалік літають чайки, співчуваючи людському горю).

- Заплющте очі. Уявіть себе на кораблі. Що ви відчуваєте (відчувається страх, тривога, неспокій, сум, біль втрати, мрія про порятунок.)

- Як би ви назвали цю картину?

Пропоную пограти *в гру «Морська фігура»*

Діти розходяться по залу і разом із ведучим підносять руки вгору, плавно водять ними вліво-вправо, відтворюючи хвилі, і промовляють:

Море хвилюється раз,

Море хвилюється два,

Море хвилюється три,

З моря, фігуро, замри!

Після слова «замри» діти зупиняються і завмирають, зображаючи якусь фігуру. Переможцем (його оголошує ведучий) стає гравець, «фігура» котрого виявилася найкрасивішою. Після цього гра продовжується далі.

- Уявіть, що буря стихла, море заспокоїлось. Якого кольору стане вода? А тепер намалуйте спокійне море. (Діти малюють)

Тема: А.І.Куїнджі «Місячна ніч на Дніпрі»

- Діти, сьогодні ми з вами ще раз поринемо в світ прекрасного. Сьогодні я вас познайомлю ще з одним видатним художником Архипом Куїнджі і однією з його робіт «Місячна ніч на Дніпрі».

Народився Архип Іванович в бідній сім'ї чоботаря на окраїні Маріуполя. Коли Архипові було 4 роки померли його батьки і його взяла на виховання тітка.

Куїнджі вмів писати чудові полотна і ніяк не літери. В школі Архип навчався погано, але постійно малював. Він малював скрізь – на стінах будинків, парканах, клаптиках паперу. Куїнджі два рази поступав до Академії мистецтв в Петербурзі, але йому не вдалося стати її учнем. Але він все одно не переставав писати. Вже досить дорослим його прийняли до Академії вільним слухачем.

Ось послухайте цікаву історію, пов'язану з картиною з якою ми сьогодні познайомимось. Все літо і осінь працював над новою картиною «Місячна ніч на Дніпрі». В Петербурзі поширилися чутки про феєричну красу цієї картини. Ця картина знайшла воістину легендарну славу. Просто з майстерні, ще до виставки, «Місячна ніч на Дніпрі» за величезні гроші була куплена великим князем. Картину виставили в виставковому залі пізніше і одну. А.І.Куїнджі завжди виставляв свої полотна так, щоб вони були добре освітлені, щоб не заважали інші полотна. «Місячна ніч на Дніпрі» висіла на стіні одна. Знаючи, що ефект місячного сяйва повною мірою проявиться при штучному висвітленні, художник велів задропувати вікна й висвітлити картину променем електричного світла. Відвідувачі входили в напівтемний зал і, зачаровані, зупинялися перед холодним сяйвом місячного світла. Він був таким дужим, що глядачі намагалися зазирнути за картину, щоб знайти там ліхтар.

Зверніть увагу на екран і пригадайте все, що я вам розповіла. Хай ця картина зачарує і вас. (Діти розглядають картину декілька хвилин).

- Що ви бачите на картині? (Будинки, село, небо, місяць, хмари, річку...)

- Що зображено в центрі? (Велика ріка Дніпро)

- Куди спрямовується наш погляд? (На річку Дніпро, яка осяяна місяцем, що зображений на задньому плані)

- Що зображено на задньому плані? (На задньому плані зображені місяць, темне небо, хмарне небо).

- Яка частина доби зображена на картині? (Ніч). Як ви про це дізналися? (Тому, що темно; не видно будинків; місяць на небі).

- Які кольори переважають на картині? Чому? (темно-зелений; сірий; чорний; тому, що художник зобразив ніч).

- Що можна сказати про небо? Місяць? Річку? (Небо все в хмарах; хмари розтулилися і видно місяць; річка немов би світиться від місячного сяйва).

- Які почуття у вас виникають дивлячись на цю картину? (Перед нами розкривається широкий простір, що уходить вдалину; рівнина, пересічена зеленуватої стрічкою тихої річки, яка зливається біля обрію з темним небом, вкритим рядами легких хмар. У височині вони трохи розійшлися, і в утворене вікно глянув місяць, висвітливши Дніпро, хатки і павутиння стежин на ближньому березі. І все у природі притихло, заворожене чудесним сяйвом піднебесся та дніпровських вод. Сяючий сріблясто-зеленуватий диск місяця залив своїм світлом занурену у нічний спокій землю. Гладким дзеркалам відбивають цей світ води Дніпра, з бархатистої синяви ночі біліють стін українських хат. Ця картина закликає своїх глядачів до роздумів про вічність).

- Яку назву цій картині дали би ви? (Темна ніч; Ніч; Місячна ніч).

- Що б ви хотіли додати до картини?

- Що найбільше привернуло вашу увагу до картини? (річка Дніпро, місяць).

Вихователь пропонує дітям етюд «Що буває чорним?»

Діти називають ті предмети, які бувають чорними.

- Якби ви були чарівниками, то які б чорні предмети перефарбували в інші кольори? Які саме? Чому?

Тиша. Ніч навкруги.

Лиш джерельце дзюрчить.

Місяць світлом своїм

Все навколо сріблить.

Річка срібна біжить.

Мчить сріблистий струмок.

Срібна травка дрижить,

В'ється срібний димок.

- Ось і підійшла до кінця наша подорож. Я пропоную вам проекспериментувати з чорною фарбою. (Діти створюють відтінки чорного та малюють ніч).

Тема: О.Х.Новаківський «Натюрморт»

- Олексій Харламович Новаківський прекрасний художник, який народився в сім'ї лісника. Навчався у приватному інтернаті. Важко було Олексійкові та його сім'ї і він був змушений покинути навчання і піти працювати писарчуком. У вільні хвилини від роботи хлопець малює пером, спочатку звірят, потім людей, а потім цілі композиції. Маючи нахил до малювання у холоді, голоді, в бідній селянській хаті, натхненно пише Олексій свої картини, технікою до якої раніше не звертався - пастелі.

Пастель - це крейдочки чи олівці без дерев'яної оправы. Техніка ця з'явилася давно, ще коли в якості художніх матеріалів застосовували вугілля. Художник наносить на полотно чи папір кілька штрихів і розтирає її пальцем або шматочком паперу, додаючи форму даному предмету, яка потрібна.

Опанувавши нову техніку, Олексій створює серію картин, яку назвав: "Ярмарок". І аж через багато років плідної праці в його рідному селі Могила, відкрилась його перша виставка. З того часу Олексій Харламович став видатним художником, відкрив свою майстерню в якій навчав дітей художньому майстерству.

- Діти, ось одна з найвідоміших його робіт з серії "Ярмарок", це картина «Натюрморт». Вдивіться уважно в твір художника, як багато він може розповісти... Про яку пору року розповідає нам ця картина? (Автор представляє осінь в усій її пишній красі. Ми бачимо осінні квіти-хризантеми і фрукти, що досягають восени). Які саме фрукти? (Яблука і груші). Давайте розглянемо ці чудові достиглі плоди. Якого вони кольору? (Жовті, оранжеві, червонобокі яблука та зеленкувато-жовті груші лежать у срібній вазі, яка знаходиться у центрі картини).

- Унизу на тарілочках розкладені теж соковиті яблука та зеленкувато-жовті груші. Так і хочеться їх скуштувати. Чи не так? На задньому плані, та з боку картини ми бачимо-барвисті хризантеми. Якого вони кольору? (Жовті, білі та червоні). Діти, як ви гадаєте, чому саме хризантеми намалював Олексій Харламович у своєму натюрморті? Чому саме такого кольору? (Тому що ці квіти зацвітають восени, вони як і фрукти пахнуть свіжістю, красою, багатством щедрої осені, зливаючись між собою в однаковій, яскравій, барвистій, кольоровій гамі).

- Ми не бачимо на картині людей, господарів помешкання, але дещо можемо про них сказати. Як ви гадаєте, що можна сказати про господарів помешкання? Що вони люблять? (Вони люблять квіти. Щоб рослини не померзли на дворі і ще довго цвіли, вони пересадили їх у горщики. Кожний горщик акуратно обгорнули у гарний білий папір, щоб було красиво).

- То якою технікою була написана ця картина? - Пастелі. Діти, що це за техніка? Які саме кольори використав художник у своїй роботі? (Яскраві, червоний, білий, зелений). Як ви гадаєте, чому саме такі кольори використав художник? (Тому, що ці кольори надають картині яскравості, багатства, веселості, щирості). Які почуття у душі, викликає у вас ця картина? (Палітра її настільки багата й насичена дзвінкими кольоровими сполученнями, що мимоволі асоціюється з музикою, сповнюють душу піднесеними почуттями). А якого дня - похмурого чи ясного писав художник свій натюрморт? (День був сонячний, ясний, радісний, чистий. У кімнаті багато світла, тому падають тіні від квітів, фруктів і посуду. Натюрморт яскравий і радісний).

Чудовий восени наш сад:
 В нім грушки є і виноград,
 І яблучка рум'яняться,
 І грушки усміхаються ...
 До саду зранку ми підем,
 Покличемо сусідів.
 І сонечку, і осені
 Промовимо: «Спасибі!»

- А зараз пропоную намалювати власні натюрморти. (Вихователь пропонує дітям різні овочі чи фрукти. Діти створюють власні натюрморти і малюють з натури)

Тема: К.Білокур «Кавун. Морква. Квіти»

Катерина Василівна Білокур народилася в бідній селянській родині. Писати й читати навчили батьки. Більше ніде не навчалась. Так, як тоді фарб не було, як у нас з вами, малювала вона беручи вуглину на шматку домашнього полотна. Удень, вона діти працювала в полі, на городі, а увечері, попоравшись у господарстві, до ночі малювала. Пензлів тоді те ж не було, вона виготовляла їх сама із щетини.

- З чого можна зробити фарби? Ось і вона використовувала фарби, які робила із буряка, калини, цибулі й різних трав. Щоб отримати олійні фарби добавляла трішки олії. Малювала здебільшого квіти й іноді портрети. Художниця обожнювала природу рідної землі. Катерина Білокур щедро сіяла на своїх полотнах мальви й калину, півонії та жоржини, троянди та лілеї, нагідки та ромашки, вплітала в них колосся жита, пшениці, вівса, соняшники. Ось цим твори видатної художниці вражають, хвилюють, дивують тих, хто хоча б один раз побачив їх. Художниця розмовляла зі своїми «персонажами», молилася до них, йшла за потрібною для картини квіткою хворими ногами до лісу. Сама ж ніколи не зривала квітів, і не дозволяла робити цього іншим.

У неї дуже багато картин. Я вам сьогодні пропоную розглянути одну із них. Перед вами один із натюрмортів К.Білокур.

- Давайте пригадаємо, які картини називають натюрмортами? Як можна назвати цей натюрморт? (*Відповіді дітей*). А Катерина Білокур назвала цей натюрморт «Кавун. Морква. Квіти.»

Пензель української чарівниці витворив справжню казку. Мабуть, розгадала художниця думки та мрії розкішних, запашних півоній, що розквітають у садах пізньої весни. Вони хотіли побачити найбільшу ягоду, що росте на городі й досягає аж наприкінці літа.

- То яка ж, діти, ягода найбільша? (Кавун).

- А чомусь-таки квітам здалося, що вони мають бути чимось схожі з кавуном? Чим саме? (Кольором. Колір квітів і м'якоті кавуна однаковий-темно-рожевого кольору, листя квітів і шкірка кавуна-зелені. Суцвіття півонії мають округлу форму як кавун.)

- Так, дійсно. Червоно-рожеві пелюстки півоній перегукуються із соковитим, солодким нутром кавуна. Буйне зелене листя гречно вітається із зеленою, смугастою шкіркою круглого, гладенького товстуна, знайомиться з ним.

- А які ще ягоди зображені на картині? (Ягоди калини.)

- Де вони? (За півоніями.)

- Які вони? (Червоно-гарячі ягоди на тонких гілках.)

- Чи є ще сусіди на цій картині? (Так). Відгадайте:

Ріс на грядці молодець.

Хап за чуба, - та й кінець,

бо без нього, кажуть люди,

борщику у нас не буде. (Буряк)

Сидить панна у світлиці молода, червонолиця.

Хто до неї завітає — вітамінами вгощає. (Морква)

- Чому їх не одразу видно? (Бо вони вкриті листям півоній.)

- Чи можемо ми побачити одночасно в природі півонії і кавун чи моркву? (Ні.)

Чому? (півонії розквітають весною, а кавун і морква дозрівають в кінці літа). Так, півонія це весняна квітка

Через повітря кришталеве
 Безхмарні чисті небеса.
 Півонії, мов сни, рожеві –
 На пелюстках блищить роса
 Весна іще не відпалала,
 Та десь вже літо прогляда.
 Півонії – як склались вдало
 Світанок в них і тінь бліда
 В садку панує прохолода,
 У ранішній цнотливий час
 І пишний квіт, мов нагорода,
 В садочках зустрічає нас

- У Катерини Білокур багато таких натюрмортів. Це тому, що інколи вона писала їх не один день, і навіть не тиждень. А в різні пори року. Починала весною, а закінчували восени чи влітку. Як цей.

- Які пахощі ви відчули? Опишіть.

- Які почуття викликає в нас цей натюрморт? (Спокій, мир, радість, гармонія.)

- Пропоную вам намалювати ці чудові квіти в техніці петриківського розпису «квітки-цибульки» (Діти малюють)

Тема: О.Шовкуненко «Букет троянд»

- Сьогодні ми познайомимось ще з одним видом натюрмортів – квітковий натюрморт. Квітковий натюрморт — найулюбленіший жанр багатьох живописців. Розмаїття форм і кольорів квітів дає змогу передати багатство світу природи, її неперевершену красу. (Демонстрація зразків).

Зазвичай композиція квіткових натюрмортів досить проста: ваза з квітами, яка іноді доповнюється фруктами або романтичними деталями. На квіткових натюрмортах можна побачити також предмети побуту: посуд, книжки, свічники тощо. Проте саме квіти є головними «дійовими особами» в картині.

Букет у квітковому натюрморті може бути складеним з різних рослин або їхніх частин, наприклад, з гілочок, листя, плодів тощо. Головне, щоб, зібрані докупи й гармонійно поєднані, вони утворювали вишукану композицію

Пропоную вам ближче розглянути квітковий натюрморт українського живописця Олексія Шовкуненко «Букет троянд». Роздивіться картину із зображенням букета. Проаналізуйте її композицію і колорит.

- Які квіти вибрав художник для свого квіткового натюрмарту? (троянди)

Цвітуть троянди в літній час,

Хоч гілочки колючі,

Та квіти гарні, як атлас

Пахучі – пре пахучі.

- Який аромат ви відчули, дивлячись на картину? (п'янкий, тонкий. солодкий).

Я квітка ніжна, як весна,
 Я різні сукні маю.
 Все літо пишна й запашна,
 Я й осінь зустрічаю.
 Бувають кольору зорі,
 Лимона колір маю,
 І снігу зимної пори,
 І вишнею палаю.

- Якого кольору квіти використав художник для створення букету? (Червоні, бордові, жовті)

- А якби ви малювали, якого кольору квіти використали б ви?

- Що ви можете сказати про букет троянд, який він? (пишний, святковий)

- Який фон підібрав художник? Як ви гадаєте, чому він зобразив невиразно вазу?

- Що б ви хотіли додати до картини?

- Зверніть увагу на характер мазків, які художник застосовує для зображення троянд. Що ц надає картині? (легкості).

Троянди! Квіти просто чарівні!
 Вражають кольором людину.
 І квітнуть ціле літо день при дні
 У світлу й дощову годину.
 Дарують аромат п'яний, тонкий,
 І мають надзвичайну вроду.
 Й казковий усміх-погляд чарівний,
 Тому давно ввійшли у моду.
 Бо стільки в квітах сонця і тепла,
 Та ласки, ніжності і світла.
 Краса троянд до серця пролягла
 Й любов'ю щирою розквітла.

Пропоную вам скласти власні букети троянд. (Діти з паперових квітів складають квіти, називають кольори, оцінюють)

Тема: М.С.Ткаченко «Весна»

- Майже сто років тому жив і працював в Україні чудовий художник-маляр, пейзажист Михайло Станіславович Ткаченко, родом з Харкова. Хлопець навчався в рідному місті в школі-гімназії, в якій він почав малювати пейзажі.

Пейзаж - це жанр мистецтва, що передає реальні або уявні види природи. Щоб здобути кращі знання Михайло поїхав навчатися до Академії мистецтв у Петербурзі, де навчався у пейзажному класі. Показавши свою старанність та гарні знання, хлопцеві запропонували поїздку за кордон, де він довгий час працює. Живучи за кордоном, у Франції, Ткаченко приймає участь у виставках. Пише морські пейзажі, намагається використати деякі принципи зображення природи. Його талант поважали високопосадовці та імператор, яким він писав картини на замовлення. Будучи за кордоном художник ніколи не забував про свою домівку і часто до неї приїжджав, він любив природу рідного краю і завжди милувався нею. Свої враження, свою любов, він передавав за допомогою фарб.

- Сьогодні ми ознайомимося із його прекрасною картиною **"Весна"**. Наша земля гарна в усі пори року. Але в природі є час, коли вона пробуджується від зимового сну й усе живе радіє теплу й сонцю. *Коли?* Так, весною. Щось радісне й водночас божественне відчувається в цьому слові. Ці почуття гарно передав Михайло Ткаченко - у цій картині.

- *Як ви гадаєте, чому картина називається «Весна»?* (Світить ясне сонце, природа пробуджується від сну). *Яку саме весну намалював художник?*- (Вірно, ранню весну). *Чому ви так думаєте?* (Тому, що на вершках дерев ми бачимо сухе не обпале листя, на гілочках з'являються бруньки, ледь-ледь зеленіє травичка).

- На передньому плані художник зобразив групу високих, рідких, безлистих дерев, на яких зрідка видніються сорочі гнізда. У правому кутку - чагарник. Пригріло сонце, воно м'яко й лагідно освітлює два будиночки, їхні стіни і яскраві дахи які виглядають з-за пагорбка. На тинах розвішана білизна, що вабить до себе яскравими кольорами. Першим ніжним теплом зігріта травичка ясно-зелених кольорів. Маленька стежинка біжить, наче струмочок поміж дерев, на яких ось-ось з'являться перші маленькі бруньки.

- Які звуки весни ви чуєте, дивлячись на цю картину?(Ледь-чутно дзюрчать струмочки, шепоче теплий вітерець, співають птахи). Яку частину доби намалював художник? (День). Чому ви так гадаєте? (Сонце висвітлює рожевими променями стіни та стріхи будинків, чітко видно синє небо, що здається бездонним). За допомогою яких барв художник передав свої почуття? (Вірно, в картині домінують тонкі і ніжні кольори, з матовим відтінком, оранжевий, жовтий, світло-зелений, голубий, які надають творчості барвистості, підкреслюючи її емоційне звучання). Який запах ви відчуваєте в повітрі дивлячись на цю картину? (Запах весни, свіжість, повітря наповнене ароматом талого снігу і перших квітів). Які почуття хотів передати художник? (Благодать, спокій, красу та гордість за рідний край).

- Поміркуйте, як сприймають весну люди, котрі живуть у будиночках, що зображені на полотні? (Весна пробуджує до життя весь світ, все живе і люди, які живуть у цих будинках, радіють теж її приходу, адже вони так довго її чекали). Як ви гадаєте, чим люди зараз займаються? (Роботи у людей вистачає: прибирати подвір'я та городи, будуть орати землю, садити). А яке ми знаємо прислів'я? («Хто не працює, той не їсть»). Що ж відбуватиметься з природою далі? (Далі будуть зацвітати дерева, з'являться квіти). Цю частину весни, як ми називаємо? («Розквіт весни»). Коли дерева перецвітуть, зявляться нарциси, півонії...Цю частину весни, як називаємо? («Пізня весна»).

- Діти, на килимку аркуші паперу, тарілочка у якій є заготовки (різні квіти, травичка, дерева цвіт, бруньки), зараз ви уявите,що ви художники і кожен з вас створить свою картину, свою весну: «Ранню весну», «Розквіт весни», або «Пізню весну» (діти викладають).

Тема: І. Е.Грабар «Лютнева блакить»

Загадка:

Справ у мене трохи -

Я білою ковдрою

Всю землю прибираю,

Білю поля, будинки

Звуть мене... (зима).

- А зараз яка пора року? Звичайно, зима. Ми з вами багато говорили про зиму, спостерігали багато природних явищ взимку. Хто їх може ще раз назвати? (снігопад, іній, паморозь, хурделиця). Який зараз місяць? Так, місяць лютий.

Сьогодні я вас хочу познайомити з роботою художника Ігоря Грабаря - «Лютнева блакить», яка просто заворожує.

Грабар Ігор Еммануїлович – відомий художник-живописець. Однією зими, на дачі у своїх друзів художник гуляв по околицях у пошуках нових пейзажів. Був кінець лютого, і погода все частіше і частіше нагадувала про швидке настання весни. Улюбленим деревом автора завжди була береза, тому і місце березового гаю було дуже підходящим.

Дуже яскраво світило сонце. Його промені відбивалися на снігу від чого все навколо просто сяяло. На цьому тлі дуже красиво виднілися біляві берези. Небо було чисте і відбивалося блакиттю. Прогулюючись в пошуку нового виду для своїх картин, художник впустив палицю, а коли він нахилився щоб її підняти і повернув у бік голову, то побачив переливається перламутром березу. Хвилину тому звичайне небо раптом заграло відтінками синього і бірюзового кольорів. Наскільки може змінитися картина звичайного пейзажу під іншим кутом. Не витрачаючи часу, І. Грабар побіг додому, щоб зробити начерки побаченого.

Наступного дня вже з начерками він повернувся на те ж місце. Йому дуже хотілося передати саме той перламутр берези і синяву неба. Для цього він викопав яму і помістив мольберт під потрібним кутом. Так сонячні промені не спотворювали фарби на полотні, і він натхненно малював цей пейзаж.

Сталася ця історія з Ігорем Грабарем в 1904 році. Але його знаменита картина «Лютнева блакить» і донині радує відвідувачів Третьяковської галереї. І хоча, здавалося б, що в ній такого особливого: білий сніг, чисте небо, береза на всьому полотні. Але наскільки захоплено автор передав сонячне світло, якими яскравими фарбами зобразив небо і переливається сніг, як вималював кожну гілочку берези. І хоча, на картині зображена зима, душу вкатує неймовірну тепло, дивлячись на неї.

- Яким художник бачить зимове сонце?

На картині яскравий сонячний і теплий день, вітерцю зовсім немає, дерева не колишуться. Заворожує блакитне небо — справжня лютнева блакить. Під яскравими променями сонця переливається і блищить всіма кольорами веселки сніг. На цьому тлі берези виглядають ще яскравішим і цікавішим, їх стовбури сильно прогинаються, демонструючи свою гнучкість. Береза виглядає такою високою, що здається, що вона доходить до неба. Вдалині небо виглядає світлим, чим ближче воно наближається до глядача, тим соковитіше і насиченим його колір, вони чисте і бездонне. Небо привертає увагу глядача, воно прописано дуже чітко, яскраво і заворожуюче. Коли дивишся на картину, здається, що бачиш не полотно, а справжню природу, так точно вдалося художник передати свою думку.

На картині чітко й акуратно прописана кожна гілочка берези, подекуди ще залишилися золоті листочки з минулого року, точно передана текстура кори, напевно, картина писалася довгий час. Вдалині видніється ще багато беріз, ми потрапили в справжню березовий гай!

- Як ви думаєте, що могла розповісти береза художнику?

- Опишіть березу. Яка вона?

- Який настрій у картини? (У картини радісний настрій, все в передчутті весни, ось-ось прийде тепло, і гілочки дерев засяють новими листочками, на гілках будуть виспівувати трелі птиці, будувати собі шпаківні, виводити пташенят, знову природа оживе і наповниться звуками).

- Якого кольору на картині найбільше? (На картині використовується багато синіх відтінків, блідими відтінками написаний сніг, а темніше – небо). Що значить блакить? Перламутр?

- Давайте послухаємо музику і подумки перенесемось у картину. (уривок із циклу «Пори року» А.Вівальді «Зима»). Розкажіть, що ви відчули? Якою постає перед нами зима? Пропоную вам передати це в своєму малюнку. (діти малюють, вихователь звертає увагу на відтінки кольорів).

Тема: А.І.Куїнджі «Осінь»

- Діти, сьогодні я вас знов запрошую в картинну галерею. Ми з вами вже знайомились з художником Архипом Куїнджі. Зверніть увагу на екран. (на екрані з'являється картина «Осінь»)

- Як ви гадаєте, як називається ця картина? (*осінь, осінній день, осінній сад*)

- Так, ви правильно сказали. Архип Куїнджі назвав цю картину «Осінь».

- Як ви здогадалися, що художник зобразив осінню пору? (*тому що дерева мають різні кольори*)

Осінь фарби готувала,
У відерця наливала.
Змішувала, чаклувала,
Потім все розфарбувала.
Придивіться, все довкола
Стало різнокольоровим!

Н. Замрія

- Якими кольорами передано осінь? (*жовтим, помаранчевим, салатовим, коричневим, ніжно – зеленим, темно – жовтим, світло – жовтим...*)

- Які почуття відчував художник, коли писав цю картину? (*спокій, втому, радість*). Який настрій був у художника?

- Що саме художник зобразив на картині не повністю, а частково? Що художник не намалював, а воно є? (*сонечко*). Як виздогадалися? Який день сонячний чи похмурий?

- Серед картин Архипа Івановича Куїнджі «Осінь» - одна з мало відомих картин. Хоча вона захоплює своєю чарівністю. Лісний пейзаж з деревами здається трішки сумним, що передає враження скорочення світового дня. Природа готується до зими. Тільки одне дерево – воно в самому центрі композиції – вперто зеленіє. Напевно це тому, що воно стоїть одне і до нього потрапляє більше сонячного світла, ніж до інших. Навколо – буйство фарб осені.

На другому плані «золоті» дерева. Скоріш за все, це берізки. Зліва від зеленого дерева, вдалечині, рудий клен. Частина листя якого вже мають брунатні відтінки. Небо – сірувате, наче з нього починається мілкий дощ. Судячи по багатим на листя

кронам дерев, художник зобразив ранню осінь. Дерев, ніби завмерли в очікуванні холодів, хоча цей пейзаж береже в собі залишки літепла. Ліс ніби вкутаний легкою пеленою, яку можна побачити в кінці осіннього дня, коли повітря повільно вистигає, надаючи місце вологій нічній прохолоді.

- Я вам пропоную уявити себе на цій галявині. В якому куточку картини ти хотів би посидіти? Чому?

- В якому пострибати (відпочити)? Чому?

- Запам'ятайте ще раз кольори і відтінки які вам зустрілися в картині, повертаємось.

Нині осінь нас чарує,

Неповторна, чарівна,

Різні барви нам дарує

І дивує нас вона.

Виглядає так казково

Восени і парк, і гай,

Розмаїттям кольоровим

Прикрашає осінь край!

Б. Чалий

- Пропоную вам прикрасити ось цей невиразний пейзаж різними осінніми кольорами. (діти нетрадиційними прийомами малювання розфарбовуються дерева)

Тема: М.Приймаченко «Павичі в квітах»

Вихователь читає вірш : «**Подаруйте дітям казку**». (упродовж розповіді стиха лунає українська народна мелодія)

Подаруйте дітям казку,

Подаруйте!

Чарівного диво-птаха

Намалюйте,

Намалюйте буйногривого коня,

Має крила він, під хмарами літа.

Поведіть діток у пишний сад:

Бджілки там гудуть,

Нектар збирають.

В гору все горох спішить – плететься,

Квіти – оченята розцвітають.

Намалюйте дітям – казку!

Пісню намалюйте,

Диво–світ Марії Приймаченко

- Колись на Україні жила цікава художниця. Її роботи зовсім не були схожі на роботи інших художників, її незвичайних героїв не можна побачити ані у природі, ані у зоопарку. Цю народну талановиту майстриню звали Марія Оксентіївна Приймаченко. Її твори дуже казкові, а персонажі - загадкові тварини та птахи.

«Починалося все це так, - згадувала художниця. - Якось біля хати, над річкою, на завітчаному лузі пасла я гусей. На піску малювала всякі квіти, побачені мною. А потім помітила синюватий глей. Набрала його в пелену і розмалювала нашу хату...»

Кожен приходив подивитися на цю дивину, зроблену руками дівчинки. Хвалили. Сусіди просили і їх хати прикрасити.

(Показ картини « Павичі в квітах»)

- Подивіться уважно на її роботу. Чи бачили ви таких тварин та птахів у природі або в зоопарку? Правильно, не бачили. Тому що вони створені фантазією художниці.

"Я люблю все живе. Люблю малювати квіти, різних звірів і птиць - лісових і польових. Я одягаю їх у святкову одягу, і такі вони веселі в мене, аж танцюють, тому що я люблю природу, землю..." – казала М.Приймаченко

- Зверніть увагу на колірну гаму картини художниці. Які кольори переважають? Марія Приймаченко дуже любила яскраві кольори. Тому її картини виглядають такими веселими, святковими.

- Що спільного між квітами і птахами? (птахи прикрашені квітами). Опишіть птахів.

- Вона бачить свого фантастичного птаха як реального, живого і знаходить відповідні художні засоби для його образу. Птахи у неї шовково-золотаві, квіткоподібні, птахи з крилами-вишиванками

- Що б ви хотіли додати на картині? Чому?

- Що найбільше подобається на картині? Що привернуло увагу?

- Яку назву цій картині дав би ти?

- Які почуття відчувала художниця, коли писала картину? А які виникли у вас?

Що хотіла передати художниця?

В її творах фантастичне - життєве, а реальне фантастичне. Усе так, як у казці: звірі, дерева, квіти діють, розмовляють, борються за добро й стверджують його, знищуючи зло. Птахів вона створює казковими істотами, часто квіткоподібними, з крилами-вишиванками, химерних форм, небачених обрисів. Проте завжди звірі й птахи в Марії добрі, симпатичні, сонячні. *«Роблю сонячні квіти тому, що людей люблю, творю на радість, на щастя людям, щоб всі народи один одного любили, щоб жили вони, як квіти по всій землі...»* - казала Марія Приймаченко.

Я пропоную вам теж побути народними майстрами і створити свого птаха. Усі люди, які бачили малюнки М.А. Приймаченко, говорили, що вони "сонячні", бо приносять радість, тепло і добро. Намагайтеся, щоб про ваші роботи можна було сказати те саме.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти./ Авт. кол-в: А.М.Богуш, Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, Н.В.Гавриш, О.П.Долинна, Т.С.Ільченко, О.В.Коваленко, Г.М. Лисенко, М.А. Машовець, О.В.Низковська, Т.В.Панасюк, Т.О.Піроженко, Т.І.Поніманська, О.Д.Сідельнікова, А.С.Шевчук, Л.Ю.Якименко. — К.: Видавництво, 2012. - 26 с.
2. Дитина: освітня програма виховання і навчання дітей від двох до семи років./ Авт. кол-в.: Г.В.Беленька, Е.В.Белкіна, О.Л.Богініч, Н.І.Богданець-Білокаленко, С.А.Васильєва, М.С.Вашулено (та ін..). -3-є вид., доопр. та доп. — К: Київ. Ун-т ім.. Б.Грінченка, 2012. — 492с.
3. Методичні рекомендації до Програми виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина» - 3-є вид. доопр. та доп. — К.: Київ. ун-т ім..Б.Грінченка, 2012 — ст..182-223
4. Поліщук Н. Коли в серці живуть добринки. Методичний посібник./ Н.Поліщук – Мальва–ОСО, 2004.-96с.
5. Плохій З. Виховання екологічної культури дошкільників. Методичний посібник./ З.Плохій - К.: Ред.журн. «Дошкільне виховання». 2002. — 173с.
6. Провозюк Г. Краса виховує творчість. Методичний посібник./ Г.Провозюк – Тернопіль: Мальва-ОСО. 2010.- 260с.
7. Тарасенко Г. Дивосвіт. Технологія естетико-екологічного виховання. 2-ге вид., із змінами./ Г.Тарасенко – К.: Рута. 2000, - 208с.
8. Тарасенко Г. Відкрийте дітям дивосвіт природи: poradник для батьків з виховання душі і серця дитини./ Г.Тарасенко. – Вінниця: 2008. — 240с.
9. Тарасенко Г. Щоб серце відгукнулось на красу.// Дошкільне виховання. — 2015. - №6 – с. 10-15
10. Тарасова О.С., Рибалка Н.О., Челомбитько. Організація гурткової роботи в ДНЗ./ О.Тарасова, О.Рибалка, Н.Челомбитько – Х.: Вид.група «Основа», 2014.- 160с.